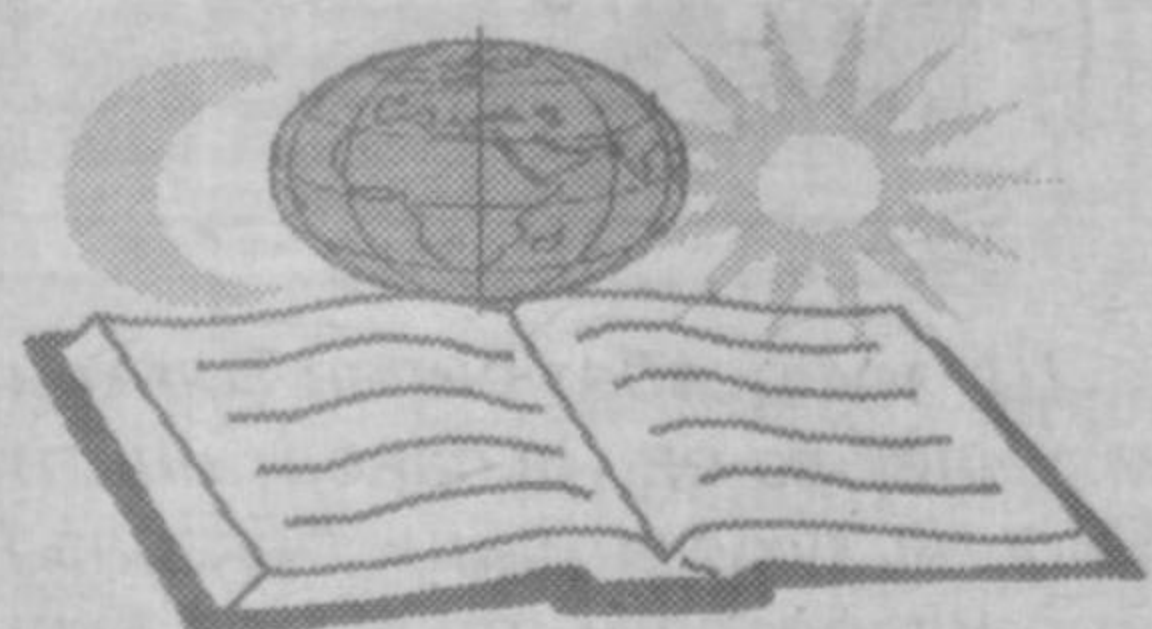

БУХОРО БАРЧАНИ ТҲЙГА ЧОРЛАМОҚДА

кўраётган мезбонлар кўчаларда, хибонларда ободонлаштириш ҳамда шаҳар кўркига кўрк қўшаётган спорт иншоотларини қуриш, борларини қайта таъмирлаш ишларини якунига етказмоқдалар.

Жумладан, Марказий Осиёда ягона саналаётган "Бухоро" марказий ўйингоҳи қуриб битказилаётган бўлиб, "Универсиада"нинг очилиш ва ёпилиш маросимлари айнан шу жойда ўтказилади. Унинг ҳар томонлама жаҳон стандартларига жавоб беришини қурилиш учун қарийб 5 млрд. сўм сарфланганидан ҳам билиб олса бўлади.

А.РИСҚИЕВ (ЎЗА) олган суратлар.

Қадимдан Марказий Осиёни дунёга танитган Бухоро шаҳри бугун катта спорт байрами арафасида турибди. Боиси, 26 майдан 2 июнга қадар Бухорода республика олий ўқув юртлари талабалари ўртасида "Универсиада — 2002" спорт мусобақаларининг мамлакат финал босқичи бўлиб ўтади. Кадрлар тайёрлаш миллий моделига мувофиқ яратилган узлуксиз ва узвий спорт тизимининг юқори бўғини ҳисобланган "Универсиада"да иштирок этувчи талабалар учун барча шароитларни яратиш мақсадида, бухороликлар 2000 йил Наманганда ўтказилган илк мусобақа якунида эстафетани олганлариданоқ тайёргарликни бошлаб юборган эдилар. Байрамона кайфиятда яшаётган навқирон шаҳар айни вақтда ўзгача кўринишга кирган. Тўйга тайёргарлик

ГАЗЕТАНИ ВАРАҚЛАГАНДА:

**МАГИСТРАЛНИНГ
ИЛМИЙ
САЛОҲИЯТИ
КУЧАЙИБ
БОРМОҚДА**

3-бет

**ЭСДА ҚОЛГН,
"СЎНГГИ ҚЎНГИРОҚ"**

6-бет

**СИНОФИМНИ
ТАЪМИРЛАБ
БЕРАМИЗ**

6-бет

**КЕЧИККАН
ҲАҚИҚАТ**

8-бет

**"МА'РИФАТ"ГА
МАКТУБЛАР**

11-бет

**ЭКИПАЖ
АЪЗОЛАРИ ОТИБ
ТАШЛАНАДИ**

13-бет

**ЖУРНАЛИСТ
ЖАСАДИ ТОПИЛДИ**

13-бет

ТЕЛЕДАСТУРЛАР

(Келгуси ҳафта теледастурлари билан танишасиз)

14-бет

ҚОТИЛ ТАЛАБА

16-бет

ДАСТУРИЛАМАЛ ВАЗИФАСИНИ ЎТАЙДИ

Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалга ошириш мобайнида умумий ўрта, ўрта махсус, касб-хунар ва олий таълим турлари учун янги давлат таълим стандартлари, фанлар бўйича узвий боғланган ўқув дастурлари

Yangi nashr

яратилди ва тасдиқланди.

Уларга мос ўқув адабиётларига қўйиладиган умумий талабларни инobatга олган ҳолда "Узлуксиз таълим тизими учун ўқув адабиётларининг янги авлодини яратиш Концепцияси" ишлаб чиқилди. Яқинда "Шарқ" нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси томонидан мазкур хужжат рисола шаклида нашр этилди.

Сирасини айтганда, Концепция лойиҳаси "Маърифат" газетасининг 2001 йил 26 декабрдаги сонидан чоп этилиб, кенг жамоатчилик муҳокамасига қўйилди.

(Давоми 2-бетда)

ОҚСАРОЙДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислоҳ Каримов 16 май куни Оқсаройда мамлакатимизга ташриф буюрган Япония Халқаро ҳамкорлик банки бошқарувчиси Кёсүке Шинозавани қабул қилди.

ЎЗБЕК РАҚСЛАРИ ТАНЛОВИ

Деҳлида Ўзбекистоннинг Ҳиндистондаги элчихонаси ва Ҳиндистон миллий каттак рақси институти узаро ҳамкорликда ўзбек рақслари танловини

утказди. Ҳинд раққосалари ижросидаги "Лазги", "Фарғонача рақс", "Ноз-ноз", "Қушиғим бор", "Ўзбек қизлари", "Нозли ёрим" каби

рақслар танлов ҳайъати томонидан юқори баҳоланди.

АНЖУ- МАНЛАР

Ўзбекистон Фанлар академияси Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институтида ёш олимларнинг анъанавий илмий анжумани бўлиб ўтди.

Темурийлар тарихи давлат музейида "XXI асрда Ўзбекистон музейлари" мавзuida илмий-амалий анжуман ўтказилди.

SO'NGGI UCH KUN MUJDALARI

Chorshanba
Payshanba
Juma

ДАСТУРИЛАМАЛ ВАЗИФАСИНИ ЎТАЙДИ

(Давоми. Боши 1-бетда)

Муҳокама мобайнида барча таълим турларига мансуб таълим муассасаларидан ва уларнинг бошқарув органлари томонидан жами 100 дан ортиқ таклиф ва мулоҳазалар билдирилди. Улар асосида Концепциянинг такомиллаштирилган варианты ишлаб чиқилди ҳамда Олий ва ўрта махсус таълим, Халқ таълими вазирликларининг ва Давлат матбуот қўмитасининг қўшма буйруғи билан тасдиқланди.

Эътиборлиси, рисоланинг дастлабки саҳифасини очишингиз биланок Концепциянинг ноёб меъёрий ҳужжат эканлигини, шу билан бирга унинг мақсад ва вазифаларини теранроқ англайсиз. Концепцияда узлуксиз таълим тизимида ўқув адабиётларининг янги авлодини яратиш механизми; узлуксиз таълим тизимида ўқитиладиган фанлар мажмуаси ва фанлараро узвийлик (оддийликдан мураккабликка ва хусусийликдан умумийликка тамойиллари асосида); ўқитиладиган фанлар мажмуасига мос ўқув адабиётларининг турлари; ўқув адабиётларининг мавжуд шакллари ва турларига аниқ таърифлар, электрон ўқув адабиётларини яратиш босқичлари келтирилган.

Унда миллий истиқлол ғоясида содиқ интеллектуал салоҳиятга эга, илм-фаннинг замонавий ютуқлари асосида мустақил фикр ва мушоҳада юрита оладиган шахсларни тарбиялаш ҳамда рақобатбардош, юқори малакали кадрларни тайёрлаш масалалари ечими; илм-фан жадал тараққий этаётган, замонавий ахборот-коммуникация тизимлари воситалари кенг жорий этилган жамиятда турли фан соҳаларида билимларнинг тез янгилиниб бориши, таълим олувчилар олдида уларни жадал эгаллаш билан бир қаторда, мунтазам ва мустақил равишда билим излаш вазифалари ечими; узлуксиз таълим тизимининг барча таълим турлари бўйича ўқув адабиётларининг янги авлодини яратиш тамойиллари ва уларни тайёрлаш механизмлари; ўқув адабиётларини яратиш учун илмий-ғоявий, услубий-дидактик, психологик-педагогик, санитария-гигиеник талабларни ишлаб чиқиш, ўқув адабиётларидан тўғри ва рационал фойдаланиш ўз аксини топган.

Янги технологиялар асрининг маҳсули сифатида электрон ўқув адабиётларига алоҳида урғу берилиб, электрон ўқув адабиётлар — замонавий ахборот технологиялари асосида маълумотларни жамлаш, тасвирлаш, янгиллаш, сақлаш, билимларни интерактив усулда тақдим этиш ва назорат қилиш имкониятларига эга

бўлган манба эканлиги кўрсатилган.

Шунингдек, рисолада ўқув адабиётларининг турларига алоҳида ўрин берилган. Чунончи, узлуксиз таълим тизими ўқув-тарбиявий жараёнида ўқув адабиётларининг дарслик, ўқув қўлланма, луғат, изоҳли луғат, маълумотлар тўплами, лекциялар курси, лекциялар тўплами, методик кўрсатмалар, методик қўлланмалар, маълумотлар банки, дайжест, шарҳ ва бошқа турлари қўлланилади, дейилиб, уларга бирма-бир таърифлар берилган.

Рисоланинг ўқув адабиётларига қўйиладиган талаблар ҳақидаги боби, айниқса, эътиборлидир. Унда таълим турларининг хусусиятларидан ва нашр шаклидан қатъи назар барча ўқув адабиётлар умумий талабларга жавоб бериши керак, дейилади ва улар санаб ўтилади.

Шунингдек, бу бобда асосий тушунча ва хулосаларнинг таърифлари ниҳоятда аниқ ва равшан ёзилиши, атамаларнинг умумийлигига эришилиши муҳимлиги таъкидланган.

Санаб ўтилганлардан ташқари ҳар бир таълим тури (мактабгача таълим, умумий ўрта таълим, ўрта махсус, касб-хунар таълими, олий таълим, олий ўқув юртидан кейинги таълим, кадрлар малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш, мактабдан ташқари таълим)нинг ўқув адабиётларига ўзига хос талаблар қўйилиши айтилиб, таълим турлари ўқув адабиётларида нималар қамраб олиниши баён этилган.

Рисоланинг еттинчи бобида электрон ўқув адабиётларини яратиш ва амалиётга жорий этиш уч босқич (ташқилий-тайёргарлик босқичи (2002—2003 йиллар), тажрибасинов босқичи (2004—2005 йиллар), ўқув жараёнида кенг фойдаланиш босқичи (2006 йилдан бошлаб)лари кўрсатилиб, қатор вазифалар белгиланган.

Бир сўз билан айтганда, ушбу рисола узлуксиз таълим тизимининг турли таълим ва илмий муассасаларида фаолият кўрсатаётган педагогик кадрлар, илмий ва услубчи ходимлар, барча таълим турларининг ҳудудий ва республика миқёсидаги бошқарув органлари мутахассислари, шунингдек, наشريёт ва матбаа корхоналарининг мутасадди ходимлари учун дастуриламал вазифасини ўташи, шубҳасиз.

Мазкур меъёрий ҳужжатга эга бўлиш учун барча мутасаддилар Олий таълим ва ўрта махсус мактаб муаммолари институти (Пахтакор кўчаси, 3-уй, тел.: 144—01—11, 144—52—89, 41—13—01)га мурожаат қилишлари мумкин.

Қ.МАТҚУРБОНОВ

“Таълим тўғрисида”ги ва “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури” қонунларини амалга оширишда Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институтида бир қанча ижобий ишлар амалга оширилмоқда. Хорижий сармояларнинг бу даргоҳ таълим тизимида жалб қилиниши унинг етук кадрлар тайёрлашдаги тажрибасига янгиликлар олиб кирмоқда. Институт раҳбариятининг Япония ҳукумати билан 7 йилдан бери давом этиб келаётган самарали ҳамкорлиги ҳам шулар жумласидандир.

Taqdimot

Шу муносабат билан Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институтида Япония ҳукуматининг беғараз Гранти лойиҳасининг навбатдаги тақдимот маросими бўлиб ўтди.

Тадбирда Олий ва ўрта махсус таълим вазири С.Ғуломов сўзга чиқиб, Япония ҳукуматининг юртимизга, жумладан, мазкур институт таълим тизимини мустаҳкамлаш учун кўрсатаётган ёрдамларига миннатдорчилик билдирди.

Шундан сўнг Япониянинг Ўзбекистондаги

ЯПОНИЯНИНГ БЕҒАРАЗ ЁРДАМИ

2000 йилнинг 10 ноябрида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти ускуна ва жиҳозларини такомиллаштириш” тўғрисидаги қарори қабул қилиниб ҳукуматлараро ҳужжатлар имзоланган эди.

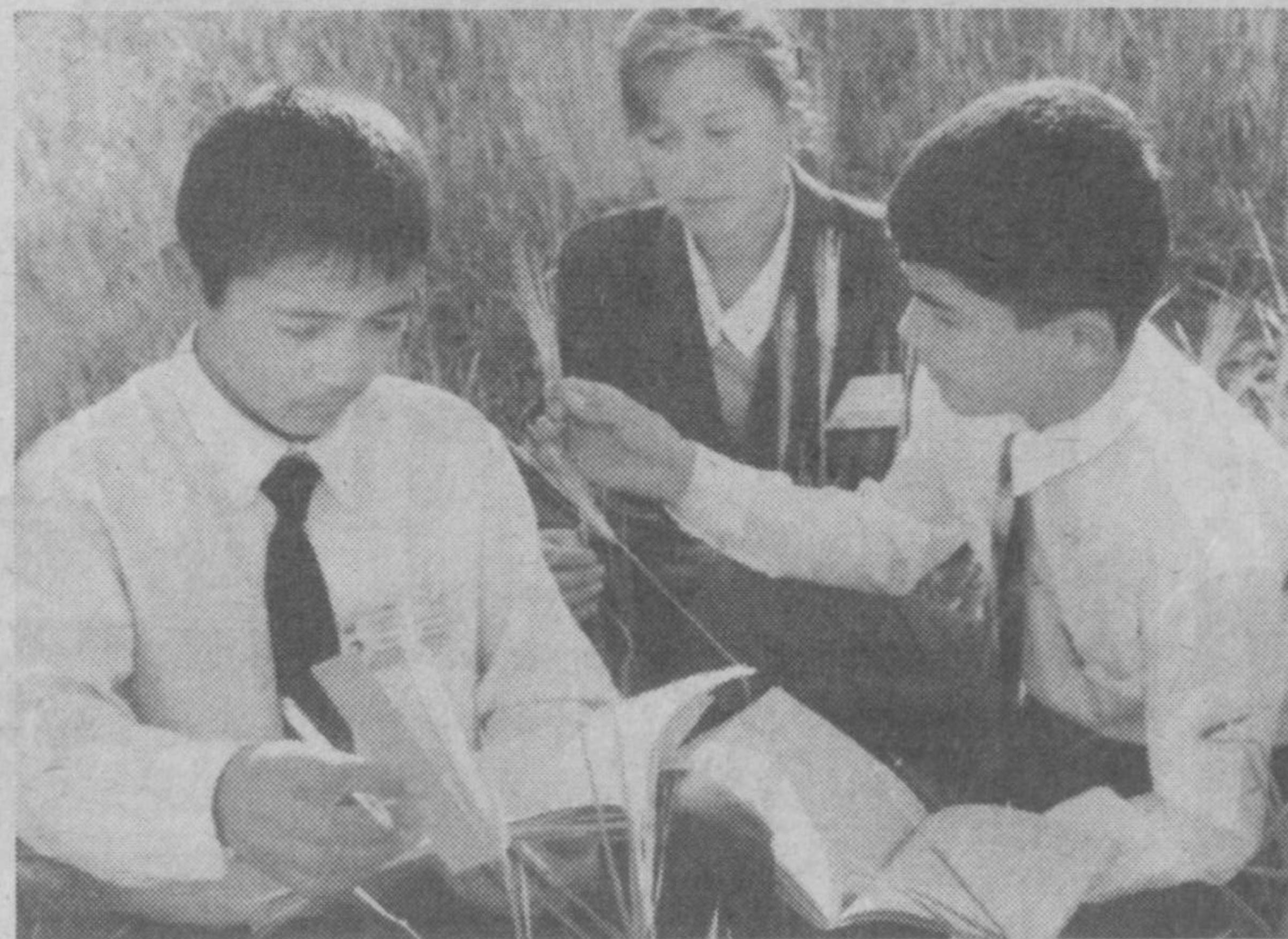
Ҳозирги кунда лойиҳадаги барча бандлар тўлиқ амалга оширилди. Бу орқали 140 млн. йен (4 млн. АҚШ доллари) миқдоридаги беғараз ёрдам гранти лойиҳаси доирасида институт ўқув биноларига энг замонавий компьютер, аудио ва видео синфлари, ўқув лаборатория жиҳозлари, ускуналари ўрнатилди.

фавқулудда ва мухтор элчиси Кёко Накаяма хоним икки давлат ўртасидаги ҳамкорликни мустаҳкамлаш учун қўлидан келган ёрдамни аямаслигини таъкидлади.

Тадбирнинг расмий қисми якунлангач, йиғилганлар ўрнатилган янги лаборатория ускуналари компьютер, аудио ва видео синфлари билан танишдилар. Бу замонавий лаборатория ускуналари ўқув жараёнидан ташқари, илмий-тадқиқот ишларининг салоҳиятини ҳам оширишга хизмат қилади.

Ғаррух БЎТАЕВ,
“Ma'rifat” муҳбири

ЁШЛАР ЁТАҚЧИЛАРИ УЧРАШДИЛАР

Мана, ҳадемай мактабларда ўқув машғулоти якунлангач, барчани таътилга чорлаб, сўнгги кўнгиноқ жаранглайди. Ўқувчилар эса ёзнинг жазирама иссиқ кунларида мароқли хордиқ чиқариш учун дам олиш оромгоҳлари, ўқувчилар уйлари, ижодиёт марказларига қатнаб, таътилни мазмунли ўтказишга ҳаракат қиладилар.

Зеро, уларнинг бўш вақтларини самарали ташкил этишда қўшимча таълим марказларининг аҳамияти каттадир. Бинобарин, ҳозирги кунда мамлакатимиз таълим тизимидаги мактабларда ва қўшимча таълим марказларида мавжуд бўлган 262 номдаги тўғарақлар барча ўқувчи ёшларнинг 48 фоизини қамраб олган, холос. Бу маълумотлар эса мазкур муассасаларнинг бундан-да самарали фаолият кўрсатишини талаб этади. Шу муносабат билан куни кеча

республика ўқувчилар саройида “Мактабдан ташқари таълим муассасаларнинг болалар тарбиясидаги ўрни” мавзусидаги ўқув кенгаши бўлиб ўтди. Уч кун давом этган мазкур кенгашда Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва вилоятлардан

Anjuman

келган ўқувчилар уйлари, болалар ва ўсмирлар ижодиёти марказлари раҳбарлари иштирок этишди.

Анжуманнинг якуний йиғилишида Халқ таълими вазирининг ўринбосари У.Мусаев иштирок этиб, Кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг I босқич муваффақиятлари, II босқич вазифалари ҳамда вазирликнинг “Ўқувчи ёшларнинг мактабдан ташқари бўш вақтларини тўғри ташкил этиш борасида 2002-2005 йилларга

мўлжалланган истиқбол дастури”нинг бажарилишида мактабдан ташқари муассасалар олдида турган долзарб вазифалар тўғрисида сўз юритди. Нотиқ ўз сўзида давом этиб, жойларда бу борада қилинаётган самарали тадбирлар ва дуч келинаётган камчиликлар тўғрисида ҳам тўхталиб ўтди. Шундан кейин “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати марказий кенгаши раиси ўринбосари, Республикаси болалар ташкилоти раиси Қ.Қуронбоев, А.Авлоний номидаги ХТХҚТМОМИ Марказий институтининг мактабдан ташқари таълим кафедраси мудири С.Мирсолихов, Халқ таълими вазирлигининг маънавий ва маърифий ишлар бошқармаси бошлиғи Ж.Ғолимовлар сўзга чиқиб, ёш авлодини Миллий истиқлол ғояси руҳида тарбиялаш борасида қўшимча таълим марказларида қилиниши керак бўлган чоралар тадбирлар тўғрисида йўналиш бердилар. Шундан кейин иштирокчилар билан ташкилотлардан келган вакиллар ўртасида савол-жавоблар бошланиб кетди.

Жумладан, андижонлик таълим ходими тўғарақларга қатнашган болаларга қандайдир имтиёзлар бериш кераклиги, чунки, 4-5 йил хунар ўрганган бола махсус ўқув юртларига киришда ҳеч қандай имтиёзга эга эмаслиги, агарда шу масала ўз ечимини топса, болаларни тўғарақларга бундан-да кўпроқ жалб қилиш мумкинлигини таклиф қилди.

Хуллас, шу тарзда якун топган ўқув кенгаши келгусидаги самарали тадбирларнинг дебочаси бўлса, ажаб эмас.

Назokat ХОЛМЕТОВА,
“Ma'rifat” муҳбири

Таълим тизимининг пойдевори бўлган мактабгача таълим муассасалари фаолиятини ривожлантириш йўлида қатор амалий ва назарий ишлар қилинатики, уларнинг самараси ўлароқ,

публика амалий семинарини ҳамда шу мавзу-мақсаднинг узвий давоми сифатида 22—24 майда Самарқанд шаҳрида “Болаларни мактабга тайёрлашда янги педагогик технологиялардан

БОЛАЛАР БАХТИНИ ЎЙЛАБ

МТМда кўзга кўринарли ўзгаришлар бўлмоқда. Шу йўналишдаги вазифаларни аниқлаштириш ва ривожлантириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ва республика Таълим маркази 20—21 май кунлари Каттақўрғон шаҳрида “Ўйин — ҳаёт сабоғи” рес-

фойдаланиш” номи анжуманини ўтказди. Кун тартибига қўйилган МТМдаги кўплаб жиҳатларни ўз ичига қамраб оладиган ушбу тадбир тафсилотлари билан газетаимизнинг кейинги сонларида танишасиз.

Бугунги кунда Ватанимизда илм-фанга бўлган муносабат бутунлай янги босқичга кўтарилди. Зеро, фаннинг қайси йўналиши ёки тармоғини олиб қараманг, у тараққиётни тезлаштиришга, мавжуд муаммоларни оқилона ҳал этишга хизмат қилмоқда.

Таъбир жоиз бўлса, мамлакатимиз олий таълим муассасаларининг магистратура босқичида таълим олаётган ёшлар олиб бораётган тадқиқотлар шу билан тавсифланадики, илмий ишланмаларда бевосита ишлаб чиқариш билан боғлиқ муаммолар ўз ечимини топтоқда.

Тошкент давлат техника университети магистрантларининг "Ишлаб чиқариш жараёнларини автоматлаштириш" йўналиши бўйича олиб бораётган тадқиқотлари бу жиҳатдан муҳим аҳамиятга эга. Университетнинг Чирчиқдаги "Химавтоматика" очик турдаги ҳиссадорлик жамияти билан узоқ йиллардан бери давом этаётган ҳамкорлик алоқалари ривожланиб, магистратура таълимида ҳам акс эта бошлади. Бу ҳамкорлик магистрантлар олдига саноатимиз ишлаб чиқариш жараёнларини тадқиқ этиш каби вазифаларни қўймоқда.

Университетнинг "Ишлаб чиқариш жараёнларини автоматлаштириш" кафедраси томонидан магистрантларга тавсия қилинган мавзулар долзарб илмий-техник муаммоларни қамраб олганлиги билан ҳам аҳамиятлидир. Бу тадқиқотларда бир қатор йирик ишлаб чиқариш корхоналарининг хорижий ҳамкорлар билан инновацион ва инвестицион лойиҳаларни амалга ошириш ва шу асосда корхоналарнинг ривожини таъминлаш жараёнларини ташкил этиш илмий асослаб берилган.

Маълумки, Ўзбекистоннинг нефть ва газ саноатини ҳар томонлама ривожлантириш фан ва ишлаб чиқариш жараёнларини интеграциялаштириш билан боғлиқ. Шу жиҳатдан олганда, университет магистрантларининг мамлакатимиздаги «Шўртангазкимё», Бухоро, Фарғона нефтни қайта ишлаш мажмуалари, "Навоийазот" ишлаб чиқариш бирлашмасидаги жараёнларни ўрганишга киришганликлари муҳим аҳамиятга молик. Агар магистрант базавий билимлар билан пухта қуролланмаган, мутахассислик фанларининг негизини ўзлаштирмаган бўлса, у амалиётнинг асл моҳиятини англаб етмайди. Демак, **билим, малака, салоҳият** тадқиқотчининг ўз олдига қўйган мақсадини рўёбга чиқаришда бирламчи омилдир. Шунингдек, магистрантларга мавзуларни ўрганишда илмий раҳбар қилиб тайинланган профессор-ўқитувчиларнинг кўрсатмалари ҳам сув ва ҳаводек асқотди. Шу ўринда академик Н. Юсупбеков, профессор Х.Эгамбердиев, фан номзодлари У.Алимова, Ш. Ғуломовларнинг мазкур магистрантларга бўлган эътибори ва уларга кўрсатган ёрдамларини алоҳида таъкидлаш лозим.

Магистрант Руслан Ибрагимов кўл урган мавзу **"Шўртангазкимё мажмуасида этилен олиш жараёнини автоматлаштириш"** деб номланади. Ҳозирда магистрант ўз ишини ҳимоя қилишга тайёр турибди. Ҳўш, бу мавзунинг илмий қиммати нимада?

Магистрант томонидан газ

аралашмаларидан этилен ишлаб чиқариш технологик жараёнини бошқаришнинг эгилувчан интеграллашган функционал схемаси ишлаб чиқилди. Бу схема замонавий технология воситалари иштирокида бошқаришнинг микропроцессорли элементлари асосида яратилган бўлиб, объект ва бошқарув тизими ўртасида самарали тезкор алоқани амалга оширади. Магистрант мавзунини ўрганиш жараёнида "Шўртангазкимё" мажмуасини ишга тушириш ва сошлаш ишларида бевосита иштирок этди. Ҳозирги вақтда бу магистрант Германиядаги "Хоневелл" Европа ўкув марказида малака оширмоқда. У нефть кимёси саноатининг хавфсизлигини таъминловчи тизимларни дастурлаш кўникмаларини эгаллапти.

Яна бир магистрант Ольга Бондаренконинг илмий-тадқиқот ишининг мавзуси **"Кимёвий усулда ишлаб чиқариладиган маҳсулотлар сифатини назорат қилиш ва бошқариш"** деб номланиб, у илмий хулосаларига кўра бу хилдаги маҳсулотлар сифатини назорат

лах, Виталий Панасюк, Александр Бочаров, Александр Козинлар ҳамда Тошкент электро-техника алоқа институти битирувчиси Ренат Иманкуловлар ҳам жамоамиз аъзоларидир.

Авваламбор, шу нарсани алоҳида таъкидлашни истардимки, ҳозир олий таълим муассасалари магистратура бўлимларида таълим-тарбия жараёни илгариги дастурчи-муҳандисларни тайёрлаш тизимига нисбатан анча такомиллашган. Бугунги кунда магистрлар энг замонавий асбоб-ускуналардан бемалол фойдалана оладилар. Жумладан, улар "Интернет" тизими орқали кенг қўламли технологик ҳужжатларни ҳеч бир муаммосиз дунёнинг хоҳлаган нуқтасига жўната олиш кўникмасига эга. Улар хотиржамлик билан 10-15 та компьютер воситалари жамланган мажмуалар тармоғини ташкиллаштиришга қодир. Тадқиқотчилар инглизча техник матнларни мукамал тушунишади. Зеро, аксарият технологик ҳужжатлар инглиз тилидадир. Айни пайтда магистрантлар Шўртангазкимё, Бухоро нефтни қайта иш-

Milliy dastur amalda

иш жойи таклиф этилади. Ҳа, албатта, у магистратурани битказмай туриб бизда тўлақонли ишлаш имкониятига эга бўлади.

Мазкур корхонада айни кунда ишлаётган магистрларнинг диссертация мавзулари бевосита саноат корхоналарининг технологик жараёнлари билан боғлиқ бўлганлиги боис, илмий ишларда янгиликларнинг акс этиши айнан шу корхоналарнинг ўзида тўлиқ намоён бўлади.

Яна шуни таъкидлаш жоизки, магистрларнинг барчасида тахлилий фикрлаш қобилияти кучли. "Химавтоматика"даги мавжуд юксак компьютер технологиялари уларга жуда ҳам асқотаяпти.

Дарвоқе, "Химавтоматика"нинг техник ўкув марказида магистрантлар тажриба ўтказишяпти, ўз билим ва маҳоратларини ошириб боришяпти. Бу ерда хорижий давлатларнинг фирма ва компаниялари билан биргаликда нефть ҳамда газ са-

ган талабаларнинг турли хил дастурий таъминотларни яратишдаги, тил ўрганишдаги, билимларнинг янги йўналишларини очишдаги саъй-ҳаракатлари чет эллик мутахассислар томонидан ҳам эътироф этилмоқда.

"Илдар Зарипов Навоийдаги Каустик содалар заводида муҳандис сифатида фаолият юрита бошлади - дейди чет эллик мутахассис ҳамкорлардан бири жаноб Уве Гравенхорст, - бу ерга Германиядаги "Хоневелл" фирмасининг автоматлаштирилган бошқарув тизими ўрнатилган эди. Илдар бу ускуналарнинг ишлаш принципини жуда қисқа вақт ичида ўзлаштириб олди. Жорий қилинган қурилманинг қайта текширувдан ўтиши, унинг дастурий таъминоти ва компонентлари бўйича барча вазифаларни Илдарнинг ўзи бажарди.

Турмушдаги нарсаларни четдан туриб кузатган киши кўп ҳолларда ҳақиқий баҳони бера олади. Шу ўринда мазкур германиялик мутахассиснинг ёш олим ҳақидаги эътирофи холислиги билан ажралиб туради.

Албатта, юксак технологияларни бошқара олиш ҳар қандай кадрнинг ҳам қўлидан келавермайди. Бунинг учун улкан салоҳият талаб қилинади. Тошкент давлат техника университетининг бакалаврият босқичида таҳсил олаётган талаба Эдуард Герлах ҳам ана шундай салоҳиятга эга эканлигини исботлади. Бунинг франциялик муҳандис жаноб Гаспарини Жан Пьернинг сўзларидан ҳам билиш мумкин:

— "Технип" компаниясининг "Фарғона азот" мажмуаси дала муҳандис назоратчиси сифатида шуни таъкидлайманки, Эдуард Герлах "Хоневелл"нинг Ўзбекистондаги вакили этиб сайланган. У 2002 йилнинг 12 мартдан 31 декабригача биз билан бирга ишлайди. Ўтган икки ой давомида биз ундаги юксак касб маҳоратини илғадик. Эдуард интизомли, иқтидорли, ҳар қандай муаммони мустақил ҳал қила олади. Биз унинг фавқуллодда истеъдод эгаси эканлигини ҳисобга олиб, ҳар қандай соҳада ишлаб кета олади, дея ишонч билдирамиз.

Олимлар мунтазам изланишдаги тиниб-тинчимас халқ, улар ҳамиша янгиликка интилади. Улар эришган илмий натижа ва ғояларни амалиётга жорий этиш, рўёбга чиқаришни жуда орзу қилишади ва бунинг учун елиб-юғуриб имконият ахтаришади. Магистрантларга ҳам, агар мумкин бўлса, шундай баҳони бермоқ керак. Улар илм билан шуғулланишда нафақат лаёқат зарурлигини, балки сабот ва чидам билан чексиз муаммоларни енгиб ўтиш лозимлигини ҳам яхши англайдилар, аммо чекинмайдилар. Шу жиҳатдан олганда, мамлакатимиз олий таълим муассасалари ёш тадқиқотчиларининг илмий салоҳияти нафақат ўз юртимиз олимлари, балки чет эллик ҳамкорлар томонидан ҳам эътироф этилаётганлиги ҳаммамизни қувонтиради.

**Хуллас ТҶИМАНОВА,
Нурлан УСМОНОВ,
"Ma'rifat"нинг махсус
мухбирлари**

МАГИСТРЛАРНИНГ ИЛМИЙ САЛОҲИЯТИ КУЧАЙИБ БОРМОҚДА

Ўзбекистон олий таълим муассасалари магистратурасида таҳсил олаётган талабаларнинг илмий-тадқиқот ишлари нафақат юртимиз олимлари, балки чет эллик мутахассислар томонидан ҳам эътироф этилмоқда.

қилиш тизимларини "Химавтоматика" ихтиёридаги "Дека" корхонасида татбиқ этиб кўрди ва қўтилган натижага эришди. Бу билан корхона ривожига сезиларли таъсир кўрсатди.

Магистрант Олег Бикеев ҳам "Химавтоматика" билан ҳамкорликдаги **"Олтингугурт олиш жараёнидаги ишлаб чиқариш жараёнини бошқариш"** мавзусидаги илмий тадқиқотини ниҳоялаш арафасида бўлиб, у илмий натижалари орқали "Химавтоматика" билан ҳамкорликда фаолият юритаётган Шўртангаз кимё мажмуасидаги технологик жараёнларни автоматик бошқариш тизимларининг қўлланилишига ҳисса қўшмоқчи.

Магистрантларнинг илмий мавзулари устида ишлаш, бу борадаги интилиш ва изланишларини "Химавтоматика" бош директори Фаррух Адиллов шундай баҳолайди:

— Корхонамизда ўтган йили Тошкент давлат техника университети магистратура бўлимининг тамомлаган Рустам Азизов, Илдар Зарипов, Татьяна Козина, Руслан Юсупов, Елена Бандёнок, Сергей Королев сингари ёшлар билан бирга, бу йил магистрлик ишларини ҳимоя қилиш арафасида турган Ольга Бондаренко ва Руслан Ибрагимовлар меҳнат қилишмоқда. Бундан ташқари, мазкур институт магистратура бўлими 2-босқичи талабаси Максим Чугуев, бакалаврлар Александр Королев, Эдуард Гер-

лаш мажмуаларидаги технологик жараён ва уни сифатли бошқариш бўйича амалий кўникмаларга эга.

Бизга Германиянинг "Хоневелл" фирмаси объектларини ишга тушириш бўйича буюртмалар бермоқда. Бундай пайтда махсус ишчи гуруҳи тузилади. Унга 5-6 нафар тажрибали муҳандислар киритилади. Чет эллик ҳамкорлар ушбу гуруҳ аъзоларининг билими, қобилияти, кўникмаларини текшириб кўриш мақсадида махсус тест синовларини ташкил этади. Мазкур синовлар натижасида чет эллик мутахассисларнинг талабларига жавоб бера олмаган мутахассислар лойиҳада иштирок эта олмайдилар. Бунга инглиз тили, бошқарув тизими сир-асрорларини, махсус технологик ўтказгичлар хусусиятларини билмаслик сабаб бўлиши мумкин. Лекин бизнинг магистрларимиз ҳали бирон марта ана шундай технологик жараённи ташкил этишдан четда қолмади. Сабаби, ўқув-тренинг марказимизда магистрларга қўшимча билимлар ҳам берилмоқда.

Биз Тошкент давлат техника университети билан илмий-техник ҳамкорлик тўғрисида шартнома тузганмиз. Бунга асосан, университет бизга ўз талабаларини малакавий амалиётларни ўташ учун жўнатади. Албатта, бизда ҳам бошланғич синовлар бор. Ушбу тест синовларидан муваффақиятли ўтган талабага

ноатининг бошқарув жараёнини автоматлаштириш билан боғлиқ бир қанча лойиҳалар амалга ошириляпти. Шуниси эътиборлики, Германиянинг "Лурги", "АВВ", Япониянинг "Тоёо инжиниринг", Франциянинг "Технип" компаниялари лойиҳаларида магистрантлар ҳам иштирок этишмоқда.

Бошқарув тизимларини жорий қилиш ва уларга хизмат кўрсатиш ишларига Тошкент давлат техника университетининг "Ишлаб чиқариш жараёнларини автоматлаштириш" ва Тошкент кимё-технология институтининг "Ишлаб чиқариш жараёнларини автоматлаштириш ва электротехника" кафедралари ўқитувчилари ва магистрантлари жалб этилган. Масалан, Тошкент кимё-технология институтининг доцентлари А.Мусаев ва Д.Жўрабоевлар ҳамда катта ўқитувчи Ш. Қодировлар "Хоневелл" фирмаси томонидан ишлаб чиқилган бошқарув тизимларида ишлаш кўникмаларини эгаллаш мақсадида малака ошириб, ўз билимларини таълим жараёнига татбиқ этишди. Ушбу фирманинг "Plant Scape" дастури ёрдамида кафедрада турли хил технологик жараёнларни бошқариш тизимлари учун дастурий таъминот вужудга келди.

Ўзбекистон олий таълим муассасалари, чунончи, Тошкент давлат техника университети ҳамда Тошкент кимё-технология институтида таҳсил олаёт-

УЛАР ҲАМ ЖАМИЯТНИНГ ТЕНГ АЪЗОЛАРИДИР

Айни пайтда таълим тизимининг барча жабҳаларида "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури" иккинчи босқичи талаблари изчиллик билан амалга оширилмоқда. Хўш, бу жараён ёрдамчи-махсус мактаб ва мактаб-интернатларда қандай кечмоқда?

Тўрақўрғон туманидаги Мирзо Улуғбек номидаги 48-махсус мактаб-интернат умумий ўрта таълим дастурларини ўзлаштириш олмайди-ган ўқувчиларга мўлжалланган ўқув даргоҳидир. Бу ерда ўқувчилар енгиллаштирилган махсус дастур асосида ўқитилади. Дастурда ўқувчиларни касб-хунарга ўргатиш, уларни ижтимоий ҳаётга тайёрлаш, келгусида жамиятимизнинг тўлақонли аъзолари бўлиб етишишлари масалаларига алоҳида эътибор берилган.

Мактаб-интернатда 5 та дурадгорлик, 2 та тикувчилик, 1 та кулолчилик, 1 та тўқувчилик ўқув устахоналари фаолият кўрсатмоқда. Дурадгорчилик устахоналарида керакли асбоб-ускуналар, ҳар бир хонада икки-учтадан ёғочга ишлов берувчи дастгоҳларнинг мавжудлиги ва бу дастгоҳларда ўқувчиларнинг ўзлари мустақил ишлаётганликларини ҳам уларнинг дурадгорчилик касбини анча ўзлаштириб олганликларидан далолат беради.

— Устахоналар ўқувчиларимизнинг энг сеvimли жойларидан би-

ридир, — дейди илмий бўлим мудир Абдулазиз Абдуқаҳоров. — Чунки улар мактаб-интернатни битирганларидан кейин бевосита шу ерда ўрганган касбларини давом эттиришлари мумкин. 1993 йилда Риштонлик кулоллар ёрдамида кулолчилик цехини ташкил этдик. Мақсадимиз ўқувчиларга миллий хуна-

мандчилик, жумладан, кулолчиликни ўргатиш эди. Дастлаб тўгарак сифатида ташкил этилган бу цехда ўқувчилар катта қизиқиш билан

хунарга ўрганишга киришиб кетдилар. Лаган, пиёла, коса, гултувак ва бошқа рўзгорбоп буюмларни улар бемалол ўз қўллари билан ясай бошладилар. Болаларнинг бу касбга бўлган қизиқишларини ҳисобга олиб, мазкур ўқув йилидан бошлаб кулолчиликни дарс сифатида ўқита бошладик. Дарс жараёнида, ўқувчиларнинг бўш вақтларида ишлаб чиқарилган маҳсулотларни сотиб, банкда ёрдамчи хўжалик ҳисобини очдик. Тушган маблағлар асосан мактаб-интернатни таъмирлаш ва ўқувчилар эҳтиёжи учун сарфланмоқда. Бундан ташқари, мана бир неча йилдирки, бирор килограмм оҳакни четдан олганимиз йўқ. Чунки, шу цехда оҳак ишлаб чиқаришни ҳам йўлга қўйганмиз. Эҳтиёжларимиздан ортган маҳсулотларни сотувга чиқарамиз.

Мактаб-интернатда кулолчиликдан ташқари, тўқувчилик касби ҳам дарс сифатида ўқитилиб, ўқувчиларнинг ўрганаётган касблари 4 хилга етказилди. 4-синфдан бошлаб қўл меҳнати дарсини ўқиб борган ўқувчи юқори синфларда ўз қизиқиши бўйича хоҳлаган касбини мукамал ўрганиши учун ҳамма шароит яра-

тиб берилган. Битирувчи ўқувчиларнинг иш ва ўқишга жойлаштирилгани, уларнинг кейинги тақдирларини ҳам мактаб-интернат мазмунида маълум даражада назорат қилиб боради. Мақсад эса битта — уларнинг мутақил ҳаётда ўз ўринларини топишларига кўмаклашишдир.

Лицей-интернатда нафақат касбхунарга ёки ўқув фанлари таълими, балки маънавий-маърифий тарбия ҳам изчил олиб борилмоқда.

Директорнинг маънавий ва маърифий ишлар бўйича ўринбосари Акрамжон Тожибоев бизни "Маънавият ва маърифат" хонасига бошлайди. Хона ниҳоятда дид билан жи-

ҳозланган. Жавонларда Президентимиз И.Каримовнинг асарлари, Шарқ ва Ғарб мутафаккирларининг китоблари, ўқув-методик адабиётлар қўйилган.

Ўқувчиларнинг соғлигини доимо назорат қилиб бориш, уларни келажак дори-дармонлар билан ўз вақтида таъминлаб туриш каби масалаларга ҳам катта аҳамият берилмоқда.

Яқинда вилоят миқёсида ўтказилган ўрта умумтаълим мактаблари ўртасидаги "Энг намунали тиббий хона" кўрик танловида мактаб-интернат тиббий хонаси фахрли 1-ўрин, ҳамшира Муножат Шарипова эса "Энг намунали мактаб ҳамшираси" кўрик танловида фахрли 2-ўринга сазовор бўлди.

Мазкур мактаб-интернат айни пайтда Республика таълим маркази тавсиясига асосан янгидан яратилаётган ўқув дастурлари, дарсликлар ва ўқув қўлланмаларини тажриба-синовдан ўтказиш ишлари олиб борилаётган ўқув даргоҳи

ҳисобланади.

Хўш, таълим-тарбия соҳасида эришилаётган ютуқларнинг омили қаерда? Ушбу саволга жавоб олиш мақсадида мактаб-интернат директори Нурмухаммад Абдурахмоновга мурожаат қиламиз:

— Ҳамма гап жамоанинг аҳил ва иноклигида, — дейди у киши. — Асосийси эса, улар ўз касбларини севадилар, ўқувчиларимизни ўз фарзандларидай яхши кўрадилар. Чунки, бизникига ўхшаган мактаб-интернатда ҳақиқий фидокор, болаларнинг қувончу ташвишларига чин маънода шерик бўла оладиган инсонларгина ишлай олади. Давлатимиз ҳам биздан ўз ёрдамини аямаяпти. Биргина мисол келтирсам, икки йил давомида 4 миллион сўмликдан кўпроқ дарслик, ўқув қўлланмалари олдик. Булар ҳаммаси ўқувчиларимизга бепул тарқатилди. Ҳар йили ўқувчиларимиз "Президент совғалари"ни оладилар.

Ушбу ўқув масканидан қайтар эканмиз, қаерда аҳиллик, ўз ишига

жонқуярлик бўлса, раҳбар жамоа аъзолари билан тил топиша олса, ўша ерда барака бўлишига, ютуқлар кўпайишига ишонч ҳосил қилдик.

М.МУЗАФФАРОВА,
РТМ махсус таълим бўлими бошлиғи муовини

Л.МИРАҲМЕДОВА,
бўлим етакчи методисти

Фаргона вилоятининг Учкўприк туманида 1-иқтидорли болалар мактаб-интернати ташкил топганига кўп вақт бўлмаган бўлса-да, у нафақат туманда, балки вилоятда ҳам ўз ўрнига эга бўлган илм даргоҳларидан бири бўлиб қолди. 1996 йилда 100 нафар ўқувчи билан бериш билан иш бошлаган мактабнинг овозаси тезда тилга тушди. "Учкўприкда мактаб-интернат очилибди, унга 1-синф ўқувчилари танлов асосида қабул қилинар эмиш, фақатгина танловдан муваффақиятли ўтган болаларгина бу ерда ўқиш имконини қўлга киритар эканлар. Яна фақатгина билимли, иқтидорли болалар қабул қилинар, таниш-билиш, ошна-оғайничилик бу мактабда "ўтмас" экан", деган гаплар оралаб қолди. Фарзандининг иқтидорли эканлигига ишонган ота-она ҳам, фарзандим келажакда яхши инсон бўлсин деб ният қилганлар ҳам мактабга оқиб кела бошладилар.

Тумандаги 29-ўрта мактаб ўқувчиларидан саралаб олинган иккита синф билан иш бошлаган мазкур зиё масканида бугунги кунда 320 нафар болалар тарбияланмоқдалар, таълим олмақдалар.

—Мақтабимизга ўқувчиларни 1-синфдан қабул қиламиз. Улар бир ҳафта давомида мана шу ерда бўлиб билим олишади. Мактаб-интернатимиз табиий фанларга ихтисослашган, бундан ташқари инглиз тили, она тили ва адабиёти фанлари ҳам чуқур ўргатилади. 25 нафар юқори тоифали, малака-

ли ўқитувчилар меҳнат қилишади. Улар ўз устида ишлайдиган, тинимсиз изланадиган мураббийлардир. Биз нафақат ўқувчиларни, балки ушбу даргоҳда таълим берувчи муаллимларни ҳам танлов асосида ишга қабул қиламиз. Ҳар йили ўқитувчиларимиз ҳам махсус топшириқларни бажариб, синовдан ўтадилар. Шунинг учунми, мактабимизга фақат фидоий ўқитувчилар йиғилган. Бошланғич синф муаллими Соҳиббахон Маҳмудова республикага ижодкор ўқитувчи сифатида танилган. Унинг "Математикадан амалий топшириқлар" деб номланган, бошла-

ли ўқитувчилар меҳнат қилишади.

КЕЛАЖАК УЛҒАЯЁТГАН МАСКАН

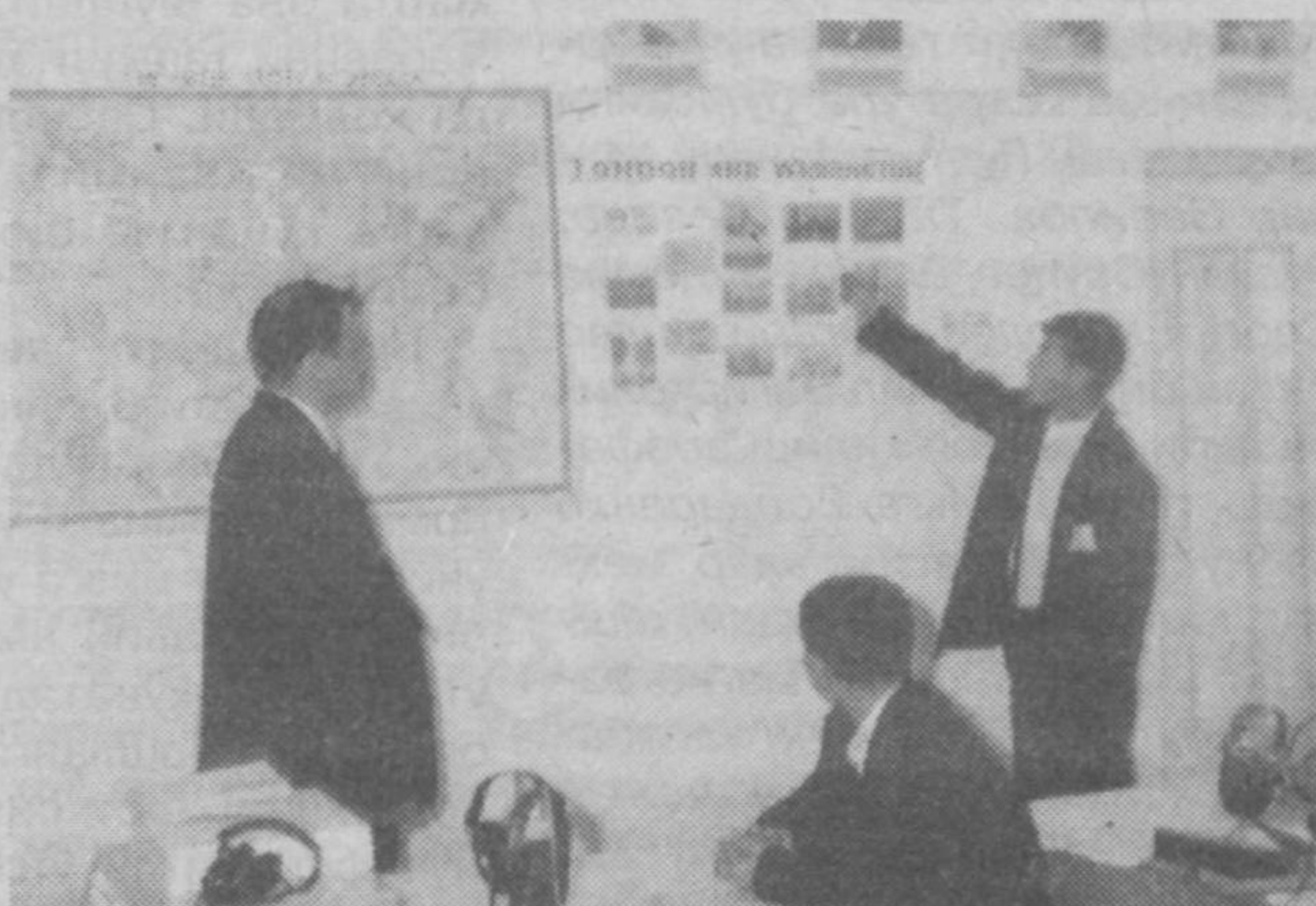
нғич синфларга мўлжалланган қўлланмаси Республика Таълим маркази томонидан нашрга тавсия этилди. Инглиз тили ўқитувчиси Турсунали Фозилов мана учинчи йилдирки, "АКСЕЛС" ташкилотининг грантига сазовор бўлиб келмоқда. Мактабга биринчи йили компьютер синфи, иккинчи йили эса қиймати 200 АҚШ долларидан зиёд бўлган турли адабиётлар, ўқув қўлланмалари олиб келган бўлса, мана учинчи йили Британияда малака ошириш ҳуқуқини қўлга киритиш билан бирга яна мактаб фондини нусха кўчириш аппарати, аудиоманитофон ва инглиз тили грамматикасига оид адабиётлар билан бойитди, — дейди мактаб раҳбари М.Орипова.

Мактаб ўқитувчи ва ўқувчилари эришаётган ютуқлар талайгина. Муаллимларнинг жонқуярлиги, изланувчанлиги, ўқувчиларнинг билим олишга бўлган кучли иштиёқи туфайли вилоят миқёсида ўтказилган "Сиз тарихни биласизми?", "Сиз қонунни биласизми?" каби танловларда мактаб жамоаси олдинги ўринларни эгаллаб, республика босқичида ҳам қатнашишди.

Ўқувчилар чуқурлаштирилган дарс жадвали асосида фанлар билан шуғулланишдан ташқари, куннинг иккинчи ярмида турли тўгаракларда ҳам хунарга ўрганадилар, ҳам вақтларини мазмунли ўтказадилар. Уларни тўгаракка жалб қилишда ота-оналарнинг истаги, ўқувчининг қизиқиши ва қобилияти ҳисобга олинган. Қўқон шаҳрида ташкил қилинган "Кафе" кутубхонасининг 50 фоиздан кўпроқ аъзоси шу мактаб ўқувчиларидир. Улар кутубхонада янги китоблар билан танишишади, чет эл кутубхоналари билан электрон почта ёрдамида боғланиб, керакли маълумотларга эга бўлишади. Ўқувчилар бугунги кунда энг тезкор ахборот тарқатувчи манбалардан бирига айланган "Интернет" орқали дунё ва юртимизда бўлаётган барча хабарлардан воқиф бўлмоқда.

Шарифа МАДРАХИМОВА,
"Ma'rifat"нинг махсус мухбири

Суратларда: мактаб ҳаётдан лавҳалар.

Успенский номидаги Республика ўрта махсус musiқа мактаб-интернатининг 3-синф ўқувчиси Барчиной Кароматова ўзининг musiқа соҳасидаги истеъдодини Парижда бўлиб ўтган халқаро ёш пианино ижрочилари танловида намойиш этиб, 1-ўринни олишга муяссар бўлди. Эътиборлиси шундаки, ёш ўзбек musiқачиси ўз дастурида И.С.Бахнинг уч овозли "Инвенция"си, В.Моцартининг "Сонатина"си, П.Чайковскийнинг "Апрель" номли мураккаб пьесаси, Чернининг "Этюд"ларини катта маҳорат билан чалиб берди.

Барчиной эндиgina 9 ёшга кирган бўлса-да, халқаро танловда Ўзбекистон шайини, обрўсини муносиб ҳимоя қилди. Асли musiқашунос олим, анъанавий musiқа санъатида катта ҳисса қўшган назариётчи профессор, Файзулла Кароматли набираси Барчинойнинг галабасидан жуда хурсанд. Барчинойга пианино чалишга қизиқиш бобосидан ўтган бўлса

БАРЧИНОЙНИНГ ПАРИЖДАГИ ҒАЛАБАСИ

ажаб эмас.

Оилада олган тарбия ва мактабда тажрибали устози Э.Мирқосимовадан олган билимлари ёш қизалоққа қўл келмоқда. У билан суҳбатлашганимизда, "Парижда 250 дан ортиқ иштирокчи қатнашган танловда фахрий ўрин олганимдан хурсандман, мени бу танловга Париж Консерваторияси раҳбарияти таклиф этган эди. Яна қувонтирадиган жиҳати шундаки, мени Италиянинг Рим шаҳрида октябр ойида бўлиб ўтадиган халқаро ёш пианиночилар танловига таклиф этишди. Бу танловда ҳам устозим ва ота-онам, бобом ишончини оқлайман, туғилиб ўсган Ватаним байроғини янада оқориға кўтаришга ҳаракат қиламан". Ҳа, Барчинойнинг келажакдаги орзулари катта. Бундай ёшларнинг ўз истеъдодларини кўрсата олишига имконият яратиб берган "Бизнес-банк", "Турон-банк", Nayton ink Америка компаниясининг Ўзбекистондаги ваколатхонаси, Маданият ишлари вазирлиги ва Успенский номидаги Республика ўрта махсус мактаб-интернати масъулларига миннатдорчилик билдирамиз. Ёш musiқачи Барчинойга эса "парвозинг бундан-да юксак бўлсин", — деб тилак билдириб қоламиз.

Гўзалхон РАҲМОНОВА

Mehmonxona

ли, Интернет орқали жуда кўп мавзуларни ўзлаштиришган, ишлашган. Шунинг учун ҳам америкалик талабаю тадқиқотчилар янги бир мавзулар топишга ҳаракат қилишди. Шунингдек, улар адабиётимиз намоёндалари фаолиятига ҳам жуда қизиқишди. Жумладан, бир шоғирдимиз Фитрат ҳақида илмий иш ёзиб, мақолаларини Голландияда эълон қилди.

Сиз айтган ўша сафарлардан мақсадимиз — Адабиётимизни, тарихимизни имкон қадар кўпроқ тарғиб этиш. Ўзингизга маълум, дунё маданиятида “илмий муомала” деган ибора бор. Маданиятимиз, адабиётимиз намоёндалари ана шу халқаро муомала тизимидан жой олишлари керак.

Бундоқ ўйлаб қарасангиз, Америка тарихи 300 йилдан зиёдроқ. Энг катта шаҳри Нью-Йорк бўлса, 300 йиллик шаҳар. Биз яқинда Термизнинг 2500 йиллигини нишонладик. Шаҳрисабз эса 2700 йиллик тарихга эга. Бундай кўхна та-

этган Соҳибқирон Амир Темур бобомиз даври, фаолияти ҳақида ҳикоя қилади.

Муҳаммад Али ижодида бадий таржима ҳам етакчилик қилади. Ҳинд эпоси “Рамаяна”, қорақалпоқ эпослари “Шахриёр”, “Маспошшо”, Бёрнс ҳамда Г.Габидзе китоблари, Шиллер, Байрон, Пушкин, Тагор ижодидан айрим намуналар унинг таржимаси орқали ўқувчиларга етиб келган.

Адиб илмий-педагогик фаолияти давомида Ўзбекистон Миллий Университетида кафедра мудири вазифасида ишлади. АҚШдаги Вашингтон университети таклифи билан бир неча марта америкалик талабаларга ўзбек тили ва адабиётидан сабоқ бериб келди.

Ўзбекистон халқ ёзувчиси, Бердақ номидаги Қорақалпоғистон Республикаси Давлат мукофоти соҳиби Муҳаммад Али ҳозирги пайтда “Олтин мерос” хайрия жамғармаси бошқаруви раиси.

Таниқли адиб Муҳаммад Али Андижон вилоятининг Бўз туманида таваллуд топган. Ўрта мактабни Бекобод туманида битиргач, Москвадаги Адабиёт институтида таҳсил олган.

Илк шеър матбуот юзини кўрганда у ўн беш ёшда эди. Биринчи китоби “Фазодаги ҳислар” эса 1967 йили чоп этилди. Шундан сўнг шоирнинг “Шафак” (1998), “Оталар юрти” (1970), “Алвон чечаклар” (1973), “Достонлар” (1974), “Севсам, севилсам” (1983), “Она дуоиси” (1994) ва бошқа бир неча китоблари нашрдан чиқди.

Адибнинг “Машраб”, Амир Темур образи тасвирланган “Гумбаздаги нур” достонлари, Дукчи эшон образи чизилган “Боқий дунё” шеърӣ романи китобхонлар томонидан қизиқиш билан ўқилди. “Сарбадорлар” тарихий романида ёзувчи халқимиз ўтмишидаги энг ёрқин тарихий-ижтимоий воқеаларни қаламга олган бўлса, яқинда “Шарқ юлдузи” журналида эълон қилинган “Улуғ салтанат” романида буюк салтанат барпо

— Халққа танилган ижодкору санъаткорларнинг болалик даври, таълим-тарбия олган йиллари кўпчиликка бир қадар сирлидай туюлади. Зотан, “Бола бошидан...” деган гап ҳам беҳуда айтилмаган. Шу маънода, “бошида” Сиз қандай бўлгансиз, биринчи ўқитувчингиз ким бўлган?

— Йиллар ўтгани сайин, болаликдан узоқлашганинг сайин умрининг бу бегубор, беозор палласи жуда азиз ва армонли бўлиб туюлаверади. Бизни биринчи синфда ўқитган ўқитувчимизни Назарали ака Қўшаназаров дердилар (охиратлари обод бўлсин). У кишининг феъл-атвори боланикидай эди, ўзини доимо биз билан тенг тутарди. Шунинг учун ҳаммамиз у кишининг атрофида парвона бўлиб, худди товукнинг те-варагидаги жўжалар мисол, кўргалишиб юрардик. Орада гўё фарқ йўқдай эди.

Мен биринчи синфда икки йил ўқиганман...

— Қизиқ, синфда қолганмисиз?

— Биринчи синфда ўзлаштирилмаганим учун синфда қолдиришган, дейиш мумкин. Аслида ундай эмас. Мактабда янги ўқув йили бошланишидан олдин Назарали ака ҳар бир уйга кириб, ўқувчиларни рўйхатга олиб юрардилар. Кишлогимизнинг ўша пайтлардаги мактаби ҳозиргисига ҳечам ўхшамайдиган, бир оддийгина бостирмадай бино эди...

Хуллас, Назарали ака мактаб ёшига етганларни рўйхатга олиб юрганда мен отамга: “Мактабга бораман, мени ҳам ёздиринг рўйхатга”, деб қистадим. Назарали ака отамга: “Йўқ, олти ёшдагиларни олиш мумкин эмас”, деганда менинг бироз хафа бўлиб қолганимни кўриб, отам: “Домла, рўйхатга ёзиб қўяверинг, бораверсин, борса борди деманг, келса келди деманг. Ўқиса ўқиб кетар, ўқимаса кейин ўқийди-да”, дедилар. Шу билан мен бир синфда икки йил ўқиганман.

— Билимни биринчи синфдаёқ “мустаҳкамлаган” экансиз-да...

— Ҳа, биринчи синфда икки йил ўқиганим яхши бўлган экан. Кейин, ҳақиқатдан, синфда, мактабимизда энг яхши ўқийдиган ўқувчилардан бўлдим, ташкилий ишларда ҳам фаол эдим. Албатта, бундай интилишнинг бошқа омиллари ҳам бўлган.

Ҳали ўқиш, ёзишни эгаллаб олмаган пайтларимда, ўзимча “газета ўқирдим”. Катталар: “Қани бир газета ўқиб бер-чи” дейишса, газетани қўлимга ушлаб олиб, бироз гапдон бўлсам керак, ўқиётгандай қилиб нималарнидир айт-таверар эканман. Хайронман, нималарни айтганман. Ҳамма менинг “газета ўқимамга” махлиё бўлиб, қараб ўтиришарди. Бир куни кимдир: “Газетани тескари ўқияпсан-ку”, деди. Мен газетани тескари ушлаб турганимни билмаган эканман, бироз уялиб қолдим. Шунда бошқа биров: “У газетани шундай ҳам ўқиш мумкин-микан, деб кўраепти”, деб кўнглимни кўтаргандай бўлди...

Бунга ўхшаш ҳавас, иштиёқ — ҳаммаси оиладаги ўқишга, билим олишга қизиқишни тугдирадиган муҳитнинг таъсирларидан эди, албатта.

Эсимда, учинчи синфда бизга Мамат ака Довидов деган ўқитувчи дарс бера бошлаган. Ҳозир

ҳам қишлоққа йўлимиз тушса, у кишини зиёрат қилиб тураимиз. Бу муаллим бизда ҳамма фанларга қизиқиш уйғота олган. Мен, айниқса, она тили, тарих, география фанларини қизиқиб ўқирдим. Математика фанидан баҳом бироз пастроқ эди.

— Демак, шеърга ҳавас ҳам ўша пайтларда пайдо бўлган.

— Ҳа, дастлабки шеър машқ қилганим учинчи синфда ўқиб юрган пайтларимга тўғри келади. Демак, бу 1952-53 йиллар. Ўзимча ёзиб-чизган машқларимни адабиёт ўқитувчимизга кўрсатишга анча вақт ийманиб юрдим. Кейинчалик, бешинчи, олтинчи синфда ўқий бошлаганимда бунга журъат қилганман. Бу пайтда биз Бекободга кўчиб келиб қолгандик. Бекободдаги мактабда Абдувоҳид ака Раҳимов деган адабиёт ўқитувчимиз дарс берарди. У киши адабиёт бўйича жуда берилиб, тўлиб-тўлиб дарс ўтардилар. Мен ёзган шеърларимни дастлаб кўрсатганимда Абдувоҳид ака жуда хурсанд

Муҳаммад Али:

ИЖОД — ЯРАТГАННИНГ ИНОЯТИДИР

бўлиб кетган, табриклаб, маслаҳатлар берган. Бу мени, албатта, руҳлантирди. Шундан сўнг мен машқларимни газета, журнал таҳририятларига жўната бошладим. Хуллас, 7-синфдалигимдан бошлаб шеърларим, мақолаларим газета-журналларда эълон қилина бошлаган. Мактабда ўқиб юрган кезларимда турли таҳририятлардан тўрт юзтача хат олгандим. Уларнинг ҳаммасида илиқ фикр-мулоҳазалар, тилаклар битилган бўларди.

— Сиз бир неча марта АҚШда бўлиб, у ерда америкалик талабаларга ўзбек тили ва адабиётидан дарс ўтдингиз. Айтинг-чи, уларнинг Ватанимиз тарихига, тилимиз ва адабиётимизга қизиқишлари қандай? Улардаги таълим тизимининг афзал, ибрат олса арзийдиган томонлари нимада?

— Мен АҚШдаги Вашингтон университетида тарихимиз, тилимиз ва адабиётимиз билан қизиқадиган кўплаб талабаларни, тадқиқотчиларни учратдим. Уларнинг Ватанимиз билан қизиқишларидан кўзда тутишган мақсадлари ҳам турлича. Дейлик, бирлари тижорат билан шуғулланмоқчи, бошқаси илм қилмоқчи. Масалан, ўша ердаги битта шоғирдимиз юртимиздаги шайхларнинг қабрлари, уларнинг қурилиши билан боғлиқ воқеалар ва меъморлар ҳақида илмий иш қиляпти. Бу жуда қизиқ, албатта. Чунки улар, техника, технология кучли бўлганлиги туфай-

рихга гувоҳлик америкаликларнинг тушига ҳам кирмаган. Шу боисдан ҳам, уларнинг бизнинг тарихимизга қизиқиши, билишга интилиши табиий ва кучли. Демак, қадимий ва бой маданиятнинг ўчоғидан улар баҳраманд бўлишмоқчи. Улар ўзларини жаҳон маданиятидан баҳраманд бўлишга ҳақли деб билишди ва бу йўлда ўқиш, ўрганишга маблагни аяшмайди. Кутубхоналарини айлансангиз бутун дунёда чиққан, жумладан, бизда чоп этилган китобларнинг ҳам ҳаммасини учратасиз. Шу маънода мен уларнинг бошқа халқлар маданиятини қанчалик қадрлашларига тан бераман.

Мен америкалик талабалар билан суҳбатлашганимда уларга ҳар хил саволлар бериб кўрдим. Масалан, биттасидан Бальзакнинг бир машҳур романи ҳақида сўрадим. Билмади. Бошқа бир талаба бу саволимга батафсил жавоб берди. Бу нимани кўрсатади? Америкада кўп нарсани индивидуаллашиб кетган. Яъни, америкалик талаба бир мавзуга, дейлик, антропологияга қизиқса, шу соҳа бўйича чуқур билим эгаллайди. Бироқ бошқа соҳалар, фанлар қолиб кетади. Ҳўш, модомики, мен антрополог бўлмоқчи эканман, тарихнинг, адабиётнинг ёки спортнинг менга нима кераги бор, деб қарайди. Бу жиҳатдан улар қатъиятли, ўзлари танлаган соҳани чуқур эгаллайди. Аммо бошқа соҳалардан беҳабар қолади, дейиш мумкин.

Бизда эса кенг маълумот бе-

ришга ҳаракат қилинади. Ахир, одам — бу бирор-бир касб ёки соҳанинг эгасигина эмас-ку, у — Инсон. У дунёни, дунёда бўлаётган ўзгаришларни кенг кўламда билиши керак.

Балки Америкада шароит шунақадир, бизнес кучли, бир соҳани жуда пухта эгалламаса бир иш қилиш қийиндир, эҳтимол ва шу каби сабабларга кўра, улар бир ёклама кетиб қолишар. Бироқ, менинг назаримда, бизнинг таълим тизимимиз афзал. Нега десангиз, киши ҳаётда ҳамма нарсани билиб, тушуниб, мушоҳада этиб яшаши учун кенг кўламда билим олиши лозим. Агар мен фақат адабиёт билан шуғулланиб, уни ҳар жиҳатдан пухта эгаллаб, шунинг ичида қолиб кетсам, жаҳонда нималар юз бераяпти, мамлакатимизда қандай янгиликлар амалга ошаяпти — булардан беҳабар бўлсам, демак, мен тўлақонли, баркамол шахс бўла оламаним?.. Мен ёшларимизнинг келажақда ҳар жиҳатдан билимли, зукко, барча соҳалардан хабардор инсон-

ҳақида ўқувчиларга кенгроқ тасаввур бериш ниятида “Улуғ салтанат” номли романимнинг биринчи китобини ёздим. Назаримда, бир-иккита китоб бўлади. Ҳозир шу романимнинг иккинчи китобини ёзаяпман.

— Болаларда китобга меҳр уйғотиш учун қандай усулда иш тутган маъқулроқ, деб ўйлайсиз?

— Сир эмас, китобхонлик ҳозир бироз сусайган пайт. Энди, бу нарса, аввало, бозор иқтисоди билан боғлиқ. Жаҳон тажрибаси ҳам шунини кўрсатади. Бу ҳақда яқинда чоп этилган “Мен кўрган Америка” номли китобимда ҳам айрим мулоҳазаларимни ёзганман.

Биз жаҳонга чиқаяпмиз, дунё маданияти ўзининг турли-туман кўринишлари билан бизга кириб келаяпти. Ва мана шундай бир шароитда биз, дейлик, Америкадан нималарни олишимиз мумкин? Албатта, илгор техника, технологиялар, компьютерлаштириш каби янгиликларни олишимиз керак. Лекин маданият борасида улар биздан олса арзийдиган нарсаларимиз жуда кўп. Оқибат, урф-одатлар, анъаналар... Майли, олишадими, йўқми, бу — уларнинг иши. Аммо биз ўз қадриятларимизни йўқотиб қўймаслигимиз, кўз қорачиғидай асрашимиз керак. Бу бевосита китобхонлик масаласига ҳам таллуқли.

Умуман, китобхонлики кучайтириш, аввало, ёзувчилар зиммасига яхши китоблар ёзиш масъулиятини қўяди. Қолаверса, болаларда китобга меҳр уйғонишида кўпроқ ота-оналарнинг эътибори жуда катта аҳамиятга эга. Ота-она болалари учун харид қилган китобини аввал ўзи ўқиб чиқиб, мулоҳаза қилиб, кейин болаларга тавсия этса, сўнгра оилада ана шу асар муҳокама қилинса, бунинг таъсири бошқача бўлади. Биз уйда, оиламизда ана шунга ҳаракат қиламиз. Масалан, бир китобни болалар ҳаммаси ўқиб чиққач, вақт топиб фикр алмашамиз. Бу ҳам болаларга масъулият юклайди, ҳам улар китобда ўзлари илғамаган воқеалар, тасвирлар моҳиятини англаб олади. Қолаверса, бола эркин мулоқотга, ўз фикрини баён эта олиш лаёқатига эга бўлади.

— Бу йил таваллудингизнинг олтинчинчи баҳорини қаршиляяпсиз. Муштарийларимиз номидан бу ажойиб сана билан қутлаб, ижодингизга янги парвозлар тилаймиз. Айни пайтда юртимизда ҳалол меҳнатлари билан ёш авлодга таълим-тарбия бериб келаётган ўқитувчиларга тилакларингиз бўлса — марҳамат.

— Жамиятимиздаги энг хурматли инсонлар қаторида мен маърифатчиларни кўраман. Ўзим ҳам доимо ижодим билан шу қаторга киришга ҳаракат қилиб келаман. Чунки агар маърифат бўлмаса, демакки, маърифатчилар бўлмаса, одам ҳаётининг махлуқликидан фарқи қолмайди. Маърифати билан инсон Инсондир! Шу маънода, ўқитувчиларнинг амалга ошираётган ишлари ғоятда эзгу ва самаралидир. Мен уларга омадлар тилайман. Ҳамиша уларга куч-ғайрат ёр бўлсин, дейман.

Аҳмад ОТАБОВ
суҳбатлашди.

25 май барча умумтаълим мактаблари ҳаётида ўқув йилининг сўнгги куни. Минглаб болакайлар ўз қадрдон гушалари билан вақтинчалик хайр-лашсалар, бўйлари чўзилиб қолган йигит-қизлар эса таърифсиз бир ҳаяжонла билан мактабдан учирма бўлишади. Битирувчилар учун қайтиб келмас бу онларнинг унутилмас лаҳзаларга айланиши "Сўнгги кўнғироқ" тадбирининг қай тарзда ўтказилишига боғлиқдир.

Республикада 9667 та умумтаълим мактаби бўладиган бўлса, улардаги битирувчилар сони ҳам анчагина катта рақамни ҳосил қилади. Маълумотларга кўра, 9-синфни 558 минг, 11-синфни эса 62300 нафар битирувчи тамомлашади. Уларнинг аксарияти академик лицей ёки касб-хунар коллежларига, қолган қисми эса олий таълим муассасаларига кириб ўқиш ниятидадир. Энг муҳим жиҳати шундаки, "Сўнгги кўнғироқ" мактаб битирувчилари қалбига ҳам ширин, ҳам армонли туйғуларни солади.

25 май кундаги "Сўнгги кўнғироқ" тадбирига мактаблар байрамона безатилиши лозим. "Хайр, жонажон мактаб", "Сизга таъзим, устозлар", "Биринчи кўнғироқдан сўнгги кўнғироққача", "Мактаб, сени унутмай-миз", "Сени соғинамиз, қадрдон даргоҳ!" каби шиор ва паннолар билан безатилган мактаб аввало ўқувчилар, битирувчилар, устоз-мураббийларни, таклиф қилинган меҳмонларнинг қалбига илиқ ҳиссийларни солади.

Ўқувчилар мактаб формасида келадилар. Агар

имкони бўлса, кўнғироқ тамғаси туширилган ёрлик ўқувчи ва ўқитувчиларнинг кўкрагига тақиб қўйилиши лозим.

Байрам тантанаси ўтатилган мактабда, давлатимиз рамзлари бўлишини унутмаслик керак. Умумий йигин бошланган пайтда, директорнинг кириш сўзидан сўнг, мадҳия ижро этилади. Шундан сўнг, Ўзбекистон байроғи кўтарилади. Мактаб, устозларни тараннум этувчи шеърлар, қўшиқлар ижро этилиши мумкин.

"Сўнгги кўнғироқ" тадбирига вилоят, шаҳар, туман халқ таълими бўлими вакиллари, "Маҳалла" жамғармасининг туман бўлими, ҳокимиятда ишловчилар, шу мактабни битириб кетган, эл назарига тушган, турли хизмат лавозимларида ҳалол меҳнат қилаётган кишиларни таклиф этиш байрамнинг аҳамиятини яна бир қарра оширади. Меҳмонлар табриғи, уларнинг битирувчиларга оқ йўл тилашлари ҳам мустақил ҳаётнинг илк босқичида турган ёшлар қалбига олам-олам орзуларни бағишлайди.

Ўзбекистоннинг ўз мустақиллигини қўлга киритган сана — 1991 йил 1 сентябрь, шундан бери юртимизда амалга оширилаётган иқтисодий, сиёсий, маънавий ислохотларни мисоллар, фактлар, маълумотлар билан

шарҳлаб бериш ижтимоий фан ўқитувчилари зиммасида бўлиши керак. Ўзбекистоннинг БМТга аъзо бўлиши, унинг 170 дан ортиқ давлатлар томонидан тан олинishi, бу мамлакатга ҳозирги вақтда дунёдаги ривожланган давлатларнинг ҳам катта қизиқиши билан қарашларини айтишдан мақсад, ёшлар қалбига Ватанига нисбатан чексиз фахр-ифтихор уйғотишдир.

"Сўнгги кўнғироқ" чалинадиган кунда 2002 йилнинг "Қарияларни

қадрлаш йили" деб эълон қилинганини асло унутиш керак эмас. Чунки қариялар ҳаёти — ёшлар учун бой ҳаёт мактаби ҳисобланади. Байрамга уруш ва меҳнат фахрийлари, жамоат ташкилотларида узоқ йиллар ишлаган кишиларни таклиф қилиш, уларнинг яқин ўтмишдаги хотираларидан ҳикоялар тинглаш ҳам ўқувчиларни ўз ота-боболари босиб ўтган ҳаёт йўлидан ибрат олишга ундайди. Агар мактабда санъатга қизиққан ёшлар топилса, ота-она ва фарзанд, ёшлар ва қариялар ўртасидаги айрим номуносиб муносабатлар акс эттирилган сахна кўринишлари намойиш этиш тадбирининг бу қисми мазмунини яна ҳам тўлдирди.

Ҳар бир мактабнинг каттадир, кичикдир ютуқлари бор. Хоҳ туман, хоҳ

Tavsiya

вилоят, хоҳ республика миқёсида бўлсин, таълим, спорт, адабиёт, ёки санъат соҳасидаги муваффақиятларга эришган ўқувчиларни кўпчилик олдида рағбатлантириш, бошқаларга ўрнак қилиб кўрсатиш ҳам "Сўнгги кўнғироқ" тадбиридаги эса қоларли ҳолат бўлиши мумкин.

Тантана сўнггида байрамга ташриф буюрган ота-оналарга ўз фарзандларини, "Мақтабимиз фахри", "Мақтабимиз машъали", "Энг одобли ўқувчи", "Энг зукко ўқувчи", "Энг фаол ўқувчи" дея кўрсатиб ўтиш уларнинг кўкракларига махсус ишланган нишонлар тақиб лозим.

Нихоят, сўнгги кўнғироқ чалинади. Юракларни ҳаприктирувчи, ҳаяжон солувчи кўнғироқ. Биринчи синфнинг аълочи ўқувчиларидан бири сўнгги кўнғироқни гир айланиб чалиб чиқар экан, битирувчилар жажжи ука-сингиллари томон талпинишиб, мактаб эстафетаси, рамзий кўринишдаги улкан китобни уларнинг қўлларига топширишади.

Тадбирнинг якуний қисми учун "Сўнгги кўнғироқ" қўшиғини магнитофон орқали эшиттириш ёки ҳаваскорлар ижросида тинглаш мактаб ҳаётидаги бу унутилмас воқеани иштирокчилар қалбига бир умр муҳрласа, ажаб эмас.

РТМ маънавий-маърифий ишлар бўлими

СИНФИМИЗНИ ТАЪМИРЛАБ БЕРАМИЗ

Қадрдонимиз, бизларни саводли, оқу қорани ажратадиган, мурғак қалбларимизда энг муқаддас туйғуларни шакллантирган она мактабимиз билан хайрлашар эканмиз, бу муқаддас даргоҳ учун нима-лар қилмоғимизни ўйлайдиган айни бир пайтда "Маърифат" газетасида тенгдошларимиз — Уйчи ва Тошлоқ туманлари битирувчи ўқувчиларининг ўзлари ўқиган синф хоналарини таъмирлаб бериш ҳақидаги ташаббусларини ўқиб хурсанд бўлиб кетдик. Бу ташаббус айни бизнинг кўнғимиздаги иш эди.

Биз — синфимиздаги 34 битирувчи бир овоздан

Tashabbusning qanoti

ўз синфимизни таъмирлаб беришга аҳд қилдик. Таъмирлашда ҳам сифатли, кўрган одамнинг ҳавасини келтирадиган қилиб таъмирлаймиз. Мақсадимизни мактабимиз директори Мубораххон Ёқубова ҳам, битирувчи синфлар раҳбарлари Ойбек Обидов ва Нафиса Жўраевалар ҳам қизгин қўллаб-қувватлашди.

Айни кунларда таъмирлаш ишларини жадал олиб бормоқдамиз. Турсунбой Раҳмонов, Ёдгор Қорабоев, Рўзбек Шокиров, Зиёда Мирзаева, Нодира Раҳимова ва Ҳусанбой Сотволдиев каби битирувчи синфдошларимиз бу ишда фаоллик кўрсатишяпти.

Шунингдек, бу йил мактабимизни 140 нафар 9-синф ўқувчилари ҳам битириш арафасида. Мактабимизнинг барча ўқувчилари мазкур ташаббусга қўшилган ҳолда, уларнинг ҳар бири мактаб кутубхонасига биттадан бадий китоб ҳадя қилишмоқчи.

Ниятимиз, таъмирлаш ишларини тез ва сифатли якунлаб охирги кўнғироқ шодиёнаси кунни синфимизни тантанали равишда устозларимизга топшириш. Қутлуғ ва шарафли ниятни бажариш учун бизда куч ва имконият етарли.

Исфандиёр УМАРАЛИЕВ,

Андижон вилояти, Асака туманидаги
26-мактаб 9-«Г» синф битирувчиси

Маълумки, ҳар бир инсоннинг умр китоби бўлганидек, нуруний устоз Нусратулло Сафаровнинг ҳам ижодий меҳнат билан битган ўз умр рисоласи бор. Ўнлаб фан хизматчилари, педагог муаллимлар, мухандис-ўқитувчилар ўзларига Н.Сафаровни устоз деб биладилар. Устознинг ҳаёт йўлларида эътибор қаратадиган бўлсак, у киши 1942 йил 16 апрелда Навоий вилоятининг Хатирчи туманидаги Сангижумон қишлоғида деҳқон оиласида туғилган. Дастлабки, бошланғич, ўрта маълумотни таваллуд топган қишлоғида олди. Шундан сўнг у Самарқанд шаҳрига келиб, СамДУнинг математика факультетида сиртдан ўқиди.

Ўқишни тугатгач, ўз қишлоғига келиб, математика фанидан ўқувчиларга сабоқ бера бошлади. Ҳаёт сабоқларини чуқур англаб етган Нусратулло муаллим битта мутахассислик инсон учун камлик қилишини англади. Шу йиллар ичида мазкур ўқув юрти-нинг рус тили мутахассислиги бўйича ҳам ўз диплом ишини муваффақиятли ҳимоя қилди. Талабалик йилларидаги фаол меҳнатлари, тадбиркорли-

собиқ Иттифоқ педагогика фанлар академияси аспирантурасига йўлланма олиб, кириш имтиҳонларини муваффақиятли топширди ва аспирант-тадқиқотчи бўлиб 1974 йилгача ўқиди, изланди. Муддатдан олдин ҳимоя қилиб, педагогика фанлари номзоди деган унвон билан Жиззах, Самарқанд педагогика институтларида ишлаб келди. 1979-1984 йиллар Самарқанд Давлат архитектура-қури-

чуқур англаб етди. Бу мавзу ҳали Ўзбекистонда "Очилмаган кўрик" эди. Олим ўз режаси бўйича илмий ва амалий изла-нишларга шижоат билан киришди. Иш юзасидан академик Г.Н.Волков, профессор И.В.Баранников, академик С.Р.Ражабов ва бошқа таниқли олимлар маслаҳатлари ва йўл-йўриқларини олиб, машаққатли меҳнат қилди.

ган тавсиф-таърифи яна-да жаранглидир.

Олим Н.Сафаров 1986 йилда Ўзбекистон фанлар Академияси "Фан" нашриётида Ўрта Осиё халқлар педагогикасига бағишланган катта монографиясини чоп эттирди.

Дарвоқе, Н.Сафаров етук олим сифатида Шарқ донишмандлари Абу Наср Фаробий, Абу Райҳон Беруний, Абу Али ибн Сино, Заҳириддин Муҳаммад Бобур, Мирзо Улуғбек ва

билан ўқувчи-китобхонни мафтун этади.

Умуман, олим Н.Сафаров ижодий меросини монография, 12 та ўқув услубий қўлланма, 10 та рисола, 75 дан ортиқ илмий назарий ва амалий аҳамиятдаги мақолалар ташкил этадики, уларда инсонпарварлик ва ватанпарварлик фазилатлари, ақлий, ахлоқий, меҳнатсеварлик, дўстлик, биродарлик каби шахсий сифатлар педагогик тизимга кириб, давр талабларига ҳамоҳанг равишда баён этилганлиги билан аҳамиятлидир.

Салмоқли илмий-амалий фаолияти, Республика-миз ва вилоятимиз учун кўплаб кадрлар етишти-ришда муносиб хизматлари учун олим Н.Сафаров кўплаб мукофотларга сазовор бўлган. Аммо у шо-гирдлари томонидан, халқ томонидан билдирилган яхши фикр, яхши ниятларни ўзи учун олий мукофот деб, билмоқда.

Неъматулло
АБДУВОХИДОВ,
Мушарраф
САЛОХИТДИНОВА,
Виктор ЛИМ,
педагогика ва
психология
кафедраси
аспирантлари

ПЕДАГОГИКА ФАНИ ФИДОЙИСИ

ги, инсонпарварлик сифатлари туфайли, Самарқанд Давлат педагогика институти ректори профессор Ориф Икромов назарига тушади. Уни институт сиртки бўлимига методист ва талабалар касабга уюшмаси кўмитаси раиси лавозимига ишга таклиф қилишади. Институтда ишлаб, ўзидаги истеъдод ва қобилиятни, илм-фанга, изланишларга берилганлигини намоён этган Н.Сафаров 1971 йил

лиш институти рус тили кафедраси мудири, 1985-1987 йиллар собиқ Иттифоқ (Москва) педагогика фанлар академиясида катта илмий ходим бўлиб малака оширди.

Ана шу даврда Нусратулло Сафаров таълим-тарбия ва педагогика, психология фанларининг заруриятга айланган муаммоларидан бири "Ўзбек халқ педагогикаси ва унда прогрессив ғоялар" мавзусида ишлаш кераклигини

1993 йил Қозоқ Давлат педагогика Университети қошидаги Илмий кенгашда докторлик диссертациясини ҳимоя қилди. Унинг бу илмий тадқиқоти Ўзбекистонда биринчи иш ҳисобланади. Илм фидойилари томонидан унинг "Ўзбек халқ педагогикаси халқ оммасининг турмуш фаолиятида тўпланган тарбия ва таълим босқичлари тажриба ва билимлари, мазмуни ва йиғиндисидир" — деб бер-

бошқаларнинг педагогик, психологик қарашларига оид тадқиқотларни ва бу соҳадаги ишларни айни кунда ҳам давом эттириб келаётганлиги эътиборга моликдир. Унинг "Бобурийлар ва бунёдкорлик", "Берунийнинг илмий мактаби ва ундан ҳозирги давр гуманитар фанларни ўқитишда фойдаланиши" деган номлардаги муаллифдошликда ёзилган асарлари ўқимишлилиги, катта педагогик ғоялари

**Муаллимим, бугун Сенинг сабоқларинг эслайман,
Юракларга сен сингари кулоқ солмоқ истайман.
Илму фаннинг машъалини тутқазгандинг қўлимга,
Мен ҳам уни талабамнинг қўлларига туттайман.**

Мен муаллимман, ҳар кун и ўзим сабоқ айтадиган дарсхона томон юрар эканман, ҳаяжондан энтикаман, юрагим гуп-гуп уради, лабларим эса юқоридаги сўзлар тизимини такрорлаб пичирлайди. Бу қандай ҳолат, қандай ҳаяжон, қандай масъулият? Бундай ҳолатни бошқа ҳеч қайси касб эгаси туймасе керак.

Бу фақатгина муаллимга насиб этган бахт.

Бу фақат унгагина раво қўрилган тақдир, унгагина хос ширин азоб. Азоблиги шундаки, "тарбия бизлар учун ё ҳаёт, ё мамот, ё нажот, ё ҳалокат, ё саодат, ё фалокат масаласи..." экан (А.Авлоний), бу юкни зиммасига олган муаллимлар-ку!

"Тарбия" сўзи маъзига қанча-қанча қийинчилик, қанчалар иродаю матонат кучи, минг-минглаб инсонлар келажиги, Ватан ва халқ истиқболи билан боғлиқ муаммолар сингиб кетган. Баъзан биргина боламизни тўғри йўлга солишга ожизлик қиламиз. Муаллим эса минглаб болаларни "болам" деб бағрига олади, ҳам таълим, ҳам тарбия беради. Муаллим эрта қарийди, асаблари ишдан чиқади. Лекин у нолимайди, бу зот шундай яралган.

Мен ўз маърузамни гоҳ яйраб-яшнаб, гоҳ энтикиб, гоҳ хўрсиниб давом эттираман. Талабаларнинг нигоҳлари мен томонга қадалган, менга ҳавас билан қараб тургандек туюлади улар. Катта ва улғу мақсаднинг бошида турган бу азиз нигоҳларга мен ҳам мамнун боқаман. Бўлажак адабиёт муаллимларига "Адабиёт ўқитиш услубиёти"дан сабоқ бераман. Дунёдаги энг оғир ва шарафли касбга уларни тайёрлаш масъулияти ҳамиша дилимда мавж уриб туради.

Бўлажак ўқитувчилар — азиз талабаларимга савол бераман:
— Айтингчи, сиз нима сабаб-

дан ўқитувчи бўлмоқчисиз? Талабаларим бири кўюниб, бири сўюниб, бири ўйланиб, бири эса жилмайиб саволимга жавоб излайди.

Дилфуза ЗАРИПОВА, 4-курс талабаси:

— Устоз ҳаёт сарчашмаси, мўътабар зот. Бизнинг ота-она, Ватан олдидаги бурчимиз муқаддас, лекин мен муаллимлар олдида ҳам бурчли эканлигимизни дил-дилдан ҳис қиламан.

Улар кексайиб боришяпти, бу аслида ҳаёт қонуни. Биз уларнинг ишларини давом этти-

чи бўлма, деб ўқтирадилар. Лекин онам: "Қайта дунёга келсам, яна шу касбни танлардим" дейдилар. Курсдошларимизнинг баъзи дарсларда мажбуран ўтиришларини кўраман. Бу эса ўша тоифадаги ўқитувчилар учун катта фожеадир. Йўк, мен ўз ўқувчиларимнинг мени интизор бўлиб кутишларини, дарсимни ҳам, ўзимни ҳам яхши кўришларини истайман.

Баҳор ТўРАЕВА, 2-курс талабаси:

— Ўқитувчининг ўқувчига муносабатини кўёшининг ниҳолга юз кўрсатиб, боши узра нур сочишига ўхшатаман. Кўёш нури беминнат ва туганмас. Ўқитувчи меҳри ҳам шундай. Баъзилар ўқитувчи -

МУАЛЛИМ БЎЛМОҚЧИСИЗ...

ли к н и
эплай олмай, бола-лар билан тил топишолмай, бошқа ишларга ўтиб кетишяпти. Менимча, улар ўқитувчиликка лаёқатсиз шахслардир. Болани чаласавод, тарбиясиз қилгандан кўра улар мактабни тарк этганлари минг қарра афзал.

Муҳаббат ЗОИРОВА, 3-курс талабаси:

— Ўтган йили биринчи шеърим китобим — "Нигоҳингда яширинар из" босилиб чиққач, оёғимни қўлимга олиб устозимнинг олдида югурдим. Ахир у менга шеърни қандай ёзиш хусусида маслаҳатлар беради, машқларимни кўриб муносабат билдирарди. Ота-онадан кейинги ўринда турувчи ва инсонни тўғри йўлга солувчи муаллимдир.

Мен ҳам минглаб ўқувчиларим бўлишини, уларнинг мен томонга шоишларини, худди мен сингари китобларини олиб югуришларини истардим.

Моҳигул САФАРОВА, 3-курс талабаси:

сониде канадалик француззабон романнавист Габриэль Руанинг "Умр оқар дарё" деб номланган асари таржимасини ҳам чоп эттирдим.

Шу йили Франция сафарида бўлдим ва кўпдан буён йўлаб юрган режаларим бўйича Париждаги "Harmattan" нашриётида бўлиб, улар билан шартнома имзолаб қайтдим. У ерда "Евромедитерране" ёзувчилар ассоциациясининг президенти, француз шоираси Режин Филипп Байи менга яқиндан ёрдам берди. Сафардан қайтибқоқ ишга киришиб кетдим. Институтда француз тили бўйича волонтер Эвелин Бургад мендан кўмагини аямади.

— Китобингизда асосан нималарга эътибор бергансиз?

**ФРАНЦУЗЛАР
ЎЗБЕК ТИЛИНИ
ЎРГАНМОҚДА**

— Китоб 299 саҳифадан иборат бўлиб, бошида Ўзбекистон тарихи, сулолалар, Орол муаммолари, кейинги қисмида ўзбек тили тарихи, ўтмиш ва бугунги фонетикаси, грамматикаси, сўз туркумлари ҳақида тушунча берилган. Сўзлашиш ва иборалар яшаш, танишишда қўлланиладиган мисоллар ёритилди. Учинчи қисмида Ўзбекистон мадҳияси, байроғи ва герби, ўзбек халқининг ўзига хос томонлари, дини, байрамлари, миллий таомлари, урф-одатлари, миллий кийимлари, матбуоти, телевидениеси, спорти ҳамда француз ва ўзбек халқининг иқтисодий алоқалари ҳақида тушунча берилган.

Шунингдек, кейинги бобда юртимизда яшаб ўтган буюк инсонлар, халқ мақоллари ва топишмоқлар, ки-

Qutlug' ostona

— Мен аввал шифокор бўлмоқчи эдим, кейин ҳуқуқшунос бўлгим келди. Лекин ҳар икки касб эгасини ҳам ўқитувчи тайёрлашни ўйладиму қарорим яна ўзгарди. Яхшиси, муаллим бўлам. Орзуларим бир дунё. Дарсларимга болалар мароқ билан киришларини истайман. Уларнинг юрагидан жой ола билсам, бахтнинг энг зўри менга шу бўлса керак.

Нафиса ГАЙБУЛЛАЕВА, 2-курс талабаси:

ўқишим, интилишим, кучли бўлишим керак. Йўқса, болалар олдида изза бўлиб, қизариб қолиш ҳеч гап эмас. Мен, аввало, ўзим ишлайдиган мактабда жуда бой ва чиройли адабиёт кабинети ташкил қилиш ниятидаман. Китоблар, кўргазмалар, жиҳозларни тўплайман. Замонавий техника воситалари ҳам бўлади.

Сурайё МЎМИНОВА, 3-курс талабаси:

— Муаллим бўлиш қийин, айниқса яхши муаллим бўлиш. Ҳар қандай ҳолатда ўрнатилган масъулсиз. Дарсга қимматбаҳо кийимлар кийиб келолмайсиз. Сабаби, болаларнинг кўзи сизда. Ортиқча пардоз-андоз қилолмайсиз. Сабаби, сиз ўрнатилган бўлишингиз керак. Тўй-маъракаларда ҳам сипо юришингиз, одоб сақлашингиз керак.

Дўстлик, вафо, меҳр-оқибат тўғрисида гапираримиз. Хўш, ўзимизни ағамизми шу фазилатларга? Оиламиз-чи? Яхши оиладанмизми? Тилимиз нечук? Ширинми, тушунарлими? Овозимиз-чи? Дағал ва ёқимсиз эмасми?

Қаранг, ҳаммаси мужассам бўлиши керак бизда.

Азиз устозлар, қўл очинг, танлаган йўлимизга оқ фотиҳа беринг!

Мана, талабаларим — бўлғуси ўқитувчиларнинг фикрларидан бир шингил. Менимча, бу мулоҳазалар сизга ҳам ёқди. Эҳтимол, бу мазмундаги гаплар сиз таълим-тарбия бераётган минглаб ўқувчию талабаларнинг дилларида ҳам яшириниб ётгандир.

Мен эса менинг изимдан кетишга қарор қилган шогирдларимга ҳозирданок оқ йўл тилайман!

Дилором КАРИМОВА, Бухоро Давлат университети ўзбек филологияси факультети "Тасаввуф ва ўзбек мумтоз адабиёти" кафедраси доценти, филология фанлари номзоди

Францияда биринчи марта ўзбек тилини ўрганишга мўлжалланган қўлланма яратилди. "Ўзбекча сўзлашамиз" деб номланган бу китоб муаллифи Самарқанд Давлат чет тиллар институти ўқитувчиси Саодат Дониёровадир. У институтда ёшларга пухта билим бериш билан бир қаторда француз тилидан бадиий асарларни таржима қилиш, ўқув қўлланмалари яратиш борасида катта ишларга қўл урган.

Самимий ва соддадил аёл Саодат опа билан суҳбатлашар эканман, у киши 1979 йилда СамДУнинг француз тили факультетини тугатганлиги ва 1995 йил чет тиллар институтига ишга келгунга қадар Самарқанд шаҳридан анча олисда жойлашган Нарпай туманидаги 33-мактабда ўз мутахассислиги бўйича ишлаганини айтиб ўтди. С.Дониёрова муаллифлигидаги китобларни кўздан кечирар эканман, беихтиёр саволлар туғилади.

— Ўзбек тилини хорижлик фуқароларнинг ўрганиши миллатимиз учун фахр. Сиз яратган қўлланма неча-неча фаранглар учун Ўзбекистонни билиш, ўзбек миллатини таниш ва бизнинг она тилимизда сўзлашиш имкониятини берди. Шу китобни ёзишингизда нима туртки бўлган?

1995 йилда бир курсдош дугонамни учратиб қолдим. Ҳол-аҳвол сўрашгач, Самарқанддаги чет тиллар институтида ишлаётганини ва бу ерда ажойиб раҳбар Ю.Абдуллаев бошчилигида эзгу ишлар бошлаб юборилганини айтиб, мени ҳам бирга ишлашга таклиф этди. Бу пайт институтимиз ташкил топганига эндиgina бир йил бўлган эди. Шу тариқа олис қишлоқдан шаҳарга келиб, ўз ишларимни давом эттира бошладим.

Бу ерда шундай имкониятлар мавжудки, бундан фойдаланмаслик, ўз устинида ишламасликнинг ўзи ноинсофликдир. Атрофдаги ҳамкасбларим, ҳатто талабалар ҳам ижодий изланиш билан банд.

Канададаги француззабон халқ шеърятидан ўйрган таржималаримни 2000 йилда тугатдим ва 2001 йилда "Зарафшон" нашриёти "Олтин кема" номли илк таржималаримни ўқув қўлланма сифатида чоп этди. Шу йили "Жаҳон адабиёти" журналининг 5-

тоб сўнгида ўзбекча-французча, французча-ўзбекча лугат ёритилган.

— Француз китобхонлари китобингизни қандай кутиб олишди?

— 2001 йил 19 декабрда "Harmattan" нашриётида китобимнинг тақдимот маросими бўлиб ўтди. Шу кунни бир умр унутмасам керак. Чунки у ерда йиғилганларни кўриб, жуда ҳаяжонландим. Бироқ ватандошларимиз, яъни Ўзбекистоннинг Франциядаги элчихонаси ходимлари Алишер Қундузов, Равшан Фозиловлар мени ҳар томонлама қўллаб-қувватладилар. Қолаверса, Францияга бориш харажатларини институт тўлади. Шунинг учун бу китобни мен на шрга тайёрлаган бўлсам-да, унинг чоп этилишида атрофимдаги яхши инсонларнинг ҳам улуши катта.

— Саодат опа, сиз бир неча марта Францияда бўлгансиз. Французларнинг қайси жиҳатлари сизнинг эътиборингизни тортган?

— Ер юзидаги барча халқлар доимо бир-бирларидан ниманидир ўрганади. Французларнинг ҳам ўрганса, ҳавас қилса арзийдиган жиҳатлари кўп экан. Асосийси — ёшидан қатъий назар илм олишга интилувчанлиги, қизиқувчанлиги ва ўз халқига, она тилига бўлган ҳурмати мени ҳайратга солди. Улар француз тилини бошқаларга ўргатиш билан биргаликда унинг софлиги учун курашмоқдалар.

Биргина "Harmattan" нашриётини мисол қилиб оладиган бўлсак, нашриёт ўз маблағининг жуда катта қисмини хайрияларга, билим олишга интилувчи ёшларни қўллаб-қувватлашга сарфлар экан. Нашриёт ҳар йили "Дунё тиллари" рукни остида 20 га яқин янги китоблар чоп этиб, ўз халқига етказиб беради. Бу ҳам французларнинг дунё халқларини ўрганишга бўлган қизиқишларидан далолатдир.

— Келажакдаги режаларингиз билан ҳам ўртоқлашсангиз...

— Ҳозирги кунда "Қорақалпоқ тилида сўзлашамиз" деб номланган китоб устида ишлаяпман. Насиб этса, йилнинг охирига бориб бу қўлланма ҳам ўз ўқувчиларини топади.

Назokat ШЕРБОЕВА, "Ma'rifat" нинг махсус мухбири

Инсон борки, орзулар билан яшайди. Шу орзу рўёби йўлида саъйи ҳаракат қилиб ҳаёт наъшасини суради. Лекин, инсонлар турли-туман... Бировнинг қорни тўқ, усти бут бўлса, бола-чақаси қавм-қариндошларида қайғу бўлма-саю қора қозони қайнаб турса бас, унга етадиган бахт йўқ бу оламда. Бошқа биров эса ўзи ва бола-чақаси эмас, жумлаи жаҳоннинг бахтини бекам қўришни истар экан. Истабгина қолмасдан буни амалга ошириш йўллари истаб, бу йўлни излаб топдим, деган фикрга келганда бунинг амали учун жон фидо қиларкан.

Ёшимни яшаб, ҳаётимнинг кейинги бекатларига етганимда, мустақиллигимизнинг 10 йиллиги мобайнида ҳужжатҳоҳларда фаолият олиб боришим жараёнида мен бундай одамлар тақдирига доир кўплаб ҳужжатларга дуч келдим.

Шулардан бири Шокиржон Раҳимий. У киши отам, журналист ва дипломат Саид Аҳрорийнинг замондоши, фикрдоши, отам янглиғ маънавият адоси бўлган эканлар. Бу кишининг қиёфасини биринчи бор дадамнинг бир гуруҳ замондошлари билан 1927 йилда маорифчилар конференцияси якунидан сўнг тушган сурада кўрган эдим. Сурада дадамнинг 14 чоғли замондошлари қиёфаси акс этган эди.

Унинг орзу-умидлари катта эди. У бутун элни саводхон ва билимдон кўришни орзу қилибгина қолмай, Мунаввар қори раҳбарлигида ёшларни ўқитиш учун Озарбойжон ва Москвага юбориш билан ҳам шуғулланган. Мактабларда дарсликлар танқис бўлган ўша даврларда дарсликлар тузишда ҳам иштирок этган.

Ҳужжатларнинг далолат беришича, Шокиржон Раҳимий 1893 йилда Тошкент шаҳрида таваллуд топган. Шарофат исмли оналари, Солиҳа деган рафиқалари, Собир исмли акалари, Фафур исмли укалари ва исми жисмига мос Лола деган қизалоқлари бўлган. Шокиржон Раҳимий шу мўъжазгина оилага бош бўлиб умргузаронлик қилган.

Бу дунёда ҳар инсоннинг ўз олдига қўйган мақсади бўлганидек, Шокиржоннинг ҳам мақсади бекиёс эди. Билимини ошира боргани сайин қаршида кенг уфқлар очилишини билган, шу туфайли ўз билимини янада оширишни, ўзи эгаллаган илми бошқалар билан баҳам кўришни истаган эди.

Унинг бу орзу-умидларини бу ажойиб инсонни ҳибсга олиш ва терговни бошлаш ҳақидаги ҳужжатларни ўрганиш асносида англадим. У кўрлар мактаби ўқитувчиси бўлган. Соғлом одамнинг бундай мактабда ишлаши, ногиронларга сабоқ бериш истагининг ўзиёқ, Шокиржон Раҳимийнинг қалби қанчалар мусаффо, қанчалар дардчил эканидан далолат эмасмикин?

Уни 1937 йилнинг 14 август куни ҳибсга олдилар. Ижтимоий чиқиши хунарманд бўлган Шокиржон Раҳимийни шўрога қарши ташвиқот юритувчи

гуруҳ аъзоси бўлганлиқда айбладилар. 1937 йилнинг 18 декабрида Шокиржон Раҳимийнинг терговни давом этади. Уни айблаш ишини қайта кўрган ИИХКнинг бўлим бошлиғи Ленский аввалги терговда 1937 йил 10 августда унга тиркалган айблардан 66-модданинг 1-қисмини олиб ташлаб, қўшимча сурада ЎзССР Жиноят Мажмуаси 57-моддасининг 1-банди билан айблади. Бу дегани эндиликда у советларга қарши ҳаракатдаги миллий ташкилотнинг ўнг троцкийчилар билан биргаликда Ўзбекистонни СССРдан

киржон Раҳимий ўзини айбдор ҳисобламаслигини эълон қилади. Лекин, СССР Олий Суди коллегияси ҳарбий юрист Алексеев ва Зайцев ҳамда биринчи ранг ҳарбий юрист Болдирев иштирокида, биринчи ранг ҳарбий юрист Батнер саркотиблигида Тошкентда бўлиб ўтган ёпиқ суд мажлисида Шокиржон Раҳимийни ЎзССР Жиноят Мажмуасининг 58-, 64- ва 67-моддалари билан айблаб, мол-мулк мусодараси билан отувга ҳукм

Qatag'on qurbonlari

катида жиноят состави бўлмаганлиги сабабли иш ёпилсин”.

Бундан чиқдики, ҳеч қандай гуноҳи бўлмаган, юртнинг асл фарзанди бекорга отилиб кетган эканда.

Тергов ишининг сўнгги саҳифасида Шокиржон Раҳимийнинг қизи Лоланинг тилхати бор. Унинг тилхати рус тилида, ўзбек тилида қуйидагича мазмунни ифодалайди.

“Тилхат

Менга, Лола Шокиржоновна Раҳимовага шу бугун отам Шокиржон Раҳимийнинг иши қайта кўрилиши натижасини эълон этдилар. СССР Олий Суди Ҳарбий коллегиясининг отам Шокиржон Раҳимийнинг оқланганлиги ҳақидаги маълумоти топширилди... 7.10.57.”

Ушбу сатрларни қоғозга туширар эканман, Лола Шокиржоновнанинг бу маълумотнома кўлига теккан чоғида ҳоли не кечди экан деб ўйладим. Шунда ўзимнинг 1996 йилда отамнинг ўлими ҳақидаги ЗАГС гувоҳномасини ўлимидан 60 йил кейин — 3 яшар қиз 60 ёшга етган чоғимда олганимни эсладим. Кўлимга теккан гувоҳномани тутганча, ҳардам хаёлик билан йўл йўлақай гувоҳномани очиб ўқий кетдим. Шу он “ўлими сабаби” деган бандда кўк сиёҳ билан йирик қилиб ёзилган “РАССТРЕЛ” сўзини ўқиганимда бутун борлигимга титроқ туриб, кўчадалигимни ҳам унутиб, атрофда ўтиб бораётганларни ҳайратга солиб, бор овозим билан ўксиб-ўксиб йиғлаган эдим...

Бизнинг кўйимизга тушганлар қанча бўлган экан? Ўзбекистонда қанча? Собик СССРдачи? — дея ўзимга берган саволларга жавоб тополмайман.

Шокиржон Раҳимийнинг тергов иши билан танишиш жараёнида қалбимни ларзага солган бир ҳақсизликка дуч келдим. Қонунга беписандлик, уни бузиш шу даражага етганки, маҳбус Шокиржон Раҳимий ҳам худди ёзувчи Абдулла Қодирий ва шоир Чўлпон янглиғ 1938 йилнинг 4 октябрида отилиб, отув ҳақидаги қарор бир кун кейин бешинчи октябрда чиқарилган...

Ахир қанчалар даҳшат бу! Тарих саҳифаларини бир-бир варақлар эканман, бундай қонунбузарликларга кўп бор дуч келганман ва ҳар гал юрагимда бир томир чирт узилгандек, узоқ ўзимга келолмай юрганман. Эндиликда эса қалбим тўридан бир ишонч туйғуси жой олди. Ишонаманки, бундай кун ҳеч қачон келмайди. Бунга йўл қўймаймиз. Мустақил юрт қонунлари ҳар бир фуқаронинг ҳақ-ҳуқуқини ҳимоя қилади. Мустабид тузум даврида эл-юрт бошига тушган шўр савдолар — ҳақсизликлар асло такрорланмаслиги керак! Ҳеч қачон!

Холида АХРОРОВА,
Ўзбекистонда хизмат
кўрсатган
маданият ходими

КОМИЛЛИККА ЕТАКЛОВЧИ ФАН

Ўзбекистонда эндигина ривожланиб келаётган психология фанининг тарихи ўзининг узоқ ўтмишига эга. Қайси бир фанининг тарихи қадимий бўлса, ўша фанининг негизи чуқур, тараққиёти ҳам шунчалик боқийдир.

Қадимда фалсафа фани доирасида шаклланган психология аста-секинлик билан ривожланиб, фан сифатида XIX асрнинг бошларида фалсафадан ажралиб чиққан. Ўрта аср буюк мутафаккирларидан бири, ўз даврининг ёрқин юлдузи Абу Наср Форобий фалсафа ва психология соҳасига ўзининг улкан ҳиссасини қўшди. Яқин ва Ўрта Шарқ мамлакатларида илғор ижтимоий-фалсафий тафаккур тараққиёти бевосита унинг номи билан боғлиқ. Форобий ўзи шуғулланган психология фанининг ҳар бир соҳасида ақл тамойиллари ва нарсаларнинг объектив муносабатларига мувофиқ келувчи ҳақиқий аҳволини аниқлашга интилдди. Илмларнинг таркиби ва тизимини баҳолашга асосан материалистик нуқтаи-назардан ёндашиб, илмда борлиқнинг бирдан-бир ҳолати акс этишидан иборат объектив мезонини илгари сурди. Олим табиат ва инсон организмга хос бўлган табиий руҳий жараёнларни ўргатувчи илмларни биринчи ўринга қўяди.

Психология инсонни вужудга келишнинг аслига назар солиш орқали тафаккур қилиш, англаш ҳамда мушоҳада юритиш илмига етказди. Бу илмлар эса инсоннинг тараққиёт босқичлари, тарбиянинг сир-асрорларини очиб беради.

Психологиянинг ҳар бир олтиндан қиммат бўлган фикрларининг моҳиятини тушуниб, мағзини чақиб, мушоҳада этсаккина, психология уммони сарчашмаларидан баҳраманд бўлган бўламиз.

Президентимиз И.А.Каримов айтганидек, — “ақлий заковат ва руҳий-маънавий салоҳият маърифатли инсоннинг икки қанотидир”. Зеро, шундай экан, инсон унинг баркамоллиги жамият тараққиётига таъсири, бир сўз билан айтганда, инсон омилини юқори савияга кўтарувчи психология фани янада чуқур ўрганишимиз лозим.

Азиза ҚОДИРОВА,
ТермДУ Педагогика ва
психология факультети
1-курс талабаси

КЕЧИККАН ҲАҚИҚАТ

ажратиб, буржуа давлати барпо этиш ниятида иш юритганликда айбланиш эди.

Аммо Шокиржон Раҳимий бу айбларни тан олмайди.

“Ўзимни бундай ташкилотга аъзоликда ва китобларимни чоп эттиришда айбдор ҳисобламайман. Зеро, дарсликларим халқ маорифи коммиссарлиги тасдиғидан сўнг маорифнинг сиёсий редакцияси тарафидан чоп этилган”. (Унинг “Катталар йўлдоши”, “Яшасин Туркистон”, “Батраклар алифбоси” ва яна бир қанча китоблари чоп этилган). Терговчи ва маҳкум ўртасида бўлиб ўтган мулоқотдан англадимки, Шокиржон Раҳимий 1921 йилда Рискулов ташаббуси билан ташкил этилган, Мунаввар қори раҳбарлик қилган “Нашри маориф” ишида фаоллик кўрсатган. “Мен бу ташкилотнинг бошқаруви аъзоси бўлганман. Устозим Мунаввар қори билан ҳамкорликда Москва ва Озарбойжонга ёшларни ўқишга юбориш билан шуғулланганман. Бу “Нашри маориф” икки йилгина ишлаб, ёпилди. 1924 йилда мен ўзбек тақвимини туздим. Унда атоқли адибларимиз Чўлпон, Жулқунбой, Ғоли Юнус ва бошқаларнинг сураглари чоп этдик”.

Шокиржон Раҳимийнинг иқдор бўлишича, октябр революциясигача Мухаммаджон Пошшаҳўжаев раҳбарлик қилган “Турон” уюшмасига аъзо бўлган. Бу уюшма 1917 йил бошида “Турк одам марказият” деб номини ўзгартирган. Сўнгги терговлардан бирида терговчининг қуйидагича қайди бор:

“Собиқ муаллим, тилшунос Шокиржон Раҳимий иши кўриб чиқилгач аниқландики, у 1918 йилдан бери, “Миллий иттиҳод” ташкилотига аъзо бўлган, у ташкилотнинг “Нашри маориф” гуруҳини бошқарган. Аслида муаллим бўлган Раҳимий аксилинкилобий “Миллий иттиҳод” ташкилоти топшириғига кўра, ўқувчи ёшларни советларга қарши миллатчилик руҳида тарбиялаган”.

Неча-неча терговларда Шо-

этади. Ҳукм СССР Марказий Ижроия котибиятининг 1934 йил 8 июн қарори асосида зудлик билан ижро этилади. Тергов ишининг 45-саҳифасидаги маълумотномада қайд этилишича, “Раҳимийни отув ҳақидаги ҳукм Тошкент шаҳрида 1938 йилнинг 4 октябрида ижро этилди”.

Бу сатрлар билан танишар эканман, севган шоирим, қатғон қурбони бўлиб, 1938 йилда отилиб кетган Чўлпоннинг сатрлари ёдимга тушди:

Нечун очилди кўзим, қай-
га кетди уйкуларим?
Бу уйғонишда тўлиб тошди,
ошди қайғуларим.

Орадан 19 йил ўтиб, 1957 йилнинг 1 августида СССР Олий Судининг Ҳарбий коллегияси 1937-38 йиллардаги шахсга сиғиниш чоғида йўл қўйилган хатоларни тузатмоқ бўлиб, ўша йиллардаги жиноий ишларни қайта кўра бошлади. Айни ўша пайтларда қанчадан-қанча юртдошларимизнинг беайб қораланиб, отиб юборилганлиги аниқланди. Бундай жафокашлар ўлимидан сўнг оқланган одамлар бутун СССРда қанча бўлган? Бизнинг Республикаимиздачи?

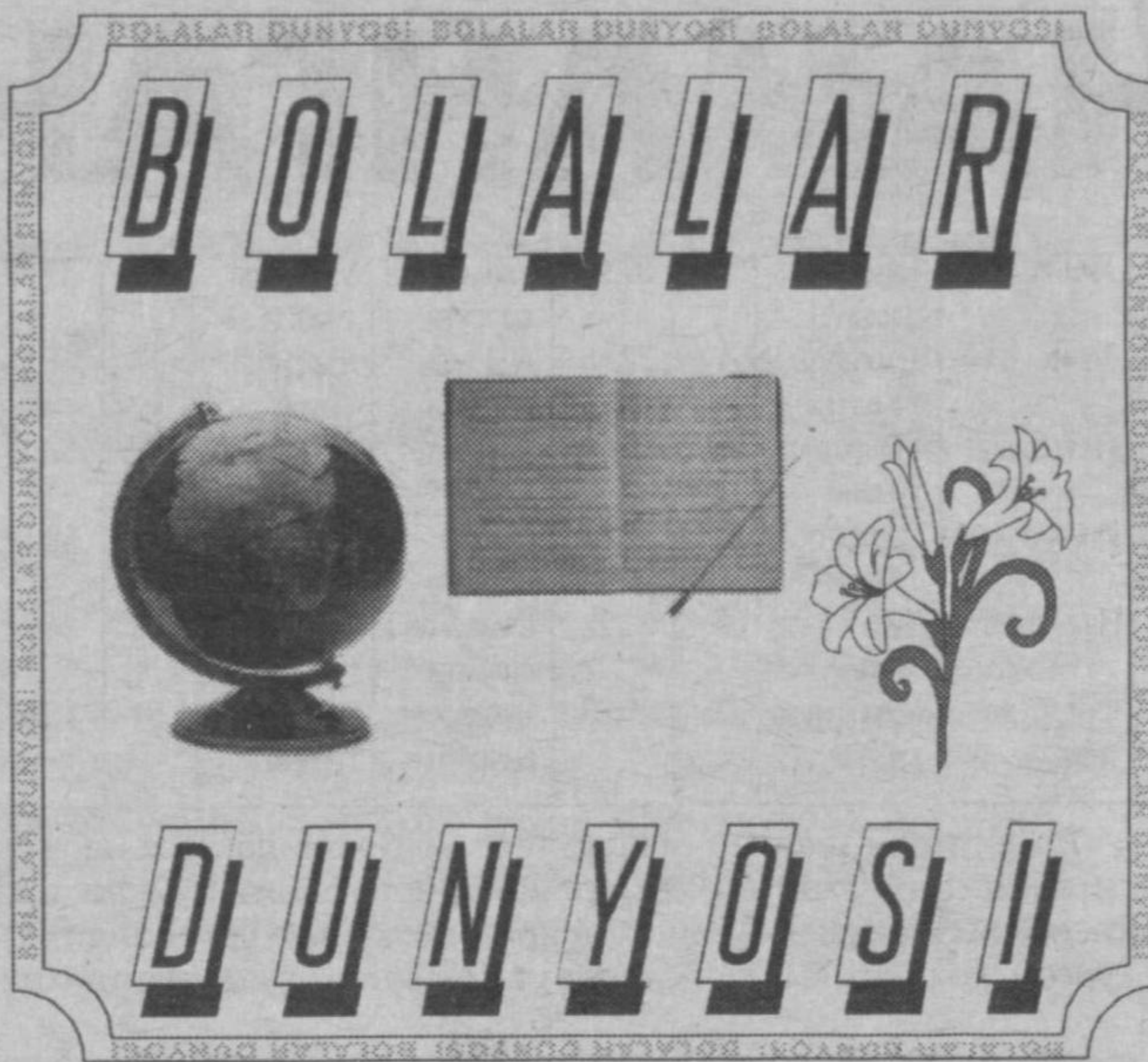
Аммо, маҳкамага тортилиб, қирғинбаротга йўлиққанлар, қўпчилигимиз тасвирлаганимизча фақат раҳбар ходимлар ва зиёлиларгина бўлмаган. Балки, омманинг ҳамма қатламлари жабр кўрган. Ўша даврларда дин пешволаридан тортиб оддий деҳқонларгача Ўзбекистонни СССРдан ажратиб олиб мустақил буржуа давлати қуришга интилишда айбланганлар. Далилсиз ва гувоҳсиз учликлар томонидан отувга ҳукм қилинганлар. Уларнинг кўпи 1957 йилга келиб оқландилар. Уларнинг ичида Шокиржон Раҳимий ҳам бор эди.

УН-07114/57 рақамли ажримда шундай дейилади:

“СССР Олий Суди Ҳарбий Коллегиясининг 1938 йил 5 октябрдаги Шокиржон Раҳимийга тааллуқли ҳукми янги пайдо бўлган ҳолатларга кўра, бекор қилинсин ва унинг ҳара-

Lotin Amerikasidan chiqqan bashariy shoir Pablo Neruda Chilining Parral degan chekka bir shaharchasida tug'ilgan. U yerda ishqomlar, uzumzorlar, uzumlar ko'p, tabiat chiroyli edi. Yosh Pablo ona tili bo'lmish ispanchada she'r yozgan, umr bo'yi shu adabiyotning obro'yini jahon miqyosiga olib chiqish uchun tinimsiz ter to'kkan. O'z vatanida umumxalq hokimiyatini o'rnatish uchun kurashgan va xalqning muhabbatini qozonib, bir qancha vaqt turli mansablarda ishlagan. O'zga davlatlarda Chili elchisi bo'lgan. 1970-1973 yillarda Madaniyat ishlari vaziri bo'lib ishlagan, 1973 yili vafot etgan.

Pablo Nerudadan dunyo adabiyoti xazinasiga 35 ta she'riy kitob, o'ndan ortiq doston, ko'p nasriy asarlar, maqola va esselar meros bo'lib qolgan.

so'rashadi. Endigina yozishni o'rgangan paytlarim edi. Yuragimning tub-tubidan oddiy so'zga o'xshamagan g'alati bir tizmalar tilimga ko'chdi. Bu mening ilk she'rim va u onamga atalgan edi. Uni bir davrada o'qib bersam, otam "qayerdan ko'chirib olding buni?" degan va o'zi parvo ham qilmay davrada gaplashib o'tiravergan edi. Men "bu mening ilk she'rim, sizlar mening ilk tinglovchilarimsiz!" dedim, — deb yozadi shoir.

1923 yilda Pablo Neruda ilk kitobini nashr ettirish harakatiga tushadi. Buning uchun yotib yurgan karavoti, otasi sovg'a qilgan soati va hatto davralarda she'r o'qiganda kiyadigan qora kostyumini ham garovga qo'yib, pulini nashriyotga beradi. Shu tariqa uning birinchi kitobi 1924 yilning iyun oyida dunyo yuzini ko'radi.

CHILILIK NOBEL MUKOFOTI SOVRINDORI

Bir qancha milliy va xalqaro mukofotlar sovrindori, shu jumladan, Gabriela Mistraldan keyin Chilida ikkinchi bo'lib Nobel mukofotiga sazovor bo'lgan.

Pablo Nerudaning she'rlari o'zbek tiliga ham tarjima qilingan va maktab darsliklariga kiritilgan edi.

Bu qadar katta ko'lamga chiqib ketish uchun odam boshidan ko'p kechinmalarni o'tkazgan, ko'p kurashlarda ishtirok etgan, goh yengilgan, goh yenggan, eng muhimi, hayotining barcha fasllarida oddiy xalqqa hamdardu hamdam yashagan bo'lishi shart.

Pablo Neruda o'z tarjimai holida shunday deb yozadi: "Men bolaligimni eslasam, betinim, muttasil quyib yog'ayotgan yomg'irlarni ko'z oldimga keltiraman. Paypoqlarim, botinkam har doim ho'lga o'xshaydi, oyoqlarim uvishib ketadi".

Haqiqatan Pablo Neruda tug'ilgan o'lkada juda ko'p yomg'irlar yog'ardi. Shoirning o'zi bu manzarani "osmonda ming, million ignadan yerga yomg'ir iplari tortilganga o'xshardi, bu iplar bir soniyaga bo'lsa-da, uzilmas edi", deya ta'riflaydi.

Pablo Neruda 1904 yil 12 iyulda tug'ilgan edi, oradan bir oy o'tar-o'tmas, zax havo larda sil

kasaliga muhtalo bo'lgan onasi Rosa Basoalto hayotdan ko'z yumadi. Otasi temiryo'llarni ta'mirlovchi ishchilar konduktori edi. Bizningcha aytganda, brigadir yoki o'nboshi deyish mumkin. "Bu kasbdagilarning ishi nihoyatda og'ir edi, — deb yozadi shoirning o'zi, — ammo ularga arzimagan ish haqi to'lanar edi. Ba'zan otam meni o'zi bilan yo'lga olib ketardi". Yosh Pablo o'sha paytlarda temiryo'lichilar hayotini o'z ko'zi bilan ko'radi, o'rmonlar oralaydi, qushlar, daraxtlarni bilishga, tushunishga intiladi.

Pablo onasi vafot etgandan so'ng otasi boshqa ayolga uylanadi. Pabloning baxtiga, u mehribon va soddadil ayol bo'ladi va shoir qalbida ayollar, onalarga hurmat-ehtirom o'lovining o'chmay qolishiga sabab bo'ladi. 1910 yili Pablo litseyga kirib o'qiy boshlaydi. Ot minishni o'rgangan, cheksiz okeanlarni tomosha qilgan bu kezlarni ajib bir to'liqlanish bilan eslaydi. "Men ot minishni o'rganimda hayot bir qadar balandlashganday, kengayib ketganday bo'ldi", — deydi shoir o'z bolalik yillarini eslab.

Pablo Neruda deydi, "Mendan juda ko'p bor birinchi she'ringizni qachon yozgansiz, deb

O'zi aslida shoir xalqqa juda yaqin bo'ladi va ko'pincha she'rlari bilan uning tashvish-dardlarini kuylaydi. Pablo Neruda esa faqat she'rlari bilan emas, amaliy faoliyati bilan ham Chilida demokratik hokimiyat o'rnatish uchun qattiq kurashlar olib borardi.

Quyida biz sizlarga tavsiya qilayotgan she'rlar shoirning 1974 yilda nashr etilgan "Savollar kitobi"dan olingan. Bu kitob Chili adabiyotida muhim hodisa bo'ldi, ayniqsa shoir o'limidan keyin butun dunyo bolalarining mo'tabar kitobi bo'lib qoldi. Chili publitsisti Teytelboyning ta'kidlashicha, Pablo Nerudaning "Savollar kitobi" ko'pqirrali shaxs bo'lmish shoirning bir tomonini — uning tinimsiz tadqiqot, o'rganish va tajribalar qilib ko'rishga bo'lgan ishtiyoqini ko'rsatadi. U o'zining achchiq savollari bilan bolalarga (shuningdek, kattalarga ham) yashashning mazmunini anglatmoqchi va anglamoqchi bo'lardi, har narsani bilishga intiluvchi insonning qalbiga yo'l qidirardi. Bu kitobdagi savollar tafakkur olamiga olib kiradi, bizni ham o'z qalbimizni, jamiyatimizni, hayotimizni tahlil qilishga o'rgatadi.

Miraziz A'ZAM

Pablo NERUDA

Mening tusi ketgan ko'ylaklarim nega hilpiraydi bayroq kabi?

Bir marta ham yomonlik qilolmaymanmi, faqat yaxshilikmi hamma martam?

Odam yaxshilikni o'rganadimi yoki yaxshi ko'rinishnimi?

Yomonlikning rangi oq emasmi? yaxshilikning rangi qora emasmi?

Benihoya ma'sumlikni kim tayinlar va sanar?

Bo'g'inlar lug'ati, sen meni ot so'z bo'lib o'polasanmi?

Lug'at kitobi — bu ko'hna tobutmi yoki bolarining bol qutisimi?

Qaysi derazadan qaradim dafn qilinayotgan vaqtga?

Huv olisda turgan nimadir? — hali men ko'rmagan kunlarmi?

Uchayotgan qanotlarining kitobin o'qirmi kapalak?

Asalari xaritani o'qimoq uchun qaysi alifbeni o'rgangan ekan?

Halok bo'lgan og'alarini chumoli ko'paytar qaysi raqamda?

Siklonlar dam olayotganda ularni nima deb ataymiz?

Anor sharbatin ne deb g'iybat qilar yoqutlar?

Nima uchun payshanba jumadan keyin yurmas?

Osmon ko'm-ko'k bo'lganda kim quvonib qichqirdi?

Nechun ma'yus tortar yer gunafsha ochilganda?

Quyoshdan to apelsingacha jo bo'larkin qancha aylana metr?

Xurak otib yotgan quyoshni Kim turg'azar issiq o'rnidan?

Osmon jismlari jo'r bo'p kuylasa, yer kuyi chirildoq kabi tuyular?

G'am-g'ussa yo'g'onu noxushlik oriq — shunday emasmi?

Bu dunyoda ne ish qilishim kerakligin kim ayta olar?

Qimirlagim kelmaydi, ammo nechun doim harakatdaman?

Nega g'ildirayman g'ildiraksiz va uchaman patsiz-qanotsiz?

Suyaklarim Chiliga tutash, olamaro sarsonman nega?

Pablo Neruda deb atalganimdan bema'niroq mashg'ulot bormi?

Kolumbiya osmonlarida bulut yig'uvchilar bormikin?

Nega shamsiyalar qurultoy uchun tanlab olishadi Londonni?

Shoir Bodler to'kkanda ko'z yosh, qop-qorami edi yoshlari?

Ruschadan Miraziz A'ZAM tarjimalari

КЎЗГУДА НАМАНГАН ВИЛОЯТИ

Наманган вилоятида тестга тайёргарлик ва унинг натижалари ўзига хос хусусиятга эга. Ўзбек гуруҳларига тест топширган абитуриентлар 1999 йилда 34,98% самарадорлик билан 8-ўринни, 2000 йилда 31,56% самарадорлик билан 12-ўринни эгаллаган бўлса, 2001 йилда 31,05% самарадорлик билан 11-ўринни эгаллаган. Вилоятнинг тест натижалари бўйича кўрсаткичи паст бўлиб келмоқда.

2001 йил тест натижаларига кўра 5 фандан (ўзбек тили ва адабиёти, математика, физика, тарих, инглиз тили) ўсиш ва 2 фандан (биология, немис тили) пасайиш содир бўлган. Ўзбек гуруҳлари бўйича аниқ маълумот куйида келтирилган:

(Ўзбек гуруҳлари)

Фан номи	2000 йил		2001 йил	
	Самарадорлик	Ўрин	Самарадорлик	Ўрин
Ўзбек тили ва адабиёти	27,98	10	26,86	9
Математика	32,96	11	34,57	10
Физика	26,89	12	27,29	10
Биология	34,72	7	35,74	9
Кимё	33,57	6	31,61	6
Тарих	30,33	14	29,44	13
География	39,49	11	36,66	11
Инглиз тили	32,48	12	32,92	10
Немис тили	28,15	8	26,77	10
Француз тили	29,07	9	28,69	9

Рус гуруҳларида 5 та фандан (математика, биология, кимё, инглиз ва француз тили) ўсиш ва 3 фандан пасайиш (физика, тарих, немис тили) содир бўлган. Аниқ маълумот куйида келтирилган.

(Рус гуруҳлари)

Фан номи	2000 йил		2001 йил	
	Самарадорлик	Ўрин	Самарадорлик	Ўрин
Рус тили ва адабиёти	36,50	13	37,85	13
Математика	35,02	11	35,97	10
Физика	26,72	12	25,03	13
Биология	35,12	14	36,39	12
Кимё	29,70	14	31,14	13
Тарих	32,34	12	31,00	14
Инглиз тили	39,00	13	41,93	12
Немис тили	26,55	13	22,14	14
Француз тили	31,60	6	24,07	12

Наманган вилоятининг туман ва шаҳарларидан тестда қатнашган абитуриентларнинг жавоблар самарадорлиги ва бу самарадорлиқнинг Республика микёсидаги ўрни ўрганилди. Наманган шаҳри абитуриентлари тестда 33,95% самарадорлик билан 45-ўринни, Давлатобод тумани абитуриентлари 33,05% самарадорлик билан 66-ўринни эгаллаган. Вилоят бўйича энг паст натижани Учқўрғон тумани абитуриентлари кўрсатган. Аниқ маълумот куйида келтирилган.

Т.р	Туман ёки шаҳар номи	Самарадорлик 2001	Республикада тутган ўрни
1.	Наманган шаҳри	33,95	45
2.	Давлатобод тумани	33,05	66
3.	Поп тумани	31,53	122
4.	Чуст тумани	31,47	124
5.	Косонсой тумани	31,34	129
6.	Уйчи тумани	30,97	141
7.	Тўрақўрғон тумани	30,75	149
8.	Норин тумани	30,44	161
9.	Мингбулоқ тумани	30,43	162
10.	Наманган тумани	30,3	168
11.	Янгикўрғон тумани	30,08	172
12.	Чортоқ тумани	30,05	173
13.	Учқўрғон тумани	28,96	191

Абитуриентларнинг тестда тўплаган баллари сифати таҳлил этилди. 7743 абитуриент тест имтиҳонида тест топшириқларининг 0 дан 30% ни еча олган. Бу тестда қатнашган абитуриентларнинг 50% дан ортигини ташкил этади. Тест топшириғининг 50 дан 100% гача қисмига тўғри жавоб берган абитуриентлар 1664 та бўлган.

Наманган вилоятидаги абитуриентларнинг таълим йўналишларига қизиқиши ўрганилганда биринчи ўринга касбий таълим кўтарилганлиги аниқланди. Шунингдек, иқтисодиёт, педагогика ва тарихга ҳам аризалар кўп тушган.

Вилоятнинг фанлар бўйича тест имтиҳонида энг юқори натижага эришган туман ва шаҳарлари республикадаги илғор туман ва шаҳарларга таққослаб ўрганилди. Натижа шунини кўрсатадики, вилоятда илғор ҳисобланган туман ва шаҳарларнинг натижалари республикадаги илғорлардан 5 дан 16% гача орқада қолган. Хулоса қилиш мумкинки, вилоятдаги илғорлик бугунги кун талабини қондира олмайди. Аниқ маълумот куйида келтирилган.

Вилоят кўрсаткичлари Республика кўрсаткичлари

Фан	Туман ёки шаҳар номи	Катнашган	Самарадорлик	Вилоят номи	Туман ёки шаҳар номи	Катнашган	Самарадорлик
Она тили ва адабиёти	Чуст тумани	1192	28,00	Бухоро вилояти	Тўқимачилик тумани	284	33,26
Математика	Давлатобод тумани	100	42,39	Самарқанд вилояти	Боғишамол тумани	356	50,98
Физика	Чуст тумани	280	30,01	Қашқадарё вилояти	Баҳористон тумани	16	47,57
Биология	Наманган шаҳри	114	39,13	Бухоро вилояти	Пешку тумани	253	46,97

Химия	Наманган шаҳри	138	37,98	Қашқадарё вилояти	У.Юсупов тумани	81	42,32
Тарих	Давлатобод тумани	54	32,46	Андижон вилояти	Шаҳрихон тумани	17	48,53
География	Мингбулоқ тумани	44	41,60	Тошкент вилояти	С.Раҳимов тумани	17	57,10
Инглиз тили	Давлатобод тумани	76	42,84	Бухоро вилояти	Когон тумани	47	53,13
Немис тили	Чуст тумани	86	31,52	Самарқанд вилояти	Боғишамол тумани	50	44,17
Француз тили	Мингбулоқ тумани	27	33,23	Бухоро вилояти	Ромитон тумани	54	46,60

Вилоятнинг фанлар бўйича тест имтиҳонида паст натижага эришган туман ва шаҳарлари республика бўйича паст ҳисобланган туман ва шаҳарларга таққослаб ўрганилди. Учқўрғон тумани немис тилидан, Мингбулоқ тумани тарихдан

DTM tahlili

республикада паст кўрсаткичли туман ва шаҳарларга яқинлашиб қолган. Вилоятнинг бошқа туманлари бирмунча юқори-роқ кўрсаткичга эга бўлса ҳам, хотиржамликка ўрин йўқ. Чунки уларнинг кўрсаткичи ҳам етарли иш олиб борилмаса пасайиб кетиши мумкин. Аниқ маълумот куйида келтирилган.

(Ўзбек гуруҳлари)

Вилоят кўрсаткичлари				Республика кўрсаткичлари			
Фан	Туман ёки шаҳар номи	Катнашган	Самарадорлик	Вилоят номи	Туман ёки шаҳар номи	Катнашган	Самарадорлик
Она тили ва адабиёти	Косонсой тумани	790	26,21	Қорақалпоғистон Рес.	Бўзатов тумани	22	21,34
Математика	Мингбулоқ тумани	379	30,39	Навоий вилояти	Томди тумани	27	25,51
Физика	Учқўрғон тумани	323	24,48	Андижон вилояти	Бўз тумани	56	20,98
Биология	Уйчи тумани	237	32,52	Сирдарё вилояти	Сайхунбод тумани	122	27,14
Химия	Чортоқ тумани	189	28,88	Сурхондарё вилояти	Шеробод тумани	108	23,77
Тарих	Мингбулоқ тумани	306	27,48	Қорақалпоғистон Рес.	Хўжайили шаҳри	25	26,11
География	Косонсой тумани	20	32,08	Сурхондарё вилояти	Кумқўрғон тумани	31	28,05
Инглиз тили	Поп тумани	243	29,98	Сурхондарё вилояти	Бандихон тумани	74	22,67
Немис тили	Учқўрғон тумани	49	21,83	Фарғона вилояти	Сўх тумани	12	19,21
Француз тили	Чуст тумани	73	24,54	Қашқадарё вилояти	Нишон тумани	14	20,44

Тест имтиҳонида фанлар бўйича ўқувчилари юқори натижа кўрсатган мактаблар ўрганилди. Наманган шаҳридаги 6-мактабнинг 4 ўқувчиси инглиз тилидан 68%, Мингбулоқ тумандаги 28-мактабнинг 4 ўқувчиси географиядан 63,89%, Поп туманидаги 5-мактабнинг 7 ўқувчиси биологиядан 60,32%, Чуст тумандаги 52-мактабнинг 8 ўқувчиси математикадан 71,53% самарадорлик кўрсатган. Тестда ўқувчилари юқори натижа кўрсатган айрим мактаблар ҳақидаги маълумот келтирилган.

(Ўзбек гуруҳлари)

Фан	Туман номи	Мактаб рақами	Тестда қатнашганлар сони	Самарадорлик
Она тили ва адабиёти	Чуст тумани	49	14	38,49
Математика	Чуст тумани	52	8	71,53
Физика	Чуст тумани	52	4	54,17
Биология	Поп тумани	5	7	60,32
Химия	Наманган шаҳри	27	2	59,72
Химия	Поп тумани	5	4	59,72
Тарих	Чуст тумани	52	6	42,59
География	Мингбулоқ тумани	28	4	63,89
Инглиз тили	Наманган шаҳри	6	4	68,06
Немис тили	Косонсой тумани	28	13	45,30
Француз тили	Поп тумани	19	10	43,33

Вилоятда ўқувчилари тестда жуда паст натижа кўрсатган мактаблар ҳам мавжуд. Уларнинг айримлари ҳақидаги маълумот куйидаги жадвалда келтирилган.

(Ўзбек гуруҳлари)

Фан	Туман номи	Мактаб рақами	Тестда қатнашганлар сони	Самарадорлик
Она тили ва адабиёти	Мингбулоқ тумани	35	4	17,36
Математика	Наманган тумани	3	4	17,36
Физика	Учқўрғон тумани	28	4	15,28
Биология	Поп тумани	28	5	20,56
Химия	Мингбулоқ тумани	31	4	16,67
Химия	Чортоқ тумани	7	4	16,67
Химия	Косонсой тумани	16	2	16,67
Тарих	Тўрақўрғон тумани	13	7	12,30
География	Янгикўрғон тумани	40	5	18,89
Инглиз тили	Уйчи тумани	19	7	14,68
Немис тили	Учқўрғон тумани	21	9	14,81
Француз тили	Тўрақўрғон тумани	35	8	18,40

Вилоятнинг 60 мактабидан тестда иштирок этган 800 дан ортиқ ўқувчисида бирортаси ҳам тестда ўқишга кириш учун етарли балл тўплай олмаган. Янгикўрғон туманидаги 23-мактабдан 20 ўқувчи, 51-мактабдан 15 ўқувчи, Чортоқ туманидаги 5-мактабдан 18 ўқувчи, Поп туманидаги 13- ва 28-мактаблардан 20 тадан ўқувчи, Тўрақўрғон туманидаги 10-мактабдан 35 ўқувчи, 44-мактабдан 30 ўқувчи, 32-мактабдан 24 ўқувчи тестда қатнашган, лекин ўқишга кириш учун етарли баллни тўплай олмаган.

Вилоятнинг аттестати бўйича ўртача баҳоси 4,5 дан юқори бўлган абитуриентлари ва уларнинг тест имтиҳонидаги натижалари ўрганилди. Бундай абитуриентларнинг мактабда пухта билим олган, тест имтиҳонига етарлича тайёрланганлари тестда юқори балл тўплаб, ўз мақсадларига эришганлар. Жумладан, 6-мактаб ўқувчиси 201,40 балл тўплаб, Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети, 24-мактабнинг ўқувчиси 199,30 балл тўплаб Наманган муҳандислик - иқтисодиёт институтига ўқишга кирган. Бундай абитуриентларнинг бир гуруҳи ҳақидаги маълумот куйида келтирилган.

(ижибий ҳол)

Т.р	Тестда топширилган ўқув юрти	Туман	Мактаб рақами	Аттестат ўртача баҳоси	Тестда олган баҳоси
1.	Наманган муҳандислик-иқтисодиёт институти	Учқўрғон тумани	8	5	180,10
2.	Тошкент давлат иқтисодиёт университети	Поп тумани	50	5	182,10
3.	Тошкент юридик институти	Учқўрғон тумани	27	5	182,50
4.	Андижон тиббиёт институти	Поп тумани	43	4,6	183,20
5.	Тошкент давлат шарқшунослик институти	Чортоқ тумани	40	4,7	187,00
6.	Тошкент юридик институти	Тўрақўрғон тумани	23	5	188,00
7.	Наманган муҳандислик-иқтисодиёт институти	Давлатобод тумани	24	5	189,00
8.	Андижон муҳандислик-иқтисодиёт институти	Тўрақўрғон тумани	25	4,7	189,30
9.	Тошкент давлат иқтисодиёт университети	Учқўрғон тумани	42	4,8	191,50
10.	Тошкент юридик институти	Уйчи тумани	21	5	193,30
11.	Тошкент давлат иқтисодиёт университети	Учқўрғон тумани	38	5	193,70
12.	Наманган муҳандислик-педагогика институти	Косонсой тумани	20	4,8	194,10
13.	Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети	Наманган шаҳри	4	4,9	195,40
14.	Наманган муҳандислик-иқтисодиёт институти	Поп тумани	10	4,8	195,60
15.	Наманган муҳандислик-иқтисодиёт институти	Давлатобод тумани	24	5	199,30
16.	Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети	Наманган шаҳри	6	5	201,40

Аттестатдаги ўртача баллари 4,5 дан юқори бўла туриб тестда 22-23 балл тўплаган абитуриентлар ҳам кўп учрайди. Бундай аҳволнинг келиб чиқиш сабаблари ҳақида кўп ўйлашга, фикр юритишга тўғри келади. Чунки бундай натижа дарс бериш савиясининг пастлиги, баҳони тўғри қўймаслик, абитуриентнинг ҳафсаласизлиги, тест технологиясини билмаслиги, касб танлаш ишининг етарлича олиб борилмаганлиги ва бошқа сабаблар бўлиши мумкин. Аттестатдаги ўртача баллари юқори бўлиб, тестда паст натижа кўрсатган абитуриентларнинг бир гуруҳи ҳақидаги маълумот куйида келтирилган.

(салбий ҳол)

Т.р	Тестда топширилган ўқув юрти	Туман	Мактаб рақами	Аттестат ўртача баҳоси	Тестда олган баҳоси
1.	Наманган муҳандислик-педагогика институти	Учқўрғон тумани	28	5	22,10
2.	Наманган давлат университети	Норин тумани	20	4,9	22,40
3.	Наманган муҳандислик-иқтисодиёт институти	Янгикўрғон тумани	8	4,6	23,20
4.	Наманган муҳандислик-педагогика институти	Наманган тумани	28	5	23,30
5.	Наманган давлат университети	Наманган тумани	23	5	24,30
6.	Наманган давлат университети	Учқўрғон тумани	3	4,6	27,00
7.	Наманган давлат университети	Косонсой тумани	15	4,9	27,50
8.	Наманган давлат университети	Норин тумани	5	4,9	28,00
9.	Наманган давлат университети	Норин тумани	42	5	28,30
10.	Қўдон давлат педагогика институти	Поп тумани	51	4,8	28,30
11.	Тошкент давлат техника университети	Поп тумани	29	5	28,40
12.	Наманган муҳандислик-педагогика институти	Чуст тумани	18	4,8	28,50
13.	Наманган давлат университети	Чортоқ тумани	2	4,7	28,50

Наманган вилояти бўйича тест якунларини таҳлил этар эканмиз, вилоятнинг энг охириги ўринлардан бирига тушиб қолганлигини қайд этамиз. Вилоятда таълим ишларидаги камчиликлар мавжудлиги, янги таълим технологиясини жорий этилмаганлиги, абитуриентларни тестга тайёрлашдаги камчиликлар шундай аҳволга олиб келган. Бу соҳада халқ таълими раҳбарияти ва ходимлари чидам ва матонат билан ишлашлари зарур.

М.МУХИТДИНОВ,
Давлат тест маркази директори

QUS JUMLA DEJENS?

Ишдан қайтаётиб, кўчада бир хунук манзаранинг гувоҳи бўлдим. Биноидек кийинган, кўринишдан зиёлинамо аёл 3-4 ёшлардаги боласини куракка сигмайдиган сўзлар билан ҳақоратлар эди. Бу ҳодисани кўриб, беихтиёр юрагим музлаб кетди. Кўчадаги одамлардан истиҳола қилмасдан гўдакни зор қақшатаётган бу онанинг қилмиши таъбимни хира қилди.

Афсуски, юксак қалб эгаси дея таърифланган аёлларимиз орасида ҳам ана шундай бемехр, бағритошлари учраб туради.

Ота-она ўз фазилатлари

билан фарзандига намуна бўлиши керак. "Қуш уясида кўрганини қилади" деганларидек, оиласида ёмон сўзларни эшитиб улгайган бола қандай қилиб бошқаларга ҳам ҳурмат-иззат кўрсатсин.

Баъзан кўчани тўлдириб, бир-бирини сўкиб кетаётган болаларни кўрамыз. Лекин уларга танбеҳ бериб, уялтирмаймиз. Нега бепарвомиз? Ахир бола навниҳоллиги, уни қай томонга эгсак шу томонга ўсаверишини ҳаммамиз яхши биламиз-ку?

Шириноё РАЗЗОҚОВА
Тўрткўл тумани

КЕКСАЛАРГА ҲУРМАТ-ЭҲТИРОМ

2002 йилнинг "Қарияларни қадрлаш йили" деб эълон қилиниши мамлакатимиздаги барча кекса онахону отахонларнинг қалбига бир олам севиш ва шодлик тўйғусини олиб кирди.

Кўргонтепа шаҳридаги 2-мактаб жамоаси ҳам жорий йилда жуда кўп хайрли ишлар қилишмоқда.

Жумладан, ёлмиз яшовчи қарияларнинг ҳар бирига ўқувчилар бириктириб қўйилди. Улар дарсдан кейин кексаларнинг уйларига бориб, уй ишларига ёрдам берадилар.

Бугун эса кекса устозлар тез-тез билим масканига келиб ёш ўқувчилар билан ўзларининг бой тажрибаларини алмашишмоқда, уларнинг дарсларини, ишларини кузатиб, амалий ёрдам бермоқдалар.

Ўғиллоё БЕКБОЕВА,
Кўргонтепа шаҳридаги 2-мактабнинг
маънавият ва маърифат ишлари
бўйича директор ўринбосари

Ёш авлоднинг ўсишида йўл ҳаракати хавфсизлиги ходимларининг муҳим ўрни бор. Айниқса боғча ва мактабларда улар иштирокидаги очик суҳбатлар ҳамда кўшимча дарсларнинг ташкиллаштирилиши бунинг ёрқин далилидир. Бироқ, ўрганилганларни амалда қўллашни ҳам етарлича деб бўлмайди. Айрим чорраҳа ва бекатларда ҳайдовчилар ҳамда пи-

ташлашади. Бекатга келган автобуслар базўр тўхтайдилар, йўловчилар эса автобусга чиқиб-тушишда нокулайликка дуч келадилар.

"Марказ-26" массивидаги 445-боғча ҳамда 38-мактабга қатновчи болаларнинг кўпчилиги ана шундай серқатнов, тартибсиз чорраҳадан минг ҳадик билан ўтиб келадилар. Ўқувчилар баъзан мактабга тезроқ етиб олиш мақсадида машиналар орасидан ўтиб кетаверади-лар.

ҚАЧОН ЧОРА КЎРИЛАДИ?

ёдалар томонидан қоидалар тез-тез бузилиб туради.

Масалан, Шайхонтохур туманининг 1-шифохонаси бекатидаги серқатнов чорраҳада трамвай ва автобус бекатлари жойлашган. Ҳар тарафдан эса машиналар турли йўналиш бўйича бурилади. Яқин чироққа риоя қилган ҳолда ўтмоқчи бўлсангиз, орқа тарафингиздан бошқа йўналишдаги машиналар қайрилиб туради. Бунинг устига бекатда на тўсиқ бор, на пиёдалар ўтиш чизиги тортилган. Кўча юзида сомсахонаю ошхоналар жойлашган бўлиб, ҳайдовчилар тамадди қилиш учун машиналарини турнақатор қилиб

Баъзида ДАН ходимлари айрим ўзбошимча ҳайдовчиларга танбеҳ бериш билан чекланиб, пиёдалар ҳаракатини эътибордан четда қолдиришади.

Шаҳримизда "1-шаҳар касалхонаси" бекати каби тартибсиз чорраҳалар кўпчилиги боис, ўқитувчилар ўз ўқувчиларига билим бериш, тарбиялаш билан бир қаторда "инспектор"лик вазифасини ҳам бажарадилар. Яъни эрталаб ўқувчиларини ўзлари кўчадан ўтказиб қўядилар. ДАН ходимлари серқатнов бекатларда тартиб ўрнатиш учун янада қатъий чора кўришса, мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Раъно МАХМУДОВА
Тошкент шаҳри

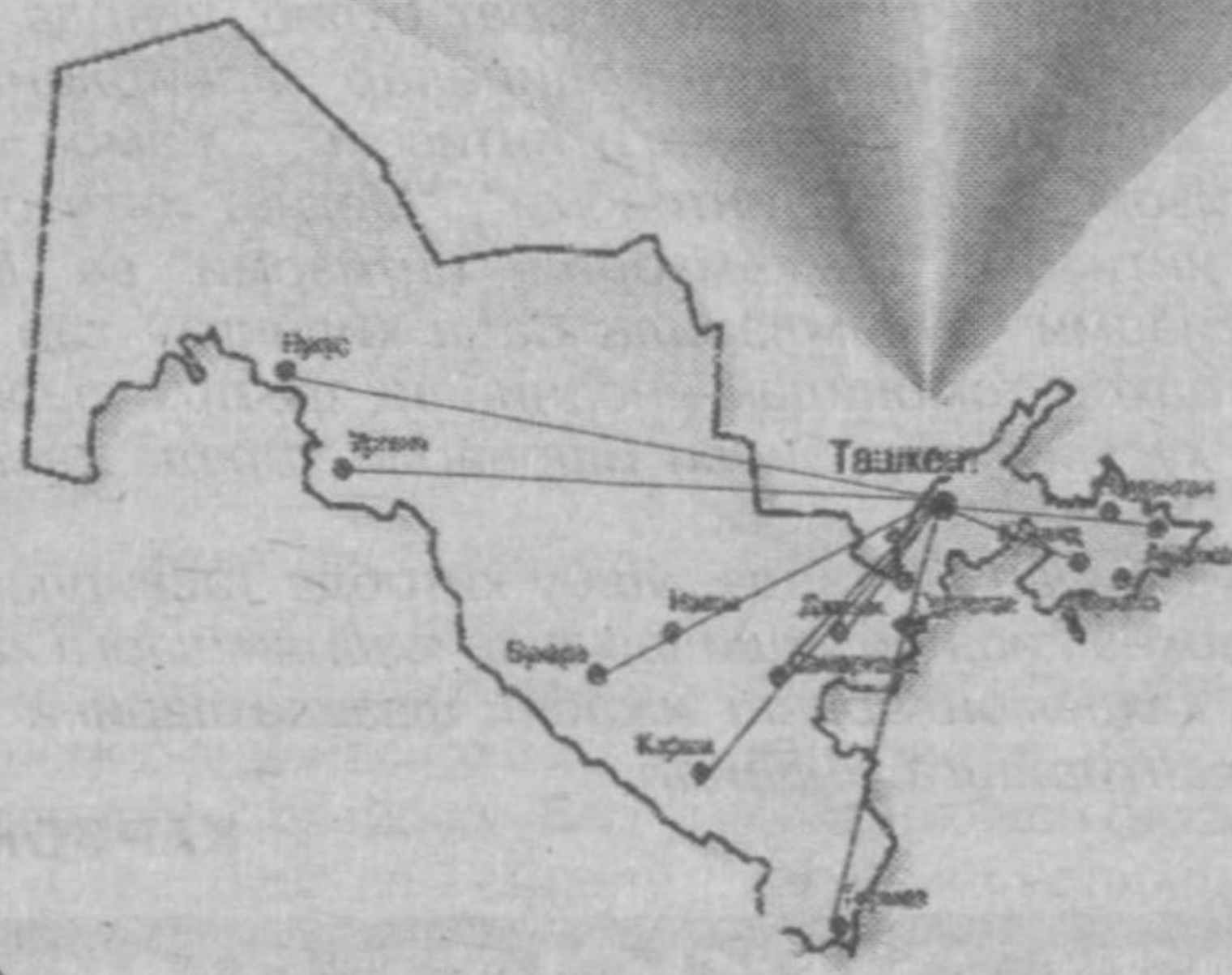
Оила Ватаннинг бир парчаси, жамиятнинг бош мезони ҳисобланади. Ҳар қандай тарбия ва умуминсоний қадриятлар ҳам айнан оиладан бошланади. Ҳар бир ўзбек хонадониде саришталик, осойишталик, файзу барака нуроний отахонлар ва онахонларимиз ту-

ХОНАДОН ФАЙЗИ

файли юзага келади. Чустлик Саидбурҳон ота Хўжаевлар хонадони ҳам ана шундай, ҳавас қилса, ўрнак олса арзигулик оилалардан бири. Бу инсон умрини таълимга бағишлаб, қанчадан-қанча ёшларнинг ҳаётда муносиб ўрин эгаллашларида яқин кўмакдош ва маслаҳатчи бўлди. Бугунги кунда отахоннинг минглаб истеъдодли шогирдлари эл-юрт равнақи учун меҳнат қилмоқдалар.

Саиддахон НАСИМХОНОВА
Наманган вилояти Чуст шаҳри

«Ma'rifat»ga maktublar

НАЪМУНАЛИ БОҒЧА

Пахтаобод тумани халқ таълими бўлимига қарашли 13-мактабга таълим муассасаси ҳар йили туман бўйича ўтказилган тадбирларда етакчи ўринни эгаллаб келмоқда. Боғчадаги 10 та гуруҳда 190 нафар кичкинтойга таълим-тарбия берилмоқда. Уларнинг соғлиги тиббий ҳамшира ёрдамида кўриқдан ўтказилиб, муҳофаза қилинмоқда. Шунингдек, болажонларга чет тилини ўргатиш ҳам яхши йўлга қўйилган. Ёш авлоднинг баркамол, соғлом фикрли бўлиб шаклланишида тарбиячилардан С. Қўчқорова, Н. Қурбонова, М. Ўсманова, Р. Қурбоноваларнинг хизматлари беқиёсдир.

Шухратбек КЕЛДИЕВ
Андижон вилояти

УЧ АВЛОД УЧРАШУВИ

Хоразм вилоятидаги 7-сон лицей-интернати хорижий тилларни чуқур ўргатувчи билим маскани ҳисобланади.

Айниқса, лицейда ўқувчиларнинг маънавий тарбиясига катта эътибор қаратилмоқда.

Яқинда бу ерда уч авлод учрашуви бўлиб, унда уруш ва меҳнат фаришлари, мазкур даргоҳда фаолият кўрсатган кекса устозлар ва лицейнинг собиқ талабалари иштирок этишди. Туман "Нуроний" жамғармаси раҳбари Б.Жуманиёзов йиғилганларни табрик-

лаб, ўқувчилик йиллари хотираларидан сўзлаб берди.

Шунингдек, лицейнинг собиқ ўқувчилари Расулбек Жуманиёзов, Одилбек Мадаминовлар ўзлари таълим олган Америка Қўшма Штатлари ва унинг таълим тизими ҳақидаги фикрлари билан ўртоқлашдилар. Меҳмонлар лицей кутубхонасига бир қанча китобларни совға қилишиб, ўзларидан эсдалик қолдирдилар.

Ҳ.ЙЎЛДОШЕВ
Хоразм вилояти
Хонқа тумани

ОРЗУИМ УШАЛДИ

Ҳурматли "Маърифат" газетаси ижодкорлари! Сизларга мактуб йўллашимдан мақсад бир ажойиб инсонга ўз миннатдорчилигини билдирмоқчи эдим.

Мен бундан маълум муддат илгари юртбошимиз Исроҳ Каримовга мактуб йўллагандим. Боиси, менинг орзуларимдан бири Президентимизнинг дастхатлари ва сураатларини олиш эди. Қувонарлиси, яқинда у киши менга дастхатлари ёзилган расмларини юбордилар.

Шу муносабат билан мактубимга жиддий ёндашиб ўз вақтларини аямаган юртбошимиз Исроҳ Каримовга ўз миннатдорчилигини билдираман. Биз ёшлар бахтига доимо омон бўлсинлар.

Барно МУҲАМЕДОВА
Тошкент вилояти
Қибрай тумани

Кунлар исиб, дов-дарахтлар яшилликка бурканди. Баҳор бу йил ҳар галгидан ўзгача. Ахир унинг ўзига хослиги ҳам шунда. Айниқса, қалдирғочлар парвози кишининг қувончини ошириб юборади.

Доимгидай айвонда нонушта қилиб ўтиргандик. Бир пайт сукунатни бузиб бир жуфт қалдирғоч учиб кирди. Жониворлар чугурлашганча пештоқнинг у ерига қўниб, уя қуришга муносиб жой танлай бошлашди.

Орадан бир

хир тумшуқлари билан уларни пештоққа ўрнаштира бошлашди.

— Ада, қалдирғочларнинг "ада"сининг жаҳли чиқдим, ўзи келиб уя қуриб бераётти, — деди соддалик билан ўғлим Алишер.

— Балки шундайдир. Кўрдингми, оддий шу жонивор ҳам ўз болаларини ишга ўргатаётти. Уларнинг бир-бирларига меҳрибонлигини қара. Болалари ҳам

ТАЖРИБАСИЗЛИК

(Ибратли воқеа)

неча кун ўтгач, рафиқам гапириб қолди:

— Бу йилги қалдирғочлар ҳали ёшми дейман, қилган ишларини қаранг?!

Феруза ишора қилган томонга қараб, ҳайрон бўлдим. Жониворлар айвон пештоқининг қарийб ярмигача лой чаплаб ташлаганди. Шўрликлар азбаройи тажрибасизлигидан шу тахлит иш қилибди. Ёш оила бўлса, ажабмас. Чунки аввалги йил келган қалдирғочлар бир ҳафтадан ошиб-ошмай ишларини битиришганди.

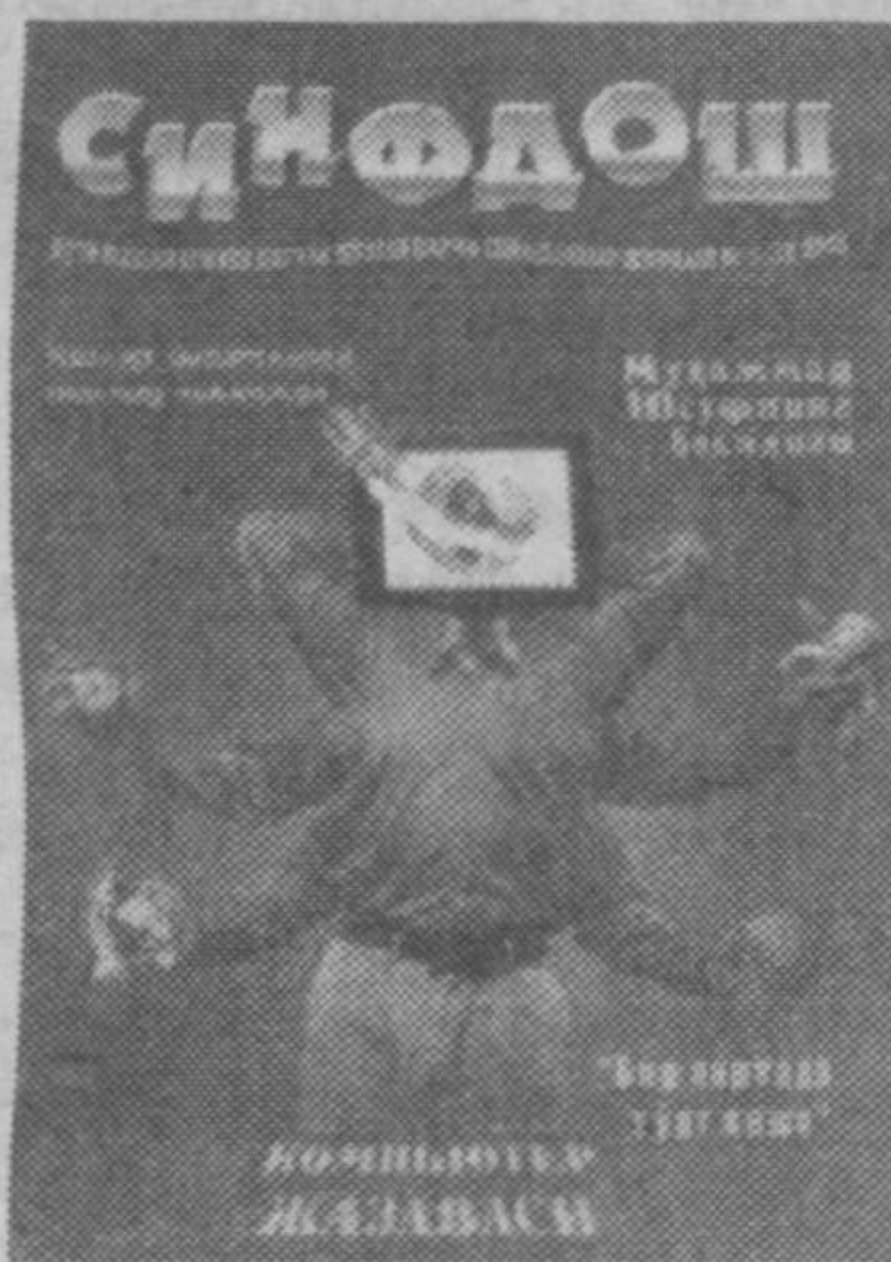
Эртасига айвонда уч-тўрт бегона қалдирғоч пайдо бўлиб, чугур-чугур қилганча нималарнидир кенгашишди. Бироздан сўнг меҳмон қалдирғочлар ташиқаридан лой парчаларини келтириб, мо-

уларнинг измидан чиқмаяпти. Сизлар ҳам улардан ўрнак олинглар, — дедим насихат қилиб.

Баъзи ёшларимиз хоҳ ишда, хоҳ турмушда бўлсин, ўқувсизлик, тажрибасизлик оқибатида, ана шу қалдирғочлар аҳволига тушиб қолишлари ҳеч кимга сир эмас. Айримларнинг ота-оналари эса йўл кўрсатиш, тушунтириш, камчиликларни тузатиш ўрнига фарзандларини ўзларидан узоқлаштиришади. Катталар ҳам юқоридаги қалдирғочлар сингари иш тутсалар, ёшлар ҳаётда қоқилмай, ўз йўлларини топиб кетишлари, шубҳасиз.

Абдузукхур ҚОРАБОЕВ,
журналист

СИЗНИНГ “СИНФДОШ” ИНГИЗ

“Синфдош” журналининг бу йилги биринчи сони нашрдан чикди.

Болаларга яқин раво
тили, мактаб ҳаётидан
мактабдаги ва мактабни
тугатган синфдошлар
ҳаётидан қизиқарли лав-
ҳалари билан етти ёш-
дан етмиш ёшгача
булган барча синфдош-
ларни узига жалб қилиб
олган журнал саҳифаля-
ри ҳар галгидек ранг-ба-
ранг.

“Мақтублар” саҳифа-сида ёш кунгиллар изҳори, фикрлари ва уларга жавоб тарзидаги муносабат берилган. “Компьютер жазаваси” саҳифасида эса болаларнинг компьютер уйинларига бери-либ кетаётгани ҳамда

баъзи уйинлар ҳақида сўз боради. Марҳум шоир Муҳаммад Юсуфнинг онаси, уқитувчилари ва синфдошларининг у ҳақидаги хотиралари, мактаб давридаги қизиқ воқеалар эсланган “Синфдош қиз, қорақош қиз, остонангда турган ким?” саҳифаси адабиёт ва М.Юсуф ихлосмандларига ажойиб туҳфа. Саҳифада, шунингдек, шоирнинг “Синфдош қиз” шеъри илк бор эълон қилинган.

“Тенгдошларинг
ижоди”, “Мақтабда
муҳаббат”, “Биз синф-
дош эмасмиз, лекин...”,
“Эътиқод дарси”,
“Узингни синаб қур”,
“Тест” саҳифалари ҳам
тафаккурингиз сарҳадла-
рини кенгайтириш
ҳамда мароқли ҳордиқ
қилишингизга кумак
беради.

Журналда эълон қилинишича, “Синфдош-тест” тўпламлари, “Синфдош кутубхонаси” сериясида китоблар чоп этилиши ҳам мулжалланмоқдаки, буларнинг барчаси Сиз синфдошлар учундир.

Хаёт доимо қарама-қаршидан ибоб-
келган: эзгу-
лик, адолат ва
шунга ўхшаш.
Кўпда эъти-
майдиган, ле-
жбидий эъти-
миз, керак
ҳодисалар
Улардан чиқа-
лосалар ки-
адамлик, қатъ-
шаънини сақ-
ҳитини со-
қариялар ва
хурматда

бир-бирига
ши кучлар ку-
рат бўлиб
лик ва ёвуз-
жаҳолат ва
Бунда биз
бор қилавер-
кин аслида
бор қилиши-
бўлган воқеа-
ҳам учрайди.
рилаётган ҳу-
шини собитқ-
ийлик, миллат
лаш, оила му-
ғлом тутиш,
ота-оналарга
бўлиш, меҳ-

ЯХШИЛИККА УНДАЙДИ

натсеварлик, муомала маданиятини мукамал эгаллаш каби хусусиятлари кадрлашга чорлайди. Шу кунга қадар ўнта шеърӣ тўплами ва бешта насрий рисолалари билан китобхонларга таниш бўлган ижодкор Ортиқ Жўраевнинг "Гул бўйи" ("Насаф" нашриёти, 2002 йил) китоби ҳам юқорида қайд қилинган хусусиятларни жамлаштираувчи халқ мақоллари, ҳикоятлари, ҳикматлари, афсоналари таъсирида ёзилган асардир.

Китоб саккизта бўлимдан иборат бўлиб, уларда саккизта мавзуга доир воқеа-ходисалар тасвирланади: "Шахсий интизом", "Оиладаги интизом", "Жамоа орасида интизом", "Давлат интизоми", "Меҳнат интизоми", "Харбий интизом", "Тежамкорлик интизоми" ва "Муомала интизоми" бўлимларида баён қилинган ҳар бир воқеа ижодкор томонидан инсонийлик фазилатлари ва унга акс хусусиятлар билан ишонарли тарзда тасвирланган.

Бир сўз билан айтганда, ушбу китобда тасвирланган ҳар бир воқеа кишини яхшиларга ва яхшиликларга ҳавас қилишга, қахрамонларнинг ижобий фазилатларини ўзида шакллантиришга ундайди.

КАРВОНЛИ

ОЗОД ОСМОН КУЙЧИСИ

Шеър ижодкорнинг кўнгил мулки. Бироқ у қалбдан қоғозга тушгач, уни ўқиган ҳар бир кўнгил мулкига айланиши мумкин. Шеърни уни ўқиган киши, у қандай кайфиятда бўлишидан қатъи назар, ўқиганда бирдек кайфият уйғота олиш даражасида ёза олиш ижодкордан анчагина маҳорат талаб этади. Қамаши тумани Наймансарой қишлоғидаги 42-мактабнинг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси Йўлдошбек Кенжа “Кечиккан қарвон кўнғирог”, “Қуёш тафти”, “Юрагимда аланга”, “Қалбнинг қирқ қўшиғи” каби кўплаб китоблар муаллифи сифатида танилган ижодкордир. Ўқитувчи-ижодкорнинг навбатдаги шеърини тўплами — “Озоданинг озод осмони” китоби нашрдан чиқди. Юқорида таъкидлаганимиздай шеър уни ёзувчининг кўнглидаги мақсадини бир қадар ошқор этади. Масалан, тўпламдаги “Онажоним, улуғ бардошсиз” шеърисида “Нетайинки, болалигим бор...”, “Мен оҳудек туражакман лол...” сатрларида она қаршисида, у неча ёшда бўлишдан қатъи назар, фарзанд

барибир бола бўлиб қолишини айтади. “Озоданинг озод осмони” шеърида эса шундай сатрлар ўқишимиз мумкин:

“Кўшиқларга тўлиб боради, Озоданинг озод осмони...” Аслида барчамизнинг осмонимиз озод. Барчанинг кўнгил осмони орзулар билан тўла. Лекин “Озоданинг озод осмони” кўшиққа тўлиб бормокда. У бошқаларнинг осмонидаги орзуларни ўз кўшиқлари билан аллайди, улғайтиради.

Йўлдошбек Кенжа-
нинг бошқа шеърларида
ҳам Ватан, муҳаббат ва
бошқа кўплаб улғу туй-
ғулар мадҳларини учра-
тишимиз мумкин.

Шерали НИШОНОВ

ДИККАТ! ДИККАТ! ДИККАТ!

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасининг Фафур Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти умумтаълим мактаблари учун дарсликлар чоп қилиб, савдога чиқарди. Азиз ота-оналар ҳамда ўқувчилардан дарсликларни нашриёт омборидан харид қилишларини илтимос қиламиз:

1. Ҳ. Нурматов ва бошқ. "Муסיқа", 2-синф.
2. Ҳ. Нурматов ва бошқ. "Муסיқа", 3-синф.
3. А. Мансуров ва бошқ. "Муסיқа", 5-синф.
4. С. Бегматов ва бошқ. "Муסיқа", 6-синф.
5. О. Иброҳимов ва бошқ. "Муסיқа", 7-синф.
6. С. Қодиров ва бошқ. "Йул ҳаракати алифбоси". 1—4-синфлар.

Китоблар номинал нарҳдан сотувчи-тадбиркорлар ва “Китобсавдо” ташкилотлари учун 25 фоизгача чегириб ташланган ҳолда берилади. Чунончи, “Муסיқа” (5-синф) 471 сум баҳоланган бўлса, олувчи сотувчилар учун 353 сумга сотилади. Наширётда мамлакатимиз шонли мустақиллигига бағишланган совға китоблари ҳам чоп қилинган:

1. В.Тюриков, Р.Шоғуломов. “Истиқлол йилномаси”. Публицистика.
2. Жамоа. “Истиқлолим — истиқболим”. Шеърлар.
3. Жамоа. “Истиқлол илҳомлари”, Шеърлар.
4. Жамоа. “Мустақиллик тароналари”, Кушиқлар (нота тарзида ифодаланган).
5. Муртазо Қаршибой. “Янгиланишдан — буюк узғариш сари”.

6. Равшан Ҳакимов. “Ўзбекистон ва Бирлашган Миллатлар Ташкилоти”.
7. Жамоа. “Замон руҳи”. Публицистика.
8. Жамоа. “Голос сердца”. Шеърлар.
9. Аҳмад Хужа. “Садоқат чашмаси”. Шеърлар.
10. Ҳабиб Саъдулла. “Шукрона”. Шеърлар ва дoston.

Умуман нашриётда қўйидаги китоблар савдога чиқарилди:

1. Абдулла Орипов. Сайлан-
ма (4 жилдлик).
2. А.С.Пушкин. Танланган
асарлар.
3. А.Бауэр. Мужское несогла-
сие.
4. Ҳамид Олимжон. Улка.
5. Сухроб Муҳамедов. Блеск
ложной звезды.
6. Гулчехра Жураева. Йилла-
рим — йулларим.
7. Исмоил Сулаймон. Замон-
дошларим.
8. Иброҳим Ҳаққул. Аҳмад
Яссавий.
9. Искандар Раҳмон. Асолат
юлдузи.
10. Ошиқ Эркин. Мехринг
тушди юракка.
11. Рамз Бобожон. Юсуф ва
Зулайҳо.
12. Рамз Бобожон. Сурайё
юлдузлари шуъласидан.

13. А.Асомиддинов. Алп Жамол ҳақида хотиралар.
14. Жонибек Субҳон. Оққан дарё оқаверади.
15. А.Махсумов. Қанотли “миш-мишлар”.
16. Омон Матжон. Ардаҳива
17. Омон Матжон. Эркин ҳаволарда.
18. Ҳамид Фулом. Уҳшашинг кўрмадим.
19. Ҳусниддин Шарипов. Дустим Тожибдин.
20. Ж.Сувонова. Мен сигмаган дунё.
21. Раззоқ Иброҳим. Борлиқ узра шоҳ кўёш.
22. С.Сайид. Эгаси бор юрт.
23. Жамоа. Ой олдида бир юлдуз.
24. Ш.Салимова. Тонгга қасам.
25. У.Ҳошимов. Баҳор соғинчи (1-жилд).
26. Хуршида. Изҳор.
27. Нилуфар Омон. Соғинч.
28. Исҳоқ Уктам. Хотиралар манзараси.
29. Н.Боқий, Ҳ.Ҳамидов. Мени ёд эт (Фаҳриддин Умаров ҳақида).
30. Эркин Усмонов. Кулишгани келдик (Э.Каримов ва Р.Каримовалар ҳақида).
31. Нарзулла Жураев. Агар огоҳ сен...
32. А.Нурмуродов. Нурафшон ёғду.

33. Ҳамид Зиёев. Тарих — утмиш ва келажак кўзгуси.
34. Доно Зиёева. Туркистон миллий-озодлик ҳаракати.
35. К.Норматов ва бошқ. Миллий давлатчилик ҳақида.
36. Наталья Шулепина. Серный рикошет.
37. Азиз Қаямов. XX аср “Ҳамса”си.
38. Туплам. Адабиёт — руҳият мулки.
39. Наим Ғойипов. Амир Темур даври маънавияти.
40. Б.Аҳмедов, К.Норматов. Амир Темур васиятлари ва масъаҳатлари.
41. Қ.Яҳёев. Солиққа тортиш назарияси ва амалиёти.
42. Ҳ.Абдусаматов. Драма назарияси.
43. В.Тюриков, Р.Шоғуломов. Аёл — муқаддассан.
44. Зиёд Есенбоев. Матбуотга башида умр.
45. В.Тюриков. Дума, думай, ещё раз дума.
46. Туплам. Зулфиянинг қизлари.
47. Мирзакалон Исмоилий. Қизлар дафтарида.
48. Нодира Рашидова. Усмон Носир ҳақида.

МАКТАБ КУТУБХОНАСИ
(Янги ўзбек алифбосида)

1. Қуддус Муҳаммадий. Разгадай загадки.
2. Абдулла Қаҳҳор. Кампирлар сим қокди.
3. Зафар Диёр. Оқ айиққа — сөз қайиқ.
4. Жамоа. Қаҳқашони орзу (тожик тилида).
5. Ҳамид Олимжон. Ойгул билан Бахтиёр.
6. Мавлон Икром. Овчининг саргузаштлари.
7. Жуманиёз Жабборов. Томчининг саргузаштлари.
8. Туплам. Волшебный камень.
9. Туплам. Чудесный колокольчик.

ПЛАКАТ—ПОРТРЕТЛАР

Алишер Навоий, А.Қодирий,
Ғ.Ғулом, Ҳ.Олимжон, Зулфия,
Ойдин Собирова, А.Авлоний,
А.Али, У.Ҳошимов, С.Аҳмад,
А.Орипов, Э.Воҳидов, Ж.Жаб-
боров, Ойдин Ҳожиева, А.Су-
юн, Н.Ғозилов.

Эслатма: ўқув қўлланмаси сифатида чоп қилинган адабиётлар ҳам 15 фоизгача чегириб сотилади. Жумладан, “Драма назарияси” 800 сўм баҳоланган бўлса, олувчилар учун 680 сўмга сотилади.

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент, 700129, Навоий, 30. Фафур Гулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 4-қават.
Телефонлар: 144—52—64, 144—27—52. Ушбу китобларни нашриёт омборидан харид қилишингиз мумкин.

ТЕРРОРЧИЛАР ҲИБСГА ОЛИНДИ

Исроил қуролли кучлари Рамаллоҳ шаҳрида ўтказган махсус операциялари чоғида "Ислом жиходи" ташкилотининг 2 нафар аъзоси Муҳаммад Араби ва Умар Шлашларни ҳибсга олган. Маълум бўлишича, улар Қуддусда террор хуружини амалга оширишни режалаштирган эканлар. Шунингдек, Байтуния шаҳрида ҳам гумондорларни қўлга олиш вақтида 22 ёшли Муҳаммад Ганам қочишга уринганлиги учун отиб ташланган. Иккинчи террорчи 23 ёшли иорданиялик Ийяд Драдам ҳибсга олинди. Наблусдаги операцияда эса 9 нафар гумондор ушланган бўлиб, улар орасида "ХАМАС" гуруҳи аъзолари ҳам бор.

ЖАК ШИРАК ЯНГИ МУДДАТГА КИРИШДИ

Кечадан бошлаб Франция президенти Жак Ширак ўзининг янги 5 йиллик муддатдаги раҳбарлик вазифасини бажаришга киришди. Унинг қасамёд қабул қилиш маросими Франция ҳукумати-нинг бош қароргоҳи бўлимиш Елисей саройида бўлиб ўтди. 69 ёшли қаршилаган Ширак 5 май кuni ўтказилган президентлик сайловларининг 2-турида 82 фоиз овоз тўплаб ғалаба қозонган эди. Унинг рақиби Жан Мари Ле Пенга эса 18 фоиз сайловчилар овоз бергандилар. Энди Франция халқи 9 ва 16 июнь кунлари парламент сайловларида янги ҳукумат учун овоз берадилар.

МУХОЛИФАТ НОРОЗИ

Бельгия парламенти фавқулодда ҳолатларда эвтаназия (бедаво касалликка чалинган беморнинг ўз хоҳишига кўра, уни тиббий йўл билан ўлдириш)га рухсат бериш борасида қонун қабул қилди. Бундай қонунни биринчи бўлиб Нидерландия давлати қабул қилган эди. Қонунга мувофиқ, тузалиб бўлмаган касалликка чалинган беморни ўз хоҳишига кўра аъзолардан ҳолос этиб, ўлишига ёрдам берган шифокор жиноий жавобгарликка тортилмайди. Лекин,

ҳукуматнинг бундай қароридан муҳолифат кучлар, биринчи гада христиан демократлар норози бўлмоқдалар.

АФГНИСТОНДАГИ БРИТАНИЯ АСКАРЛАРИ ХАСТАЛИККА ЧАЛИНГАН

Британия мудофаа вазирлигининг маълум қилишича, Афғонистонда турган инглиз аскарларининг 18 нафари номалум касалликка чалинганлар. Лекин, бу хасталик биотерроризм хуружи эмас. Ҳозирда хасталикнинг тарқалмаслиги учун ҳарбий госпитал ва қисмдаги 333 нафар хизматчи карантин ҳолатида сақланмоқдалар. Касалланган аскарлар эса Афғонистондан олиб кетилганлар. Хуруж сабаблари аниқ бўлмаганда, тахминларга кўра, у маҳаллий юқумли касаллик бўлиши керак, дея хабар беради "Рейтер" агентлиги.

ЭКИПАЖ АЪЗОЛАРИ ОТИБ ТАШЛАНАДИ

Чечен дала қўмондонларидан бўлмиш Абу ал-Валид 3 февраль кuni Хонқалъа яқинида бедарак йўқолган Россия федерал кучларининг "Ми-24" вертолётининг уч нафар экипаж аъзосини отиб ташлашини маълум қилди. Бу ҳақдаги ахборот www.kavkaz.org сайтида тарқалган бўлиб, Абу ал-Валид Россия ҳукумати экипаж аъзоларининг ҳибсдаги жангарилар билан алмаштирилишларини рад этганлигидан норози бўлган. Шунинг учун, агарда Россия томони ҳибсдаги

гиларни айирбошлаш масаласини яна бир бор кўриб чиқмаса, экипаж аъзолари бугун ё эртага отиб ташланадилар.

ЖУРНАЛИСТ ЖАСАДИ ТОПИЛДИ

Карачи полицияси "Wall Street Journal" нашрининг мухбири Даниел Перлнинг жасади кўмилган жойни топди. Маълум бўлишича, марҳум шаҳар четидаги очик дала майдонига кўмилган экан. Даниел Перл 23 январь кuni Карачида ўғирлаб кетилган бўлиб, орадан бир неча кун ўтгач, жиноятчилар Афғонистонда ҳибсга олинган покистонликларнинг озод этилиши ҳақида шарт қўйган эдилар. Аммо талаб бажарилмагач, Перл ўлимга маҳкум этилган, дейилади "Новости" ахборот маҳкумаси тарқатган хабарда.

"ИНТЕРНЕТ" хабарлари асосида тайёрланди.

Немис-америка биокимёгары Отто Фриц Мейергоф Ганноверда яҳудий савдогар Феликс ва Беттина (Мей) Мейергофлар оиласида таваллуд топди. Оилада ундан ташқари ораси ва икки укаси ҳам бор эди. Оила Берлинга кўчиб ўтгач, Отто Вилгелм гимназиясини тугатиб ўрта маълумотли бўлди. У 16 ёшга тўлганида буйрак касаллиги туфайли тўшакка миҳланиб қолди. Отто жуда кўп мутаала қиларди. У айниқса, Гёте асарларини севарди. Касаллик ортда қолгач, Отто физика билан шугулланувчи амакиваччаси Макс билан бирга Мисрга тўрт ойлик саёҳатга отланди. Шу вақтдан бошлаб унда археологияга нисбатан ҳақиқий муҳаббат пайдо бўлди.

Согайиб кетгач, О.Мейергоф камида икки университетда тахсил олиш лозим деган немис анъанасига содиқ қолган ҳолда Фрайбург, Берлин, Страсбург ва Гейделберг университетларида тиббиётни ўргана бошлади. У 1909 йили Гейделберг университетида ақлий ўзгаришларнинг психологик назарияси бўйича диссертация химоя қилиб, тиббиёт бўйича илмий даражани қўлга киритди. О.Мейергоф «Ақлий ўзгаришларнинг психологик назарияси ҳақида» номли китобини ёза бошлади. Ушбу китоб 1912 йили чоп этилди. У шунингдек илмий тадқиқот усуллари ҳақида очерк ҳам эълон қилди. Бу усуллардан Гёте ҳам фойдаланган эди, Мейергофнинг ўзи уларни етарлича индуктив деб ҳисобламас эди. Кейинги уч йил О.Мейергоф Людвиг Крел раҳбарлигидаги Гейделберг шифохонасининг ички касалликлар бўлимида ассистент бўлиб ишлади. Бу ерда у Отто Верберг билан танишди. Вербергнинг таъсири шу даражада кучли бўлдики, натижада О.Мейергоф психология ва психиатрия бўйича машғулотларини ташлаб, экспериментал биокимёвий тадқиқотларга қизиқиш қолди. У бироз муддат Неаполдаги зоологик станция-халқаро биологик тадқиқотлар марказида ишлади. Мейергоф 1912 йили Кен университети-физиология бўлимига ишга ўтди, кейинги йили эса университетнинг зоология ўқитувчиси лавозимини қўлга киритди.

О.Мейергоф биринчи бўлиб ҳужайралар реакциясини текшириш учун термодинамика концепциясини қўллади. У 1913 йил июлидаги ҳужайралар жараёни биоэнергетикаси бўйича маърузасида ўз назариясини баён қилиб берди. Маърузанинг кенгайтирилган варианты 1924 йили Нью-Йоркда Рокфеллер институти томонидан «Ҳаётий жараёнлар динамикаси» номи остида босилиб чикди. Бу вақтларда углевод-

лар метаболизми тўғрисидаги тасаввурлар аниқ эмас эди. Углеводларнинг жигар ва тўқима ҳужайраларида гликоген - глюкоза молекулалари занжирдан тузилган крахмалсимон бирикмалар кўринишида тўпланиши, шунингдек гликоген ва глюкоза (гликолиз)нинг биокимёвий парчаланиш жараёни икки: кислород билан кечувчи - аэроб ва кислородсиз кечувчи - анаэроб усулида амалга оширилиши маълум эди. Углеводларнинг аэроб парчаланиши углерод икки оксиди ва сув; анаэроб парчаланиш эса сут кислотаси ва лактатнинг ҳосил бўлиши билан тугайди. Мейергофнинг экспериментал услубиёти ҳужайраларнинг кислород ютиши (нафас олиш), ҳужайралар иссиқлик маҳсулоти (термодинамика) ҳужайралардаги биокимёвий жараёнлар билан махсус тўқима ҳужайралари бажарувчи механик иш ўртасидаги фарқни аниқлаш ва қиёслашни ўз ичига олган эди.

1918 йили, биринчи жаҳон урушининг охирида О.Мейергоф қисқа вақт давомида француз фронтда немис армиясининг тиббиёт хизма-

Nobel mukofoti sovrindorlari

жараёни билан сут кислотаси метаболизми ўртасидаги яқин ўзаро алоқани кашф этганлиги учун» мукофотланди. У мукофотни мускуллар қисқаришидаги иссиқлик маҳсулотларини ўрганган Ачибалд В.Хилл билан бўлишиб олди. «Олимнинг ҳақиқий ҳаёти, амал ва мукофотларидан иборат эмас, - деди Мейергоф ўзининг Нобел маърузасида, - улар якуний, тўғрроғи иккиламчи маҳсулот ҳисобланади. У революцион фикрларда, янги назарияларда, фундаментал кашфиётларда намён бўлади. Улар ижод туфайли санъатнинг юзага келгани каби шу мақсадларга мўлжалланган ақлий фаолиятда тугилади». Мейергоф шунингдек Хиллнинг хизматларини ҳам юксак баҳолади: унинг ишлари «денгиз қоронғилиги ичра йўл кўрсатиб турган маёқ сингари, йўлдан чиқиб кетмасликка ва саёзликларни четлаб ўтишга ёрдам берди».

Нобел мукофотида мушарраф бўлгандан сўнг кўп ўтмай Мейергоф Кил университети

тисно қилганда, физик-кимёвий тушунчалар ёрдамида назарий тушунтириб берилиши мумкин, деган фикрни билдирди. 1932 йили Мейергоф ва унинг ҳамкасбалари глюкозанинг сут кислотасига айланиш жараёнида кечувчи асосий биокимёвий реакциялар учун ферментларни ажратиб олишга эришдилар. Углевод метаболизмининг бу асосий биокимёвий реакциялар ҳам атайдилар. (1933 йили бевақт вафот этган Густав Эмбден бу схемани назарий ишлаб чиқишга катта ҳисса қўшган).

Нацизмнинг кўтарилишидан ташвишга тушган Мейергоф 1938 йили рафиқаси билан биргаликда Германияни тарк этди. Улар Швейцарияга, сўнгра Парижга кўчиб ўтдилар. Бу ерда Мейергоф Физик-кимёвий биология институтида ўз изланишларини давом эттирди. 1940 йили немис армиялари Парижни босиб олгач, эр-хотинлар аввалига Франция жанубидан паноҳ топдилар, сўнгра Пиреней орқали Испанияга ва ниҳоят Қўшма Штатларга кўчдилар. Бу ерда у ҳамкасби Хилл билан учрашди. Хилл Пенсилвания университетида Мейергоф учун махсус профессор лавозимини жорий этиш учун Рокфеллер жамағармасининг моддий кўмагини олишга муваффақ бўлди. Мейергоф ёз ойлари Вудс-Холл (Массачусетс штати)даги денгиз биология лабораториясида ҳужайравий жараёнлар биоэнергетикасини ўрганишни давом эттирди. 1944 йили оғир инфаркт уни 10 ойга ўринга ётқизиш қўйди. Икки йил ўтиб, у америка фуқаролигини қўлга киритди. Унинг ҳамкасбалари ва шогирдлари «Метаболизм ва функциялар» («Metabolism and Function»)нинг юбилей нашрини тайёрладилар ва Мейергофга 1949 йили туғилганига 65 йил тўлиши ҳамда Миллий фанлар академияси аъзолигига сайланиши муносабати билан тўхфа қилдилар. 1914 йили Мейергоф мусаввир Хедвич Шалленбергга уйланди. Уларнинг оиласида икки ўғил ва бир қиз дунёга келди.

О.Мейергоф фалсафа, санъат, археология билан қизиқар ва шеърлар ёзарди. Уни доимо фан ва жамиятнинг ўзаро алоқаси қизиқтириб келган.

Мейергоф 1951 йили 6 октябрда 67 ёшда қайта инфарктдан сўнг Филадельфияда вафот этди.

О.Мейергоф Лондон киролик жамияти ва Гарвей жамияти аъзоси, Эдинбург университети фахрий унвони, шунингдек бошқа кўплаб мукофотлар соҳиби эди.

А.ТЎРАЕВ,
И.КАРИМОВ

ти зобити сифатида хизмат қилди. Урушдан сўнг Кил университетида профессор ассистенти этиб тайинланди. Ўз тадқиқотларини қайта бошлаган Мейергоф ҳужайралар функциясини физик кимё нуктаи назаридан ўргана бошлади. Қурбақа мускулларининг қисқаришини ўрганаркан, у кислород мавжуд бўлмаган ва бўлган ҳолларда ютилган кислород миқдори ҳамда ҳосил бўлган сут кислотасини ўлчагач, у анаэроб гликолизда сут кислотаси ҳосил бўлиши ва кислород мавжуд бўлганда ҳужайра сут кислотаси (лактат)нинг атиги 1/5 қисми углерод икки оксиди ва сувга тўла оксидланишини кўрсатиб берди. Мейергоф оксидланиш жараёни ҳисобида олинадиган ҳужайра энергияси ҳужайраларда мавжуд бўлган қолдиқ лактатлардан глюкоза молекулаларини қайта синтез қилиш учун циклик реакцияда ҳужайра томонидан ишлатилади, деган хулосага келди. О.Мейергоф физиология ва тиббиёт соҳасидаги мукофот билан «тўқималардаги кислород ютиш

кафедра мудирлиги лавозимини ололмади. Бу эҳтимол антисемитизм туфайли бўлгандир. Бироқ, Кайзер Вилгелм жамияти аъзолари томонидан Мейергоф учун лаборатория ташкил этилди ва 1924 йили у Берлиндаги Кайзер Вилгелм Биология институтининг профессори этиб тайинланди. У бу ерда Ганс Кребе, Фриц Липман ва Северо Очоа каби биокимёгарларнинг бутун бошли бир гуруҳини тайёрлади. Унинг ходимларидан бири Карл Ломан биокимёвий реакцияларини бошқарувчи энг муҳим молекула аденозинтрифосфат (АТФ) эканлигини аниқлагандан сўнг, Мейергоф ва Ломан тўқималар қисқаришида АТФнинг ролини таърифлаб бердилар. 1929 йили Мейергоф Гейделбергга ташкил этилган Кайзер Вилгелмнинг Тиббий тадқиқотлар институтига директор этиб тайинланди. Ўзининг «Мускул ҳужайраларининг биокимёвий тадқиқотлари» («Biochemical Investigation in Muscle Cells», 1930) номли китобида барча биологик жараёнлар, айрим фикрлаш жараёнларини ис-

Душанба, 20

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00-8.45 «Таҳлинома»
8.45, 17.55 ТВ маркет.
8.50 «Ўзбектеlevision» намои-
ши: «Эллик қалъа»
9.05 «Камалак»
9.40 «Туртинчи ҳокимият»
10.00, 12.00, 14.00, 18.00
ЯНГИЛИКЛАР
10.05 «Учувчининг парвози»
Бадий фильм.
11.30 Ўзбекистон телерадио-
компанияси эстрада симфоник
оркестрининг концерти.
Болалар сайёраси:
12.05 1. «Болаликнинг мовий
осмони». 2. «Олтин тож». Теле-
визион ўйин.
13.05 «Ўзбек спорти олимлари»
13.25 «Ошин». Телесериал.
14.10 «Қалб гавҳари»
14.30 Кундузги сеанс: «Аёллар
тангоси». Бадий фильм.
15.50 «Бадий кенгаздан сўнг»
16.15 «Ифтихор»
16.45 «Талабалик йилларим»
17.05 «Қишлоқ оиламда»
17.30 «Қўла, ёшлим»
18.10 «Тарих кўзгуси». Термиз.
6-қисм.
18.30 «Мулк»
18.45 «Бахтли воқеа»
19.30 «Ахборот» (рус тилида)
20.00 Оқшом эрталаблари.
20.15 Биржа ва банк хабарлари.
20.30 «Ахборот»
21.05 Ўзбекистон халқ артист-
лари.
21.30 2002 йил - Қарияларни
қадрлаш йили. «Париси бор
уй»
22.00 «Миллионлар ўйини»
Спорт дастури.
22.30 «Кавингтон Кросс»
Телесериал.
23.20 «Ахборот - дайжест»
«Ёшлар» телеканали
Профилактика муносабати билан
душанба 20 май кун «Ёшлар»
телеканали кўрсатувлари соат
15.15 да бошланади.
15.15 Кўрсатувлар дастури.
15.20 «Давр» ҳафта ичида.
15.50 Қўна оҳанглари.
16.00 Спорт рафтаномаси.
16.15 «Нихон тумори». Бадий
фильм. 1-қисм.
17.40 «Янги авлод» почтаси,
Кичкинтой экран.
18.05 «Кундуз амакининг
хўжалари». Мультсериал.
18.20 Оқшом навалари.
18.35 Тафаккур ёлқинлари.
18.50 Олтин мерос.
18.55, 21.55 Иқлим.
19.00 «Давр». Ахборот дастури.
19.35 ТВ-анонс.
19.40 Қўна оҳанглари.
19.50 Фазал соғинчи.
20.10 Ёшлар овози.
20.30 Ёшлар навалари.
20.50 «Эсмеральда». Теле-
сериал.
21.25 Қўшқоқдаги тенгдошим.
21.45 Олтин мерос.
22.00 «Давр». Ахборот дастури.
22.40 «Мухаббат қаҳваси»
Телесериал.
23.05 «Ёшлар» телеканалида
спорт: Интерфутбол. Танафус
пайтида - 23.50 «Давр». Ахборот
дастури.
00.55-1.00 Хайрли тун!

«Тошкент» телеканали
17.10 Болажонлар экран.
«Оловдиннинг сеҳрли
чироғи»
18.25, 20.00, 21.10 «Пойтахт»
Ахборот дастури.
18.45 «Радиус-21»
19.10 «Мушқад»
19.35, 20.30, 22.15 «Экспресс»
телегазетаси.
19.50 «Камалак»
20.45 «Мушқий меҳмонхона»
21.30 ТВда сериал: «Бебиликка
гул»
22.30 «Пойтахт шарҳи»
22.55 Кинонигоҳ. «Гувоҳ»
00.40-00.45 «Хайрли тун,
шаҳрим!»
«Халқаро» телеканал
РЖТ
6.30-8.00
16.00 Кўрсатувлар тартиби.
16.05 «Вести»
16.25 «Шов-шув». Сериал.
17.15 «Бугун оламда». Ахборот
кўрсатуви.
РЖТ
17.25 М. Евдокимов ҳузурида
меҳмонда.
18.00 «Мени куттил»
19.00 «Рус рулеткаси»
20.00 «Время»
ТВ-IV
20.35 «Тристан ва Изольда»
Сериал.
21.20 «ТВ-4да Немис тўққини»
21.40 Кинематограф. «Угри қиз»
Бадий фильм.
23.10 «Ахборот» (рус тилида)

Сешанба, 21

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00 - 8.35 «Ахборот»
8.35, 17.55 ТВ маркет.
8.40 Газеталар шарҳи.
9.00 «Ўзбектеlevision» намои-
ши: «Жаҳонни забт этган
санъат»
9.20 «Соғлом она - соғлом
бола»
9.40 «Оламга сайқат»
10.00, 12.00, 14.00, 18.00
ЯНГИЛИКЛАР
10.05 «Мулк»
10.20 «Бу шунча ўйин». Бадий
фильм.
11.50 ТВ-клип.
12.05 «Париси бор уй»
12.40 «23,5 даражаги бурчак
остиди». Телесериал. 80-қисм.
13.05 «Миллионлар ўйини»
Спорт дастури.
13.35 Ўзбекистон халқ
артистлари.
14.10 «Қишлоқ ҳаёти»
14.35 Болалар ўнун. «Митти-
войлар оиласи»
14.55 «Қизлар давраси»
16.25 Болалар ўнун. «Қўшигим -
жон қўшигим»
16.55 «Ватанимга хизмат
қиламан»
18.10 «Баркамол авлод орзуси»
18.30 «Инсон ва қонун»
18.50 «Олтин мерос»
19.05 «Тафсилот»
19.30 «Ахборот» (рус тилида)
20.00 Оқшом эрталаблари.
20.15 FCN «Ўзбекистон
янгиликлари» (инглиз тилида)
20.30 «Ахборот»
21.05 «Солиқ ва биз»
21.20 Ўзбекистонда хизмат
кўрсатган артистлари.
21.40 «Ўзбекистон» каналда
илк маротаба: «Ошин»
Телесериал премьераси.
22.10 «Келин-куёв». Телешоу.
23.25 «Мувоозанат»
23.55 «Ахборот - дайжест»
«Ёшлар» телеканали
9.00 «Давр». Ахборот дастури.
9.15 «Янги авлод» почтаси,
Кичкинтой экран.
9.40 «Кундуз амакининг
хўжалари». Мультсериал.
9.55 Кинотақдим.
10.15 «Эсмеральда»
Телесериал.
10.45 Мушқий лаҳзалар.
10.55 Жаҳон жуғрофияси.
11.45 Ёшлар овози.
12.05 Болалар экран: «Бил-
масвойнинг ойдаги саргу-
заштлари». 1-қисм.
13.20 Фазал соғинчи.
13.40 Қўна оҳанглари.
13.50 Интерфутбол.
15.30 Ўзбекистон дурдоналари:
Бухоро.
15.40 «Нихон тумори». Бадий
фильм. 2-қисм.
17.10 «Янги авлод» студияси:
«Оқ қабур»
17.30 «Кундуз амакининг
хўжалари». Мультсериал.
17.45 Солиқ ҳақида сабоқлар.
18.00 ТВ-анонс.
18.10 Автопатруль.
18.30 Сифат белгиси.
18.40 Оқшом навалари.
18.55, 21.55 Иқлим.
19.00 «Давр». Ахборот дастури.
19.35 ТВ-анонс.
19.40 Давр-интервью.
19.55 Дийдор.
20.15 Марди майдон.
20.35 Мухаббат қўшиқлари.
20.55 «Эсмеральда»
21.30 Ёшлар овози.
21.50 Олтин мерос.
22.00 «Давр». Ахборот дастури.
22.40 «Мухаббат қаҳваси»
Телесериал.
23.05 «Ёшлар» телеканалида
спорт: «Нокдаун»
23.30 «Давр». Ахборот дастури.
«Тошкент» телеканали
17.20 ТВда сериал: «Санта-
Барбара»
18.00 Болажонлар экран.
Мульттўплам.
18.10 «Шаҳримиз дурдоналари»
18.25, 20.00, 21.30, 22.35
«Пойтахт». Ахборот дастури.
18.45 ТВда сериал: «Бу ҳам
кино». 5-серия.
19.05 «Турим ҳақида»
19.35, 21.15, 22.20 «Экспресс»
телегазетаси.
19.50 «Этиром ила»
20.30 ТВда сериал: «Бебиликка
гул»
21.50 «Нима учун»
23.00 Кинонигоҳ. «Қадим
навалар»
«Халқаро» телеканал
РЖТ 6.30-8.00
16.05 «Вести»
16.25 «Шов-шув». Сериал.
17.15 «Бугун оламда»
РЖТ
17.25 Е. Петросяннинг Кулгу
панорамаси.
18.00 «Оилавий ришталар»
Сериал.
19.00 «Заиф бўғин». Шоу ўйин.
20.00 «Время»
ТВ-IV
20.35 «Тристан ва Изольда»
Сериал.
21.20 «Х-спорт»
21.35 Кинематограф. «Вулқон»
Бадий фильм.
23.10 «Ахборот» (рус тилида)

Чоршанба, 22

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00 - 8.35 «Ахборот»
8.35, 17.55 ТВ маркет.
8.40 Газеталар шарҳи.
9.00 «Ўзбектеlevision» намои-
ши: «Қоядаги расмлар», «Ез
нафаси»
9.20 «Бахтимизга омон бўлинг»
9.40 «ТВ альманах»
10.00, 12.00, 14.00, 18.00
ЯНГИЛИКЛАР
10.05 Алифбо сабоқлари.
10.25 «Улим билан олишув»
Бадий фильм.
12.05 «Оламини асранг»
12.25 «Бу ажиб фасл»
Телеальманах.
12.45 «Нафосат гулшани»
13.05 «Яккама якка жанг»
Тазаккур.
13.25 «Ошин». Телесериал.
14.10 «Остонаси тиллода»
14.30 Кундузги сеанс:
«Отпуская чиколлади»
Бадий фильм.
15.40 Теннис бўйича «Челенжер»
халқаро турнири.
16.20 «Ягона оилада»
16.50 ТВ клип.
«Болалар сайёраси»
17.00 1. «Яшил чироқ». 2.
«Санъат гунаҳлари»
18.10 «Соғлом авлод» жам-
ғармиси соврини учун кураш
бўйича Республика турнири.
18.35 «Ўзбекистон: XXI аср ёш-
лари»
18.55 «Аёл дунёни тебратар»
19.10 «Мулк»
19.30 «Ахборот» (рус тилида)
20.00 Оқшом эрталаблари.
20.15 Киноконцерт.
20.30 «Ахборот»
21.05 «Қўшигимиз Сизга
армуғон». К. Раҳматов.
21.35 «Таъин нуктаси»
21.55 «Ўзбекистон» каналда
илк маротаба: «Ошин»
Телесериал премьераси.
22.25 «ТВ-клуб»
22.50 «Ахборот - дайжест»
«Ёшлар» телеканали
9.00 «Давр». Ахборот дастури.
9.15 «Янги авлод» студияси: «Оқ
қабур»
9.35 «Кундуз амакининг
хўжалари». Мультсериал.
9.50 Давр-интервью.
10.05 Мушқий лаҳзалар.
10.15 «Эсмеральда»
10.45 Солиқ ҳақида сабоқлар.
11.00 «Жиллованмаган Африка»
Хўжатли сериал.
11.50 Ёшлар овози.
12.10 Болалар экран: «Бил-
масвойнинг ойдаги саргу-
заштлари». 2-қисм.
13.25 «Ёшлар» телеканалида
спорт: Теннис.
14.05 Қўна оҳанглари.
14.15 «Учимчи сайёра» матрийфий
дастури.
15.05 Автопатруль.
15.25 «Есенин». Бадий фильм.
1-қисм.
16.35 Кўрсатувлар дастури.
16.40 Уйна, болажон, уйна.
16.55 «Янги авлод» студияси:
«Дунё ва болалар», «У ким? Бу
нима?»
17.25 «Кундуз амакининг
хўжалари». Мультсериал.
17.40 ТВ-анонс.
17.50 «Мени тушун». Телеўйин.
18.15 Олов билан юзма-юз.
18.30 Оқшом навалари.
18.40 Каталог.
18.50 Олтин мерос.
18.55, 21.55 Иқлим.
19.00 «Давр». Ахборот дастури.
19.35 ТВ-анонс.
19.40 Давр-интервью.
19.55 Чемпион сирлари.
20.15 «Нихон» мукофоти
совриндорлари куйлайди.
20.30 Бегойим.
20.55 «Эсмеральда»
21.30 Ёшлар овози.
21.50 Олтин мерос.
22.00 «Давр». Ахборот дастури.
22.40 «Мухаббат қаҳваси»
Телесериал.
23.05 «Ёшлар» телеканалида
спорт: Интерфутбол. Танафус
пайтида - 23.50 «Давр»
«Тошкент» телеканали
17.20 «Санта-Барбара»
18.00 Болажонлар экран.
Мульттўплам.
18.25, 20.00, 21.30, 22.50
«Пойтахт». Ахборот дастури.
18.45 «Бу ҳам кино». 7-қисм.
19.10 «Этиром»
19.35, 21.15, 22.35 «Экспресс»
телегазетаси.
19.50 «Жоиза»
20.30 «Бебиликка гул»
21.50 «Янги иқтисод». Бевосита
мулоқот.
23.15 Кинонигоҳ. «Колombo»
Кайта кўриқ.

«Халқаро» телеканал
РЖТ 6.30-8.00
16.05 «Вести»
16.25 «Шов-шув». Сериал.
17.15 «Бугун оламда»
РЖТ
17.25 «Хазил кетидан ҳазил»
18.00 «Оилавий ришталар»
19.00 «Заиф бўғин». Шоу ўйин.
20.00 «Время»
ТВ-IV
20.35 «Тристан ва Изольда»
Сериал.
21.20 «Х-спорт»
21.40 Кинематограф. «Балиқ
овида». Бадий фильм.
23.05 «Ахборот» (рус тилида)

Пайшанба, 23

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00-8.35 «Ахборот»
8.35, 17.55 ТВ маркет.
8.40 Газеталар шарҳи.
Болалар сайёраси:
9.00 1. «Яшил чироқ». 2. «Санъат
гунаҳлари»
10.00, 12.00, 14.00, 18.00
ЯНГИЛИКЛАР
10.05 «Мулк»
10.20 «Шайтон малайлари»
Бадий фильм.
11.40 «Олов - тилсиз ёв»
12.05 «Фанимиз истиқболлари»
12.25 Теннис бўйича «Челен-
жер» халқаро турнири.
13.05 «Қўшигимиз Сизга ар-
муғон»
13.25 «Ошин». Телесериал.
14.10 «Ўзбекистон: XXI аср
ёшлари»
14.30 Кундузги сеанс:
«Олмазор». Бадий фильм.
15.45 «Озода бўлса шахринг»
16.00 Футбол бўйича Ўзбекистон
кубоги. «Насоф» - «Пахтакор»
16.45 «Харита». Халқаро шарҳ.
«Болалар сайёраси»
17.00 1. «Мен бобомдек бўлишни
хоҳлайман». 2. «Кўзминчоқ»
18.10 Эстрада тароналари.
18.30 «Яши ният». Телелотерея.
19.05 «Қалқон»
19.30 «Ахборот» (рус тилида)
20.00 Оқшом эрталаблари.
20.15 FCN «Ўзбекистон янги-
ликлари» (инглиз тилида)
20.30 «Ахборот»
21.05 «Дунёқараш»
21.20 «Асия кечаси»
22.00 «Рўйят манзаралари»
22.30 «Кавингтон Кросс»
23.20 «Ахборот-дайжест»
«Ёшлар» телеканали
8.55 Кўрсатувлар дастури.
9.00 «Давр». Ахборот дастури.
9.15 «Янги авлод» студияси:
«Дунё ва болалар», «У ким? Бу
нима?»
9.45 «Кундуз амакининг
хўжалари». Мультсериал.
10.00 Ракурс.
10.20 Мушқий лаҳзалар.
10.30 «Эсмеральда»
Телесериал.
11.00 Спорт қитъаси (рус
тилида)
11.30 Сенинг вақтинг (рус
тилида)
11.50 Чемпион сирлари (рус
тилида)
12.10 Ёшлар овози.
12.30 Дийдор.
13.15 «Мени тушун». Телеўйин.
13.15 Интерфутбол.
14.55 Қўна оҳанглари.
15.05 Олов билан юзма-юз.
15.20 «Есенин». Бадий фильм.
2-қисм.
16.20 Сифат белгиси.
16.30 «Кусто командасининг сув
ости саргузаштлари»
17.25 «Янги авлод» студияси:
«Олтин қалит»
17.45 «Кундуз амакининг
хўжалари». Мультсериал.
18.00 ТВ-анонс.
18.10 Адолат сарҳади.
18.25 Табобат оламида.
18.45 Оқшом навалари.
18.55, 21.55 Иқлим.
19.00 «Давр». Ахборот дастури.
19.35 ТВ-анонс.
19.40 Давр-интервью.
19.55 Чемпион сирлари.
20.15 «Нихон» мукофоти
совриндорлари куйлайди.
20.30 Бегойим.
20.55 «Эсмеральда»
21.30 Ёшлар овози.
21.50 Олтин мерос.
22.00 «Давр». Ахборот дастури.
22.40 «Мухаббат қаҳваси»
Телесериал.
23.05 «Ёшлар» телеканалида
спорт: Интерфутбол. Танафус
пайтида - 23.50 «Давр»
«Тошкент» телеканали
17.20 «Санта-Барбара»
18.00 Болажонлар экран.
Мульттўплам.
18.25, 20.00, 21.30, 22.50
«Пойтахт». Ахборот дастури.
18.45 «Бу ҳам кино». 7-қисм.
19.10 «Этиром»
19.35, 21.15, 22.35 «Экспресс»
телегазетаси.
19.50 «Жоиза»
20.30 «Бебиликка гул»
21.50 «Янги иқтисод». Бевосита
мулоқот.
23.15 Кинонигоҳ. «Колombo»
Кайта кўриқ.

«Халқаро» телеканал
РЖТ 6.30-8.00
16.05 «Вести»
16.25 «Шов-шув». Сериал.
17.15 «Бугун оламда»
РЖТ
17.25 «Хазил кетидан ҳазил»
18.00 «Оилавий ришталар»
19.00 «Заиф бўғин». Шоу ўйин.
20.00 «Время»
ТВ-IV
20.35 «Тристан ва Изольда»
Сериал.
21.20 «Х-спорт»
21.40 Кинематограф. «Балиқ
овида». Бадий фильм.
23.05 «Ахборот» (рус тилида)

Жума, 24

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00 - 8.35 «Ахборот»
8.35, 17.55 ТВ маркет.
8.40 Газеталар шарҳи.
Болалар сайёраси:
9.00 1. «Мен бобомдек бўлишни
хоҳлайман». 2. «Кўзминчоқ»
10.00, 12.00, 14.00, 18.00
ЯНГИЛИКЛАР
10.05 «Шайтон малайлари
хиллар тегиригида». Бадий
фильм.
11.30 «Ўзлингнинг намоён қил»
Экранда - Хоразм вилояти.
11.55 ТВ анонс.
12.05 Теннис бўйича «Челенжер»
халқаро турнири.
12.45 «Қўноқлар ва зукколар»
Телемузоа.
14.10 «Олам». Телеальманах.
14.40 «Меҳр қолур»
14.55 Симфоник мусиқа дунёси.
15.15 Кундузги сеанс: «Оқ
шудринг қўшони». Бадий
фильм.
16.40 «Моҳият»
«Болалар сайёраси»
17.00 «Уйна, изла, топ»
Телемузоа.
17.40 «Нурли манзиллар»
18.10 «Тафсилот»
18.25 «Омид қўноғи»
19.05 «Зиё». студияси намоиш
этади: «Этиқид мустаҳкамлиги
йўлида»
19.30 «Ахборот» (рус тилида)
20.00 Оқшом эрталаблари.
20.15 «Бир жуфт қўшиқ»
20.30 «Ахборот»
21.05 «Ўзбекистон - Ватаним
маним»
21.35 «Ўзбекистон» каналда
илк маротаба: «Ошин»
Телесериал премьераси.
22.05 «Бу ажиб фасл». Теле-
альманах.
22.30 «Оталар сўзи - ақлнинг
қизи»
23.30 «Ахборот - дайжест»
«Ёшлар» телеканали
8.55 Кўрсатувлар дастури.
9.00 «Давр». Ахборот дастури.
9.15 «Янги авлод» студияси:
«Дунё ва болалар», «У ким? Бу
нима?»
9.45 «Кундуз амакининг
хўжалари». Мультсериал.
10.00 Ракурс.
10.20 Мушқий лаҳзалар.
10.30 «Эсмеральда»
Телесериал.
11.00 Спорт қитъаси (рус
тилида)
11.30 Сенинг вақтинг (рус
тилида)
11.50 Чемпион сирлари (рус
тилида)
12.10 Ёшлар овози.
12.30 Дийдор.
13.15 «Мени тушун». Телеўйин.
13.15 Интерфутбол.
14.55 Қўна оҳанглари.
15.05 Олов билан юзма-юз.
15.20 «Есенин». Бадий фильм.
2-қисм.
16.20 Сифат белгиси.
16.30 «Кусто командасининг сув
ости саргузаштлари»
17.25 «Янги авлод» студияси:
«Олтин қалит»
17.45 «Кундуз амакининг
хўжалари». Мультсериал.
18.00 ТВ-анонс.
18.10 Адолат сарҳади.
18.25 Табобат оламида.
18.45 Оқшом навалари.
18.55, 21.55 Иқлим.
19.00 «Давр». Ахборот дастури.
19.35 ТВ-анонс.
19.40 Давр-интервью.
19.55 Чемпион сирлари.
20.15 «Нихон» мукофоти
совриндорлари куйлайди.
20.30 Бегойим.
20.55 «Эсмеральда»
21.30 Ёшлар овози.
21.50 Олтин мерос.
22.00 «Давр». Ахборот дастури.
22.40 «Мухаббат қаҳваси»
Телесериал.
23.05 «Ёшлар» телеканалида
спорт: Интерфутбол. Танафус
пайтида - 23.50 «Давр»
«Тошкент» телеканали
17.20 «Санта-Барбара»
18.00 Болажонлар экран.
Мульттўплам.
18.25, 20.00, 21.30, 22.50
«Пойтахт». Ахборот дастури.
18.45 «Бу ҳам кино». 7-қисм.
19.10 «Этиром»
19.35, 21.15, 22.35 «Экспресс»
телегазетаси.
19.50 «Жоиза»
20.30 «Бебиликка гул»
21.50 «Янги иқтисод». Бевосита
мулоқот.
23.15 Кинонигоҳ. «Колombo»
Кайта кўриқ.

«Халқаро» телеканал
РЖТ 6.30-8.00
16.05 «Вести»
16.25 «Шов-шув». Сериал.
17.15 «Бугун оламда»
РЖТ
17.25 «Хазил кетидан ҳазил»
18.00 «Оилавий ришталар»
19.00 «Заиф бўғин». Шоу ўйин.
20.00 «Время»
ТВ-IV
20.35 «Тристан ва Изольда»
Сериал.
21.20 «Х-спорт»
21.40 Кинематограф. «Балиқ
овида». Бадий фильм.
23.05 «Ахборот» (рус тилида)

Шанба, 25

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00-8.35 «Ахборот»
8.35 ТВ маркет.
8.40 Газеталар шарҳи.
Болалар сайёраси:
9.00 «Уйна, изла, топ»
Телемузоа.
9.40 «Мусиқа бустони»
10.00-Ўзбектеlevisionнамои-
ши: «Хисор қўриқхонаси»
10.15 «Зиё» студияси намоиш
этади: «Этиқид мустаҳкамлиги
йўлида»
10.35 «Саҳна ҳаёти»
11.00 Мультфильм.
11.35 «Дунё қўриб дунёлар
элат»
12.00 ТВ-1 кинотеатри: «Жи-
гарбандим эди». Бадий
фильм.
13.30 «Қўна замин оҳанглари»
14.05 «Маърифат»
14.25 «Интерклуб»
«Алоҳи жароён»
15.05 1. «Езуичи ва замон». 2.
«Шеър ва шуур». 3. «Дунё
адабиети»
15.55 «Ягона оилада»
16.25 «Фла-минго»
16.45 «Рангин дунё»
«Болалар сайёраси»
17.00 1. «Муъжизалар май-
дониси». Телешоу. 2. «Сўнгги
қўнироқ»
18.15 «Кредит: муаммо ва
ечимлар»
18.55 «Мусиқа: кеча ва бугун»
18.55 «Пазандлик сирлари»
19.05 «Қишлоқ ҳаёти»
19.30 «Ахборот» (рус тилида)
20.00 Оқшом эрталаблари.
20.15 FCN «Ўзбекистон
янгиликлари» (инглиз тилида)
20.30 «Ахборот»
21.05 «Азиз одамлар». Дам
олиш дастури.
22.05 «Соғлом она - соғлом
бола»
22.25 «ТВ-альманах»
22.45 «Ахборот - дайжест»
«Ўғли ёғду». Дам олиш дастури:
23.05 «Елгиз эрак учун тузоқ»
Бадий фильм.
«Ёшлар» телеканали
8.00 «Давр тоғи»
9.00 «Янги авлод» студияси:
«Сўнгги қўнироқ»
9.25 «Кундуз амакининг
хўжалари». Мультсериал.
9.40 Табобат оламида.
9.50 «Эсмеральда»
10.30 Аср қиёфаси.
10.50 «Ёшлар» телеканалида
спорт: Ринг қироллари.
11.50 Қўтилмаган меҳмон.
12.10 Қўна оҳанглари.
12.20 Ёшлар овози.
12.40 «Жюли Леско». Теле-
сериал. 1, 2 қисмлар.
14.10 «Ёшлар» телеканалида
спорт: Теннис.
14.50 «Экспедиция». Хўжатли
сериал.
15.40 «Рамаяна». Телесериал.
16.15 Хўқуқ ва бурч.
16.35 Кўрсатувлар дастури.
16.40 «Янги авлод» студияси:
«Қатта танафус»
17.05 Саломатлик сирлари.
17.25 Сўнгги қўнироқ.
17.40 ТВ-саҳна.
18.00 Футбол плюс.
18.20 Оқшом навалари.
18.35 Бизнес-академия.
18.50 Олтин мерос.
18.55, 21.55 Иқлим.
19.00 «Давр». Ахборот дастури.
19.40 Каталог.
19.50 Давр-интервью.
20.05 «Олдизлар чехраси»
20.35 Ёшлар қўшиқлари.
20.55 «Жюли Леско». Теле-
сериал. 3-қисм.
21.45 Олтин мерос.
22.00 «Давр». Ахборот дастури.
22.40 «Хайр, мактаб!»
Андижонда бўлиб ўтган
битирувчи ёшлар оқшомидан
ёзиб олинган мусиқий дастур.
23.40 «Грейс ва Глори қиссаси»
Бадий фильм.
«Тошкент» телеканали
17.20 «Мультчархалак»
17.40 «Жаҳон географияси»
18.30 «Мисли гавҳар»
18.45 «Саломатлик маскани»
19.00, 20.15, 21.20 «Экспресс»
телегазетаси.
19.15 «Хусусийлаштириш: қа-
дам-бақадам»
19.35 «Табриклаймиз-кутлай-
миз»
20.30 «Ташриф»
20.50 «Нима учун?»
21.35 Кинонигоҳ. «Танишинг, Жо
Блэк». 1-2 сериялар.
«Халқаро» телеканал
РЖТ 6.30-8.00
8.05 «ТВ-4да мусиқа»
РЖТ
8.15 «Оилавий ришталар»
9.15 «Биз анойи эмасмиз»
ТВ-IV
9.45 «CFI янгиликлари»
9.55 «Инглиз тили Сиз учун»
10.20 «До-ми-сол шоу»
11.20 «Татьяна Полонская билан
бирга»
11.40 Дўстлик видеоанали:
«Умид», «Чинсэн», «Бизнен
мирас»
12.40-13.10 «

Институтимиз "Универсиада—2002" асосий тантаналари ўтадиган маҳобатли "Бухоро" ўйингоҳига ниҳоятда яқин жойлашган олий таълим даргоҳидир. Бош ўқув корпуси, унинг атрофидаги хибон янгидан барпо этилган Ўрта Осиёдаги ягона бу спорт иншооти билан яхлит манзара касб этади. Шунинг учун ҳам биноларимиз таъмири, ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ишларига алоҳида эътибор бердик.

— Аслида, ободонлаштириш бизнинг мавсумий тадбиримиз эмас, балки доимийдир. Улуғ аллома Ибн

тириш, таъмирлаш, кўчат ўтқишиш ишлари амалга оширилиб, спорт майдончалари мусобақалар учун шай ҳолга келтириб қўйилган.

Талаба спортчиларимизнинг бевосита универсиадага тайёргарлиги ва иштироки масалаларига келсак, бу борада ҳам институт раҳбарияти зарур барча шарт-шароитларни муҳайё этган. Уларнинг мунтазам шуғулланишлари, овқатланишлари, дам олишлари, турли мусобақаларда иштирок этиб, маҳоратларини оширишларига алоҳида эътибор берилди. Жумладан, Нукус шаҳрида бўлиб ўтган волейбол бўйича мусобақаларда вилоятимиз терма жамоаси таркибидagi талабаларимиздан Роман Фаттоҳов ва Машраб Турдиевлар фахрли ўринларни эгаллашди. Етакчи спортчиларимиздан саналган бу йигитлар ўз маҳоратларини тўхтовсиз ошириб, бугунги кунда жамоадoshларини ўзларига эргаштирмоқдалар.

Универсиаданинг волейбол, сузиш, енгил атлетика, белбоғли кураш, баскетбол, шахмат турлари бўйича беллашувларида талабаларимиз Наргиза Амонова, Тўлқин Ражабов, Насиба Ҳасанова, Виолетта Шапован, Виктория Евтушенко, Олимжон Ҳусенов, Лочин Дўстов ва бошқаларга умид боғлаб турибмиз. О.Ҳалимов, Г.Саломов, О.Фармонов, Т.Фуломов, Р.Ҳасанов, Р.Ҳамроев

ФАОЛ ТАЙЁРГАРЛИК БИЛАН

Сино таъбири билан айтганда, инсон қанчалик тоза-озодаликка риоя этса, у шунчалик мусаффо ҳаводан баҳра олади, демак, шунчалик соғ-саломат ва узоқ умр куради. Биз алломанинг ўғилларини ўзимизга муҳим дастур деб биламиз ва шу ақидага қатъий амал қиламиз. Ҳозиргача теварак-атрофимиздаги майдонларга қиймати 2 миллион сўмдан ортиқроқ ҳажмда дарахт ва хилма-хил гуллар ўтқазилди. Баҳмалдай кўкаламзор бунёдга келди. Хулоса, нафақат ўқувда, балки ободончилик, кўкаламзорлаштириш ишлари бўйича ҳам исталган жамоа билан беллашишга тайёриймиз, — дейди институт ректори, тиббиёт фанлари доктори, профессор Раҳмат Аҳмедов.

Эндиликда боғ сўлим ва тароватли бўлиб, миллий истиқлол ғояси, мустақиллик, "Универсиада—2002"ни шарафловчи шиорлар ва кўргазмалар воситалар билан безатилди. Бундан ташқари, спорт мажмуамиз зали ва ўйингоҳларида беллашувларни ташкил қилиш учун бар-

каби мураббийлар уларнинг ўз маҳоратларини оширишларида яқиндан ёрдам бермоқдалар.

Бундан ташқари 50 нафар талаба қизларимиз халқ посбонлари деган шарафли номга эга бўлиш ва "Универсиада" мусобақалари вақтида хизмат қилиш учун махсус ўқув дастури асосида тайёргарликдан ўтдилар. Ўқиш ва жамоатчилик ишларида ибрат бўлаётган 6 нафар йигит-қизларимиз "Универсиада—2002" машғаласини Бухорога олиб келишда, 200 нафардан зиёд талаба қизларимиз эса спорт байрами шодиёналари дастурида фаол иштирок этишади.

Исомиддин ЖУМАЕВ,
Абу Али ибн Сино номидаги БДИ
маънавият ва маърифат ишлари бўйича
биринчи проректори, Ўзбекистон
Республикасида хизмат кўрсатган маданият
ходими

Инсон ҳаёти яшаб утилган йиллар маъною мазмуни, саҳоватли ишлари билан қадрланади. Шундай инсонлар борки, унинг қалб қури, куч-қуввати, ақлу заковатини ва ташкилотчилик салоҳиятини меҳр қўйган соҳасига сарфлаб, эл-юрт хурматига сазовор булади.

Таълим фидойиси, ташкилий педагогик ҳамда методик ишлар билимдони, устоз Шукрулло Мардонов ҳам ана шундай инсонлардан биридир.

У ёшлик чоғларида адабиётга ва дунё халқлари маданияти ва маънавиятини урганишга

Айни пайтда Жиззах вилоят педагогларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институтига раҳбарлик қилмоқда. Ш.Мардонов педагогларни қайта тайёрлаш ва малакасини оширишга қаратилган ҳукуматимиз ва Халқ таълим вазирлигининг қарор ва буйруқларини ҳаётга татбиқ этишда самарали фаолият олиб бормоқда. Бу унинг институт тузилмасида кафедралар нуфузини оширишда ва институтнинг илмий методик имкониятларини ошириш, юқори малакали профессор ўқитувчилар билан таъмин-

УМР МАЗМУНИ МЕҲНАТДА

жуда қизиқар ва унга иштиёқи баланд эди. Бу иштиёқ уни Саратов давлат педагогика институтининг филология факультетига ўқишга чорлади.

Иш фаолиятини эса А.Қодирий номли Жиззах Давлат Педагогика институтида бошлади. Бу орада номзодлик диссертациясини муваффақиятли ёқлаб, яна институтда фаолиятини давом эттирди.

У институт рус тили кафедрасининг катта ўқитувчиси, шу кафедранинг мудири, рус тили ва адабиёти факультети декани, институт ректорининг 1-муовини лавозимларида ишлади.

лашдаги жонқуярлигида айниқса намоён бўлди. Айни пайтда институтда 5 кафедра, 4 бўлим бўлиб, уларда малакали мутахассислар иш олиб бормоқда.

Домла малака ошириш ва қайта тайёрлаш тизимини ривожланган давлатлар даражасига етказиш, институт атрофини боғ (ёнгоқзор, хурмазор ва олмазор)га айлантириш ва яхши лимонарий қуриш режасида юрибди.

Биз бу тиниб-тинчимас инсоннинг режалари амалга ошишини тилаб қоламиз.

М.РУСТАМОВ,
Ш.АЛИМАРДОНОВ

ПУХТА ҲОЗИРЛИК САМАРАСИ

Набатдаги ярим финал қатнашчилари — Фарғона вилоятининг Ўзбекистон туманидаги 48-мактабнинг "Ҳумо" ҳамда Тошкент вилояти Оҳангарон шаҳридаги 1-мактабнинг "Мард" жамоалари XIX республика "Қувноқ стартлар" телемусобақалари доирасида ўзаро куч си-нашдилар.

Уларнинг финалга чиқиш учун пухта ҳозир-ликлар

"Quvnoq startlar"

ри дастлабки ўйинданок яққол кўзга ташланди. Ҳар жамоадан 10 нафар ўғил ва 10-нафар қиз иштирок этган "Саватдан-саватга" ўйинида "Ҳумо" жамоаси аъзолари тўпларни бир-бирларига чаққонлик билан ошириш маҳоратини кўрсатишди. Лекин битта тўп саватга тушмай қолди. Ҳакамлар ҳайъати аъзолари шуни ҳисобга олган ҳолда ҳар икки жамоага 2 тадан очко беришга қарор қилди. Дастурнинг иккинчи мусобақасида ("Халқали кўприк") ҳам фарғоналик ўқувчилар ётқизиб қўйилган темир халқалар устидан ёғоч оёқларда югуриб финишга бориш ва старт

чизига қайтишда чаққон ҳаракат қилиб, 3 очкони қўлга киритишди.

"Моҳир футболчи" конкурсида ҳам "Ҳумо" вакили тўпни оёқда туширмай ўйнашда голиб чиқиб, 1 очко олишга муваффақ бўлди. Фарғона ва Тошкент вилояти спортчиларининг учрашувини бирма-бир шарҳлаб ўтирмай, лўнда қилиб айтадиган бўлсак,

қолган 7 та беллашувдан 4 тасида ("Айланадиган нишон", Фишда юриш", "Жонли кўприк" ва икки қиз ўртасидаги конкурс) "Ҳумо" жамоаси голиб чиқди. "Мард" аъзолари эса учта учрашувда ("Кўчувчи тўплар", "Замбил" ўйинлари ва "Сўнги очко" конкурси) ютуққа эришишди.

Муросасиз ва қизиқарли ўтган беллашувда "Ҳумо" жамоаси 18:12 ҳисобида ғалаба қозониб, финалга чиқди.

Хуллас, фарғоналик ўқувчилар финалда жаззхлик спортчилар билан чемпионлик учун беллашадиган бўлдилар.

Ғ.МАННОПОВ

А.Авлоний номидаги ХТХҚТМОИда 2002 йилнинг июнь ойида қуйидаги тоифалар бўйича курслар режалаштирилган:

1. Мутахассислиги ўзбек тили ва адабиёти бўлган директорлар курси	— ўзбек — 3-22
2. Мутахассислиги тарих-география бўлган директорлар курси	— ўзбек — 3-22
3. Мутахассислиги математика ва информатика бўлган директорлар курси	— ўзбек — 3-22
4. Ёш директорлар (ушбу лавозимда 5 йилгача ишлаётганлар) курси	— ўзбек — 3-22
5. Мутахассислиги қорақалпоқ ва рус тили бўлган директорлар курси (ҚР ПҚТМОИда)	— ўзбек — 17-29
6. Туман(шаҳар) ХТБ мудирларининг маънавият ва тарбиявий ишлар бўйича муовинлари курси	— ўзбек — 3-15
7. Туман(шаҳар) ХТБ мудирларининг ўқув ишлари бўйича муовинлари курси	— ўзбек — 17-29
8. Туман(шаҳар) ХТБ методкабинет мудирлари курси	— ўзбек — 17-29
9. Туман(шаҳар) ХТБ методистлари учун УЎТ янги ўқув дастури бўйича мақсадли курси (химия-биология)	— ўзбек — 3-15
10. Туман(шаҳар) ХТБ методистлари учун УЎТ янги ўқув дастури бўйича мақсадли курси (ўзбек тили ва адабиёти)	— ўзбек — 17-29
11. Туман(шаҳар) ХТБ методистлари учун УЎТ янги ўқув дастури бўйича мақсадли курси (иқтисодиёт, Давлат ҳуқуқ ва асослари)	— ўзбек — 3-15
12. Туман(шаҳар) ХТБ методистлари учун УЎТ янги ўқув дастури бўйича мақсадли курси (рус ва хорижий тиллар Навоий ВПҚТМОИда)	— рус — 3-8
13. Туман(шаҳар) ХТБ бошланғич таълим методистлари учун илғор педагогик технологиялар ва янги рейтинг тизимини қўллаш бўйича маърузачилар курси	— ўзбек — 17-29
14. Йўл ҳаракати қоидалари ўқитувчилари курси (Сирдарё ВПҚТМОИда)	— ўзбек 17-22
15. Туман(шаҳар) ХТБларининг дарсликлар ва адабиётлар фондлари билан шуғулланувчи методистлари учун мақсадли курс	— ўзбек — 10-15
16. Кар ва заиф эшитувчи болалар мактаб-интернатларининг яққа машгулот ўқитувчилари курси	— ўзбек — 17-29
17. Ёрдамчи мактаб ва мактаб-интернатларининг тарих ўқитувчилари курси	— ўзбек — 3-15
18. Спорт мактабларининг волейбол бўйича тренер ўқитувчилари курси	— ўзбек — 3-22
19. УТИМ услубчилари курси	— ўзбек — 3-15

Эслатмалар:

1. Тингловчилар институт меҳмонхонасига жойлашадилар, институт кутубхонаси ва кироатхонасидан фойдаланадилар. Сафар харажатлари институт ҳисобидан тўланади. Йўл харажатлари фақат давлат транспортларининг чипталари асосида тўланади. Курсларда таниқли педагог олимлар, ДТС, ўқув дастури ва дарсликлар муаллифлари машгулотлар олиб борадилар, санъаткорлар ва матбуот ходимлари билан учрашувлар ўтказилади ҳамда Темурийлар тарихи Давлат музейи, Хотира майдони, "Шаҳидлар хотираси" ёдгорлик мажмуи ва бошқа зиёратгоҳларга экскурсиялар уюштирилади.

2. Тингловчининг сафар гувоҳномасида юқорида қайд қилинган курслардан қай бирига юборилгани

ҳамда лавозими аниқ кўрсатилган бўлиши ва режада кўрсатилган муддатда этиб келишлари шарт.

3. Кечиқиб келган тингловчиларни истисно тариқасида қолдирган дарсларини ўзлаштириб олиш ва якуний тест синовидан муваффақиятли ўтиб, юқори кўрсаткичга эришган тақдирларида сертификат бериш, акс ҳолда фақат маълумотнома бериш шарти билан қабул қилиниши мумкин.

4. Тоифага мос келмаган тингловчиларни қайтарилганда сафар харажатлари тўланмайди.

5. А.Авлоний номидаги ХТХҚТМОИ қошидаги санаторий-профилакторийга вилоят касаба уюшма қўмитаси томонидан берилган йўлланма ёки далолатнома бўйича қабул қилинади.

МАНЗИЛ: Тошкент—95, Талабалар шаҳарчаси, Саидов кўчаси,
6-ўй. Транспорт: Шимолий темир йўл вокзалидан 20-троллейбуснинг
"Талабалар шаҳарчаси" бекатигача.

1-Тошкент педагогика билим юрти томонидан 1995 йилда УМУРОВА Фазилат Ганибековна номига берилган 106825 рақамли диплом йўқолганлиги сабабли бекор қилинади.

Самарқанд вилояти Пайариқ туманидаги 39-ўрта мактаб жамоаси мактаб директори Убайдулло Аҳмедовга падари бузруквори
Аҳмад САТТОРОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан таъзия изҳор этади.

